

Załącznik
do Uchwały Nr LIII/257/2022
Rady Miejskiej w Skalbmierzu
z dnia 30 marca 2022 r.

Strategia Rozwoju Miasta i Gminy Skalbmierz na lata 2022–2030

Marzec 2022

Opracowano przy współpracy
Urzędu Miasta i Gminy Skalbierz,
mieszkańców i innych interesariuszy
z firmą

InicjatywaLokalna.pl sp. z o.o.
ul. Sienkiewicza 78, piętro IV, 25-01 Kielce
tel./fax 41 3430124 lub 507 048 678
www.inicjatywalokalna.eu

Spis treści

1. Część wprowadzająca	7
1.1. Strategia jako instrument kreowania polityki rozwoju.....	7
1.2. Metodologia prac nad Strategią	8
2. Wnioski z diagnozy sytuacji społecznej, gospodarczej i przestrzennej	10
2.1. Analiza SWOT	10
2.2. Wnioski z diagnozy	14
2.3. Drzewo problemów	16
2.4. Drzewo celów	17
3. Część programowa	18
3.1. Wizja, misja, cele.....	18
3.2. Plan operacyjny rozwoju	20
3.2.1. Projekty strategiczne	27
3.2.2. Szacunkowe ramy finansowe i źródła finansowania	38
3.3. Ocena spójności celów strategicznych z dokumentami wyższego rzędu.....	48
4. Wymiar przestrzenny polityki rozwoju – podejście zintegrowane w strategii rozwoju	62
4.1. Model struktury przestrzenno-funkcjonalnej oraz ustalenia i rekomendacje w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej	63
4.2. Obszary strategicznej interwencji wraz z zakresem planowanych działań	75
4.4.1 Obszary strategicznej interwencji określone w strategii rozwoju województwa	75
4.4.2 Obszary strategicznej interwencji kluczowe dla gminy, jeżeli takie zidentyfikowano.....	78
5. System realizacji strategii.....	80
5.1. Wdrażanie i monitoring Strategii Rozwoju	80
5.2. Ewaluacja i aktualizacja Strategii Rozwoju	89
5.3. Wytyczne do sporządzania dokumentów wykonawczych	90

6. Podsumowanie konsultacji społecznych i procesu opiniowania dokumentu przez Zarząd Województwa.....	93
7. Mechanizmy włączenia mieszkańców w proces przygotowania, realizacji i oceny strategii – partycypacja społeczna.....	96
8. Podsumowanie strategicznej oceny oddziaływania na środowisko – wpływ zadań na środowisko	99
Spis schematów	103
Spis tabel	103
Spis map	103

Wstęp

Zarządzanie gminą wiąże się z podejmowaniem szeregu działań i decyzji ważnych dla lokalnej społeczności. Aby efektywnie nią zarządzać potrzebny jest wieloletni plan, który będzie wskazywać kierunki jej dalszego rozwoju. Działania właściwe ze strategicznego punktu widzenia mają większe znaczenie niż działania nastawione na przynoszenie natychmiastowych efektów. Zarządzanie strategiczne jest procesem zarządzania nastawionym na formułowanie i wdrażanie Strategii, które ma na celu sprzyjanie wyższemu stopniowi zgodności organizacji, w tym wypadku gminy, z jej otoczeniem zewnętrznym oraz zachowaniem spójności wewnętrznej, a co za tym idzie – osiągnięciem przyjętych celów strategicznych.

Niniejszy dokument stanowi strategię rozwoju gminy w rozumieniu *Ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym* (Dz. U. z 2022 r. poz. 559). W dniu 13 listopada 2020 r. wszedł w życie nowy pakiet przepisów dotyczących polityki rozwoju – *Ustawa z dnia 15 lipca 2020 r. o zmianie ustawy o zasadach prowadzenia polityki rozwoju oraz niektórych innych ustaw* (Dz. U. 2020 r. poz. 1378), której celem jest realizacja postanowień *Strategii na Rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030)* w zakresie konsolidacji systemu zarządzania rozwojem Polski i etapowego wprowadzania systemu zintegrowanych strategii (krajowej, wojewódzkiej, gminnej i ewentualnie ponadlokalnej, sporządzanej dla grupy sąsiadujących lub powiązanych ze sobą funkcjonalnie gmin).

Niniejsza strategia spełnia również funkcję strategii terytorialnej zgodnie z art. 29 Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2021/1060¹. Strategie terytorialne zawierają następujące elementy:

- obszar geograficzny, którego dotyczy dana strategia;
- analizę potrzeb rozwojowych i potencjału danego obszaru, w tym wzajemnych powiązań gospodarczych, społecznych i środowiskowych;
- opis zintegrowanego podejścia służącego zaspokojeniu zidentyfikowanych potrzeb rozwojowych i wykorzystaniu potencjału danego obszaru;
- opis udziału partnerów zgodnie z art. 8 w przygotowaniu strategii i jej realizacji.

¹ Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2021/1060 z dnia 24 czerwca 2021 r. ustanawiające wspólne przepisy dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego Plus, Funduszu Spójności, Funduszu na rzecz Sprawiedliwej Transformacji i Europejskiego Funduszu Morskiego, Rybackiego i Akwakultury, a także przepisy finansowe na potrzeby tych funduszy oraz na potrzeby Funduszu Azylu, Migracji i Integracji, Funduszu Bezpieczeństwa Wewnętrznego i Instrumentu Wsparcia Finansowego na rzecz Zarządzania Granicami i Polityki Wizowej.

Szczegółowe wymagania dotyczące strategii terytorialnej będzie określać ustawa o zasadach realizacji zadań finansowanych ze środków europejskich w perspektywie finansowej 2021–2027 (tzw. ustawa wdrożeniowa).

Niniejsza strategia obejmuje cały obszar Miasta i Gminy Skalbmierz zlokalizowanej w województwie świętokrzyskim. W oparciu o badania jakościowe, narzędzia partycypacyjne i *Diagnozę sytuacji społecznej, gospodarczej i przestrzennej Miasta i Gminy Skalbmierz*, przeprowadzono analizę potrzeb rozwojowych i potencjału gminy, która stanowiła podstawę wypracowanych w Strategii założeń. Dokument opracowano przy zintegrowanym podejściu, które ma służyć zaspokojeniu zidentyfikowanych potrzeb rozwojowych i wykorzystaniu potencjału Miasta i Gminy Skalbmierz. Oprócz celów, kierunków działań i zadań wskazano najważniejsze do realizacji operacje – projekty o charakterze zintegrowanym. Projekt uznaje się za zintegrowany sam w sobie, jeśli spełnia co najmniej jeden z następujących warunków: projekt obejmuje różne sektory (takie jak sektor społeczny, gospodarczy i środowiskowy), projekt integruje kilka rodzajów interesariuszy (władze publiczne, podmioty prywatne, organizacje pozarządowe), projekt obejmuje różne terytoria administracyjne (np. gminy)². Projekty strategiczne wskazane w niniejszym opracowaniu dotyczą wielu sfer i integrują różnych interesariuszy – mają więc charakter zintegrowany.

Poza integracją strategii rozwoju na różnych poziomach administracji, celem nowelizacji przepisów była także integracja w dokumentach strategicznych wymiaru społecznego i gospodarczego z przestrzennym. Dzięki tym zmianom strategia rozwoju gminy, po raz pierwszy w polskim ustawodawstwie, zyskała podstawę prawną (ustawa o samorządzie gminnym), która określa też konkretny zakres i procedurę sporządzania strategii.

Strategia Rozwoju Miasta i Gminy Skalbmierz na lata 2022–2030 stanowi, od chwili jej przyjęcia, podstawowy i najważniejszy dokument samorządu lokalnego, kierujący wytyczne dla dokumentów wdrożeniowych i planowania przestrzennego. Określa ona główne obszary, cele i kierunki polityki rozwoju gminy oraz stanowi punkt wyjścia do przygotowania pozostałych lokalnych dokumentów strategicznych i planistycznych.

² Dokument Roboczy Służb Komisji, *Wyniki, monitorowanie i ewaluacja Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Funduszu Spójności oraz Funduszu na rzecz Sprawiedliwej Transformacji w latach 2021-2027*, Bruksela, 8.07.2021 r. SWD(2021) 198 final.

1. Część wprowadzająca

1.1. Strategia jako instrument kreowania polityki rozwoju

Strategia Rozwoju Miasta i Gminy Skalmierz na lata 2022–2030 (Strategia) stanowi odpowiedź samorządu gminnego na zmieniającą się sytuację społeczno-gospodarczą, wymagającą nowego spojrzenia na posiadane aspiracje, zasoby i perspektywy rozwoju gminy. Jej celem jest kierunkowanie polityki rozwoju gminy.

W Strategii zaprezentowana została wizja, misja oraz cele główne i szczegółowe, przewidziane do realizacji we wskazanym okresie jej obowiązywania, wraz ze wskaźnikami ich osiągnięcia. Wyróżniono również działania priorytetowe, które należy podjąć, aby osiągnąć wyznaczone cele. W ramach działań przedstawiono konkretne zadania, a po przeprowadzeniu hierarchizacji planowanych przedsięwzięć wskazano konkretne i uszczegółowione projekty strategiczne, najważniejsze i najpilniejsze do realizacji na obszarze gminy we wskazanym okresie – przedstawiono dla nich ramy finansowe oraz plan finansowania. Proces tworzenia Strategii umożliwiał partycypację mieszkańców i innych interesariuszy w „grze o rozwój”, już od etapu analiz i diagnozy stanu sytuacji społecznej, gospodarczej i przestrzennej gminy. Strategia zawiera również obligatoryjne elementy, zdefiniowane nowelizacją przepisów (model struktury funkcjonalno-przestrzennej gminy, ustalenia i rekomendacje w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej w gminie, obszary strategicznej interwencji określone w strategii rozwoju województwa oraz fakultatywnie obszary strategicznej interwencji dla gminy).

Do tej pory strategię gminy były opracowywane zgodnie z ogólnie przyjętymi standardami oraz przy zachowaniu spójności z wytycznymi dokumentów nadrzędnych. Obecna Strategia stanowi instrument pozyskiwania środków zewnętrznych, a jednocześnie pełnoprawną strategię rozwoju, stanowiącą element zintegrowanego systemu zarządzania rozwojem kraju.

1.2. Metodologia prac nad Strategią

Opracowanie *Strategii Rozwoju Miasta i Gminy Skalbmierz na lata 2022–2030* było okazją do przeprowadzenia otwartych rozmów z przedstawicielami różnych środowisk gminnych. Dyskusje obejmowały analizę obecnej sytuacji społeczno-gospodarczej gminy oraz możliwości jej dalszego rozwoju. Efektem prowadzonych rozmów było uzyskanie odpowiedzi na pytania: „dokąd zmierzamy?”, „co chcemy osiągnąć?” oraz „w jaki sposób chcemy to osiągnąć?”. Dało to podstawy do skonstruowania dokumentu, który ma służyć wszystkim mieszkańcom gminy.

Proces prac związanych z przygotowaniem, opracowaniem i wdrożeniem Strategii rozpoczęto w II kwartale 2021 r. Duże znaczenie i wpływ na ostateczny kształt dokumentu miały działania partycypacyjne i udział interesariuszy w pracach nad dokumentem (opisane szerzej w rozdziale 7 *Mechanizmy włączenia mieszkańców w proces przygotowania, realizacji i oceny strategii – partycypacja społeczna*).

Prace nad dokumentem Strategii opierały się na wykorzystaniu szeregu wzajemnie uzupełniających się metod prac analitycznych i partycypacyjnych, do których należały:

- analiza danych zastanych (w tym analiza trendów / tendencji społeczno-gospodarczych i przestrzennych zachodzących w gminie i jej otoczeniu w ostatnich latach wraz z określeniem konsekwencji i wyzwań rozwojowych),
- badania ankietowe wśród mieszkańców,
- analizy strategiczne,
- spotkania warsztatowe przedstawicieli Urzędu Miasta i Gminy w Skalbmierzu oraz Rady Miejskiej,
- spotkania informacyjne, warsztatowe i konsultacyjne z przedstawicielami samorządu lokalnego, przedsiębiorcami, organizacjami pozarządowymi, mieszkańcami.

Podstawą założeń Strategii jest *Diagnoza sytuacji społecznej, gospodarczej i przestrzennej Miasta i Gminy Skalbmierz* (Diagnoza), w której przedstawiono pogłębioną analizę społeczno-gospodarczą i przestrzenno-środowiskową gminy. Strategia powstała w oparciu o Diagnozę, a także na podstawie wniosków zgłoszonych podczas konsultacji społecznych oraz warsztatów organizowanych w trakcie procesu jej tworzenia. Po zebraniu i przeanalizowaniu wszystkich danych, opracowano Projekt 1.0 *Strategii Rozwoju Miasta i Gminy Skalbmierz na lata 2022–2030*, który został poddany konsultacjom społecznym.

Do głównych materiałów źródłowych, stanowiących materiał analityczny i podstawę opracowania Strategii (a wcześniej również Diagnozy), należą:

- dane Głównego Urzędu Statystycznego,
- dane i informacje pozyskane z samorządu gminy i jednostek mu podległych,
- treści udostępniane na oficjalnych stronach internetowych instytucji i podmiotów cytowanych w Diagnozie i Strategii,
- dane publikowane na serwisach Związku Miast Polskich (Monitor Rozwoju Lokalnego, System Analiz Samorządowych),
- wnioski z badań ankietowych,
- wnioski z dyskusji podczas spotkań informacyjnych i warsztatów grupowych,
- inne dokumenty strategiczne gminy i ponadlokalne, a także publikowane raporty i opracowania eksperckie.

Proces prac związanych z przygotowaniem, opracowaniem i wdrożeniem Strategii ma charakter partycypacyjny.

2. Wnioski z diagnozy sytuacji społecznej, gospodarczej i przestrzennej

2.1. Analiza SWOT

Analiza SWOT to jedno z najpopularniejszych i najskuteczniejszych narzędzi analitycznych wykorzystywanych we wszystkich obszarach planowania strategicznego. Jej nazwa pochodzi od akronimów angielskich słów *Strengths* (mocne strony), *Weaknesses* (słabe strony), *Opportunities* (szanse) i *Threats* (zagrożenia). Polega ona na zidentyfikowaniu wymienionych wyżej czterech grup czynników, dzięki czemu można je odpowiednio wykorzystać w procesie zaplanowanego rozwoju lub zniwelować skutki ich negatywnego wpływu. Dzięki tej metodzie można również pogrupować czynniki na pozytywne (mocne strony i szanse) oraz negatywne (słabe strony i zagrożenia). Często dzieli się je również na czynniki wewnętrzne (opisujące mocne i słabe strony danej jednostki) oraz czynniki zewnętrzne (czyli szanse i zagrożenia wynikające z jej mikro- i makrootoczenia). Czynniki wewnętrzne (mocne i słabe strony) są zależne m.in. od władz lokalnych i lokalnej społeczności, natomiast czynniki zewnętrzne (szanse i zagrożenia) należące do otoczenia bliższego i dalszego są niezależne od władz danej jednostki, a także jej mieszkańców.

Tabela 1 Schemat analizy SWOT

S	<i>Strengths</i>	Silne strony, atuty, zalety	ZASOBY
W	<i>Weaknesses</i>	Słabe strony, słabości, wady	
O	<i>Opportunities</i>	Szanse, możliwości, okazje	OTOCZENIE
T	<i>Threats</i>	Zagrożenia, trudności	

Źródło: Opracowanie własne

Tabela 2 Analiza SWOT Gminy Skalbmierz

MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
- Liczba ludności w wieku produkcyjnym wyższa niż średnia w województwie świętokrzyskim i w Polsce. - Liczba osób w wieku poprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym niższa od średniej wojewódzkiej. - Rosnąca liczba osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą na 10 tys. mieszkańców na terenie Gminy Skalbmierz. - Udział % podmiotów wyrejestrowanych w ogólnej liczbie podmiotów będących w rejestrze REGON poniżej średniej krajowej. - Wzrost wydatków na gospodarkę komunalną i ochronę środowiska w przeliczeniu na 1 mieszkańca Gminy Skalbmierz.	- Spadek liczby ludności na obszarze Gminy Skalbmierz. - Liczba ludności w wieku przedprodukcyjnym niższa niż średnia w Polsce. - Liczba ludności w wieku poprodukcyjnym na 100 osób w wieku przedprodukcyjnym w Gminie Skalbmierz znacznie wyższa niż średnia w Polsce. - Przyrost naturalny na 1 000 osób na ujemnym poziomie, dużo niższy niż w Polsce i na zbliżonym poziomie co w województwie świętokrzyskim. - Saldo migracji na 1 000 osób ujemne i znacznie gorsze niż średnia w województwie świętokrzyskim i w Polsce.

6. Wysoki wskaźnik osób korzystających z wodociągu – wyższy niż średnia dla Polski i województwa świętokrzyskiego. 7. Udział % korzystających z instalacji wodociągowej w liczbie ludności ogółem powyżej średniej w Polsce i województwie świętokrzyskim. 8. Spadek liczby rodzin otrzymujących zasiłki rodzinne na dzieci w przeliczeniu na 1 000 mieszkańców w Gminie Skalmierz. 9. Wzrost udziału w podatkach stanowiących dochody budżetu państwa w postaci podatku dochodowego od osób fizycznych w przeliczeniu na 1 mieszkańca. 10. Wzrost wydatków ogółem na 1 mieszkańca. 11. Liczba fundacji, stowarzyszeń, organizacji społecznych na 10 tys. mieszkańców w Gminie Skalmierz wyższa od średniej w województwie świętokrzyskim i w Polsce. 12. Wysoka aktywność społeczna mieszkańców – duża liczba Kół Gospodyń Wiejskich na terenie Gminy Skalmierz. 13. Wysoki stopień bezpieczeństwa – liczne jednostki OSP działające na terenie gminy, brak zagrożenia powodziowego. 14. Wysoka klasa bonitacyjna gleb występujących na terenie Gminy Skalmierz – warunki sprzyjające rozwojowi rolnictwa. 15. Bliskość Krakowa (dostępność do szkół, kultury, pracy). 16. Bogate zaplecze sprzyjające aktywności mieszkańców (świetlice wiejskie, remizy strażackie). 17. Przynależność Gminy do LGD „Perły Ponidzia”.	6. Wskaźnik pozwoleń wydanych na budowę i zgłoszeń budowy z projektem budowlanym na 10 tys. mieszkańców niższy niż średnia w Polsce. 7. Wskaźnik rozwoju w wymiarze społecznym niższy niż średnia w grupie porównawczej. 8. Podmioty wpisane do rejestru REGON na 10 tys. ludności w Gminie Skalmierz poniżej średniej wojewódzkiej i średniej dla Polski. 9. Wskaźnik jednostki nowo zarejestrowane w rejestrze REGON na 10 tys. ludności znacząco niższy od średnich dla Polski i województwa świętokrzyskiego. 10. Wskaźnik podmioty na 1 000 mieszkańców w wieku produkcyjnym jedną z najniższych wartości wśród porównywanych gmin, średnich dla Polski i województwa świętokrzyskiego. 11. Udział % bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym wyższy niż w Polsce. 12. Wskaźnik rozwoju w wymiarze gospodarczym niższy niż w grupie porównawczej. 13. Wskaźnik rozwoju w wymiarze środowiskowym niższy niż w grupie porównawczej. 14. Wskaźnik udzielonych porad lekarskich niższy niż w gminach sąsiednich, województwie świętokrzyskim i w Polsce. 15. Brak wyznaczonych terenów inwestycyjnych na terenie gminy. 16. Słabo rozwinięta sieć komunikacyjna wewnątrz gminy (brak bezpośrednich połączeń do większych ośrodków miejskich). 17. Nieliczne obiekty zabytkowe na terenie Gminy Skalmierz. 18. Niskie walory przyrodnicze (niski % obszarów prawnie chronionych). 19. Wyniki z egzaminu ósmoklasisty w Gminie Skalmierz poniżej średniej dla województwa świętokrzyskiego. 20. Niski stopień zalesienia obszaru Gminy Skalmierz. 21. Spadek liczby organizowanych wydarzeń kulturalnych na terenie gminy. 22. Liczba gospodarstw domowych korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej wg kryterium dochodowego w przeliczeniu na 10 tys. mieszkańców powyżej średniej w Polsce. 23. Brak dostępu do miejsc opieki nad dziećmi do 3 lat na terenie Gminy Skalmierz. 24. Niska dostępność mieszkań i lokali komunalnych.
--	--

	25. Udział dochodów własnych w dochodach ogółem w Gminie Skalmierz niższy niż średnia w Polsce i województwie świętokrzyskim. 26. Wydatki majątkowe w przeliczeniu na 1 mieszkańca w Gminie Skalmierz niższe niż średnia w Polsce i województwie świętokrzyskim. 27. Frekwencja wyborcza poniżej średniej dla Polski (nie dotyczy wyborów do sejmików województw z 2018 r.).
SZANSE	ZAGROŻENIA
1. Członkostwo Polski w UE. 2. Wzrost mobilności społeczeństwa. 3. Cyfryzacja życia codziennego. 4. Wzrost świadomości i potrzeby wykorzystania odnawialnych źródeł energii. 5. Wzrost świadomości obywatelskiej. 6. Wzrost średniej długości życia. 7. Moda na zdrowy styl życia. 8. Wskazanie Gminy Skalmierz w <i>Strategii Rozwoju Województwa Świętokrzyskiego 2030+</i> jako OSI Obszary zagrożone trwałą marginalizacją. 9. Rozwój rolnictwa ekologicznego.	1. Niska atrakcyjność inwestycyjna województwa świętokrzyskiego. 2. Konsekwencje gospodarcze i społeczne związane z występowaniem pandemii COVID-19. 3. Wykluczenie cyfrowe. 4. Malejąca opłacalność produkcji rolnej. 5. Wysoki stopień zużycia agrochemikaliów w produkcji rolnej. 6. Wzrost kosztów życia mieszkańców. 7. Wzrost kosztów utrzymania infrastruktury i usług publicznych. 8. Zmiany klimatu. 9. Emigracja mieszkańców Polski. 10. Depopulacja województwa świętokrzyskiego.

Źródło: Opracowanie własne

Analizując wyżej zaprezentowane mocne i słabe strony oraz szanse i zagrożenia Gminy Skalmierz, możemy wyłonić te, które w największym stopniu oddziałują bądź mogą oddziaływać na gminę. Słabe strony oraz zagrożenia powinny być pokonywane przez mocne strony oraz szanse rozwoju, które stoją przed gminą. Z przeprowadzonej analizy SWOT można wysunąć następujące wnioski:

Największymi atutami gminy są: wysoka klasa bonitacyjna gleb, brak przemysłu ciężkiego oraz nieskażone naturalne środowisko – to czynniki sprzyjające rozwojowi rolnictwa oraz przetwórstwa produktów rolnych. Kapitał społeczny gminy stanowią również aktywne organizacje społeczne, głównie Koła Gospodyń Wiejskich oraz Ochotnicze Straże Pożarne.

Największymi słabościami gminy są: duży spadek liczby mieszkańców, starzenie się społeczeństwa, wysoki poziom bezrobocia, niski poziom przedsiębiorczości mieszkańców. Braki w infrastrukturze społecznej i technicznej, które wpływają na jakość życia mieszkańców.

Największe szanse na rozwój gminy to: możliwość pozyskania środków z funduszy europejskich na lata 2021–2027 oraz środków krajowych i innych środków zewnętrznych na realizację inwestycji w sektorze gospodarczym, społecznym i środowiskowym, wykorzystanie odnawialnych źródeł energii w sektorze prywatnym oraz publicznym, cyfryzacja życia codziennego (możliwość pracy zdalnej, podnoszenia kwalifikacji, załatwiania spraw urzędowych zdalnie itp.).

Największe zagrożenia w rozwoju gminy to: zagrożenia wynikające z działalności człowieka (niska emisja, zanieczyszczanie środowiska, wysoki stopień użycia agrochemikaliów w produkcji rolnej), malejąca opłacalność produkcji rolnej.

2.2. Wnioski z diagnozy

Przeprowadzona analiza danych statystycznych dla Gminy Skalbmierz oraz porównanie ich do danych dla gmin sąsiednich, województwa, kraju, wskazują na niekorzystną sytuację gminy w większości obszarów funkcjonowania. Wskaźniki rozwoju gminy, w każdym wymiarze (społeczny, gospodarczy, środowiskowy) są w większości ujemne i niekorzystne. Jedynie w nielicznych podobszarach wskaźniki osiągają wartości dodatnie (zasoby instytucjonalne, integracja i kapitał społeczny, poziom bezpieczeństwa, sytuacja materialna mieszkańców, stan finansów lokalnych, dostępność komunikacyjna zewnętrzna i wewnętrzna).

Jednym z największych problemów gminy jest sytuacja demograficzna: spadek liczby mieszkańców, spowodowany przede wszystkim migracją ludzi młodych i ujemnym przyrostem naturalnym, starzejące się społeczeństwo. Wzrost liczby osób starszych w społeczeństwie powoduje zwiększenie zapotrzebowania na usługi medyczne, rozszerzenie usług w zakresie pomocy społecznej, stworzenie warunków umożliwiających aktywny udział tej grupy w lokalnej społeczności. Trudna jest również sytuacja na rynku pracy – wysoki poziom bezrobocia mieszkańców, na co wpływa również stosunkowo niski poziom przedsiębiorczości (wskaźniki określające sytuację w obszarze gospodarki są na poziomie niższym niż średnia dla województwa, Polski oraz części gmin sąsiednich). Oferta edukacyjna nie jest wystarczająca, szczególnie na etapie edukacji ponadpodstawowej, której poziom nie jest zadowalający. W znacznym stopniu przyczynia się to do migracji ludzi młodych do większych ośrodków miejskich (głównie Krakowa). Ilość miejsc w placówkach przedszkolnych, w opinii mieszkańców, jest wystarczająca, natomiast na terenie gminy nie funkcjonuje żłobek, który zapewniałby opiekę dla dzieci w wieku do 3 lat.

Do mocnych stron gminy zaliczyć możemy warunki naturalne sprzyjające rozwojowi rolnictwa: wysoka klasa bonitacyjna gleb, brak przemysłu ciężkiego oraz nieskażone naturalne środowisko. Bariery rozwoju rolnictwa stanowią m.in.: niewystarczający rynek zbytu, brak infrastruktury wspierającej rozwój rolnictwa (chłodnie, hurtownie). Rozwój gospodarczy nie musi dotyczyć jedynie dużych gospodarstw rolnych, ale również gospodarstw prowadzących uprawy ekologiczne, czy też prowadzących rolnictwo zrównoważone z możliwością sprzedaży bezpośredniej.

Gmina Skalbmierz nie wyróżnia się wyjątkowymi walorami środowiska przyrodniczego oraz kulturowego, co sprawia, że atrakcyjność turystyczna gminy jest niewielka. Podmioty świadczące usługi noclegowe to głównie domy weselne. Stan

infrastruktury drogowej w opinii mieszkańców nie jest zadowalający, również problem stanowią połączenia komunikacyjne, zarówno wewnątrz gminy, jak i możliwość połączeń z większymi miastami (brak wystarczającej liczby połączeń bezpośrednich, brak dostępu do linii kolejowej, brak dróg dla rowerów).

Perspektywę rozwoju Gminy Skalbmierz stanowi jej bliskie położenie względem Miasta Kazimierza Wielka, która posiada status obszaru ochrony uzdrowiskowej. Rozwój uzdrowiska oraz wzrost odwiedzających, sprzyjać będą rozwojowi usług turystycznych i okołoturystycznych (np.: bazy noclegowej, gastronomicznej, rekreacyjnej). Budowa tras rowerowych na terenie gminy oraz ich zintegrowanie z trasą rowerową Eurovelo 11 sprzyjać będą wzrostowi atrakcyjności turystyczno-rekreacyjnej Skalbmierza. Działania dążące do poprawy i rozbudowy infrastruktury, dostępu mieszkańców do nowoczesnych technologii (budowa światłowodu), nowoczesnej edukacji oraz stworzenie warunków sprzyjających rozwojowi przedsiębiorczości, budownictwa mieszkaniowego oraz poprawa sieci komunikacyjnej wewnątrz gminy stanowią wyzwanie dla lokalnego samorządu. Poprawa wskazanych obszarów priorytetowych w znaczny sposób wpłynie na wzrost jakości życia mieszkańców Gminy Skalbmierz przy wykorzystaniu posiadanych walorów i potencjału.

Gmina Skalbmierz powinna wykorzystać szansę na rozwój, jaką dają fundusze unijne. Możliwość uzyskania dofinansowania z Unii Europejskiej na realizację nowych projektów oraz zawiązywanie różnych form partnerstw sektora społeczno-gospodarczego, jeśli zostaną odpowiednio wykorzystane do pobudzania przedsiębiorczości wśród mieszkańców oraz tworzenia odpowiednich warunków do rozwoju – mogą przynieść wymierne korzyści w postaci zwiększonych dochodów mieszkańców oraz wpływów do budżetu gminy. Ponadto środki finansowe mogą zostać wykorzystane do samorozwoju mieszkańców, zapewnienia wysokich standardów w zakresie usług publicznych czy rozbudowy infrastruktury.

2.3. Drzewo problemów

Wykorzystując zgromadzone dane ilościowe i jakościowe na potrzeby opracowania Diagnozy, wskazano problem kluczowy dla rozwoju Gminy Skalmierz, a więc taki, który generuje najwięcej trudności, a jego skutki są najbardziej odczuwalne dla większości interesariuszy procesu rozwojowego. Dla problemu kluczowego przeprowadzono również analizę przyczynowo-skutkową (tabela 3).

Tabela 3 Drzewo problemów

GLÓWNE PRZYZCZYNY	PROBLEM KLUCZOWY	GLÓWNE SKUTKI
– Niska przedsiębiorczość lokalnej społeczności; – Niska dochodowość produkcji rolnej; – Brak wyspecjalizowanych gospodarstw rolnych; – Niedostateczny stan oraz dostępność do infrastruktury publicznej; – Wysokie wykorzystanie nieekologicznych nośników ciepła przez gospodarstwa domowe; – Niewystarczający dostęp do szerokopasmowego Internetu; – Brak współpracy placówek kształcenia zawodowego ze środowiskiem pracodawców; – Niewystarczająca aktywność społeczna mieszkańców.	Niezadawalający stopień rozwoju społeczno-gospodarczego gminy	– Mała liczba nowo zarejestrowanych przedsiębiorstw; – Wysoki poziom bezrobocia mieszkańców gminy; – Niski poziom dochodów własnych gminy; – Niska emisja; – Niezadawalający poziom życia mieszkańców; – Wzrost liczby osób zagrożonych wykluczeniem społecznym i zawodowym; – Spadek liczby mieszkańców gminy.

Źródło: Opracowanie własne

2.4. Drzewo celów

Poniższe drzewo stanowi transformację drzewa problemów. Przedstawia ono cel główny *Strategii Rozwoju Miasta i Gminy Skalmierz na lata 2022–2030*, opisujący stan docelowy powstały w wyniku wdrożenia strategii i realizujący wizję rozwoju oraz cele strategiczne, wskazujące generalny kierunek postępowania w realizacji założonej wizji.

Tabela 4 Drzewo celów

GLÓWNE ŚRODKI	CEL STRATEGICZNY	GLÓWNE EFEKTY
– Wsparcie przedsiębiorczości mieszkańców; – Propagowanie idei zrównoważonej produkcji rolnej; – Tworzenie infrastruktury komunalnej ograniczającej negatywny wpływ człowieka na środowiska; – Ograniczenie niskiej emisji; – Zwiększenie dostępności do szybkiego Internetu; – Cyfryzacja usług publicznych; – Kreowanie i wspieranie oddolnych inicjatyw mieszkańców; – Poszerzenie oferty edukacyjnej i dostosowanie jej do potrzeb rynku pracy; – Tworzenie atrakcyjnej oferty zagospodarowania czasu wolnego; – Zwiększenie dostępności i jakości podstawowej opieki zdrowotnej.	Gmina Skalmierz miejscem o wysokim poziomie życia i zintegrowania mieszkańców	– Wzrost liczby zarejestrowanych przedsiębiorstw na obszarze gminy; – Rozwój rolnictwa zrównoważonego; – Poprawa stanu środowiska naturalnego; – Reintegracja społeczna i zawodowa osób zagrożonych wykluczeniem zawodowym; – Spadek poziomu bezrobocia; – Wzrost dochodów mieszkańców; – Wzrost dochodów własnych gminy; – Wzrost zaangażowania lokalnej społeczności.

Źródło: Opracowanie własne

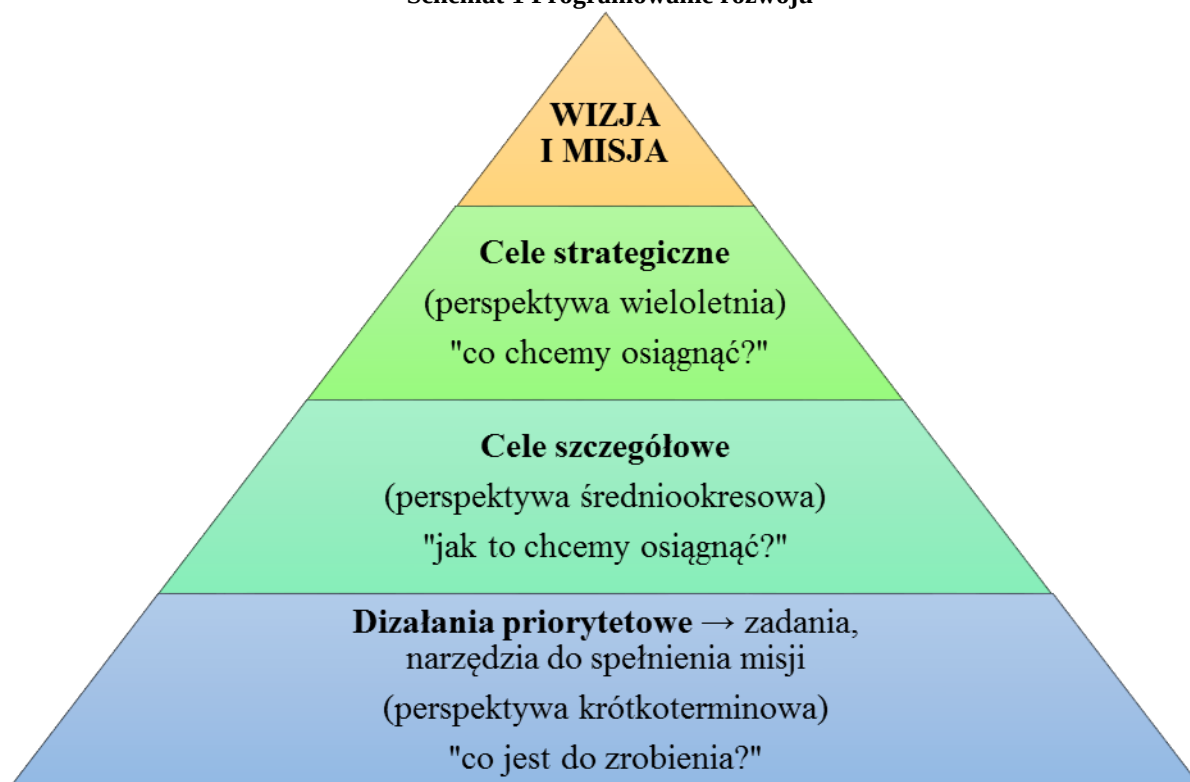
3. Część programowa

3.1. Wizja, misja, cele

Przedstawienie drzewa problemów (schemat 1) i celów (schemat 2) pozwoliło na określenie i zaproponowanie strategicznych kierunków działań dla Gminy Skalmierz. Określono Wizję 2030, misję, cele strategiczne, wokół których skoncentrowane zostały cele szczegółowe, a następnie działania priorytetowe oraz przypisane zadania. Wyznaczone obszary priorytetowe będą służyć realizacji celów strategicznych, do których osiągnięcia powinny dążyć zarówno władze gmin, jak i wszystkie zainteresowane jej rozwojem podmioty oraz mieszkańcy. Wykonanie zaplanowanych działań pozwoli na realizację misji Gminy Skalmierz oraz jej trwały rozwój.

Budowa elementów *Strategii Rozwoju Miasta i Gminy Skalmierz na lata 2022–2030* opiera się na poniższym schemacie.

Schemat 1 Programowanie rozwoju

Źródło: Opracowanie własne

Wizja i misja to nie tylko określenie kierunków rozwoju, ale także wyraz aspiracji mieszkańców. Bez misji i wizji decyzje zarządcze bywają przypadkowe, zaś codzienna praca sprowadza się do mniej lub bardziej mechanicznego realizowania procedur. Wizja jest sformułowanym w sposób najbardziej zwięzły opisem stanu gminy w perspektywie

najbliższych kilku lat (obraz gminy w 2030 roku). Wizję należy zatem rozumieć jako logicznie zredagowane streszczenie poglądów o przyszłości. Misja zaś jest w pewnym sensie wyrażeniem w sposób zrozumiały i zwięzły priorytetów (obszarów priorytetowych) oraz nadrzędnych celów strategicznych, czyli dalekosiężnych zamierzeń. Misja pozwala na sformułowanie naszych aspiracji związanych z działaniami w danym obszarze.

Należy zapamiętać, iż misja w Strategii jest elementem, który wskazuje drogę rozwoju i motywuje do działania. Jednocześnie integruje różne aspekty rozwoju gminy wokół jednej wspólnej dla mieszkańców idei.

W wyniku przeprowadzonych analiz oraz na podstawie zebranych informacji, sformułowano wizję, misję, dwa cele strategiczne i dla każdego z nich dwa cele szczegółowe. Do celów strategicznych zostały przyporządkowane działania priorytetowe wyznaczające obszary, w ramach których będą realizowane zadania. Realizacja przedstawionych w Strategii zadań posłuży do zrealizowania zaplanowanych celów oraz osiągnięcia przyjętych wskaźników rozwoju Gminy Skalmierz.

WIZJA

***Gmina Skalmierz miejscem o wysokim poziomie życia i zintegrowania
mieszkańców***

MISJA

***Tworzenie warunków sprzyjających rozwojowi przedsiębiorczości
i aktywności społecznej***

3.2. Plan operacyjny rozwoju

Głównym zadaniem jakie stoi przed władzami samorządowymi jest ukształtowanie takiego wizerunku gminy, który będzie atrakcyjny dla prowadzenia działalności gospodarczej, trwałego wzrostu gospodarczego, atrakcyjnego miejsca do zamieszkania, spędzania czasu wolnego oraz wzrostu aktywności społecznej wśród mieszkańców. Wpłynie to na większą integrację mieszkańców z miejscem zamieszkania i budowę społeczeństwa obywatelskiego. Wyznaczenie priorytetów pozwoli lokalnym władzom, a także innym instytucjom odpowiedzialnym za rozwój gminy, odpowiednio skoordynować zaplanowane do realizacji zadania.

W Strategii wskazane zostały dwa cele strategiczne, dla każdego z nich po dwa cele szczegółowe, z kolei dla nich po dwa działania priorytetowe (łącznie 8 działań priorytetowych), w ramach których zdefiniowane zostały kluczowe do realizacji zadania (tabela 5).

Tabela 5 Plan operacyjny

Wizja	Gmina Skalmierz miejscem o wysokim poziomie życia i zintegrowania mieszkańców							
Misja	Tworzenie warunków sprzyjających rozwojowi przedsiębiorczości i aktywności społecznej							
Cele strategiczne	Wzrost dochodów mieszkańców				Atrakcyjne miejsce zamieszkania			
Cele szczegółowe	Rozwój przedsiębiorczości		Wzmocnienie aktywności społecznej		Poprawa warunków mieszkaniowych		Rozwój usług publicznych	
Działania priorytetowe	Wspieranie start-upów i przedsiębiorczości społecznej	Wykorzystanie potencjału rolniczego	Wspieranie inicjatyw oddolnych	Wzmocnienie integracji mieszkańców	Rozwój infrastruktury komunalnej	Ograniczenie niskiej emisji	Cyfryzacja	Zagospodarowanie czasu wolnego
Zadania	Wdrożenie programów wsparcia dla młodych przedsiębiorców	Wspieranie rozwoju przetwórstwa spożywczego	Współpraca samorządu z organizacjami pozarządowymi w zakresie realizacji zadań publicznych	Wspieranie działań na rzecz integracji lokalnej społeczności	Budowa infrastruktury komunalnej	Zmniejszenie zapotrzebowania na energię na terenie gminy	Cyfryzacja usług publicznych	Tworzenie ścieżek rowerowych wraz z infrastrukturą rowerową
	Wdrożenie programów skierowanych na zwiększenie aktywności zawodowej mieszkańców	Podnoszenie kompetencji rolników w zakresie rolnictwa zrównoważonego i ekologicznego	Aktywizacja osób w wieku senioralnym	Wzmocnienie partycypacji społecznej	Modernizacja oświetlenia ulicznego na energooszczędne	Likwidacja źródeł niskiej emisji	Kampanie promujące korzystanie z e-usług	Zagospodarowanie miejsc służących wypoczynkowi i rekreacji
	Współpraca lokalnych przedsiębiorców z placówkami edukacji w zakresie podnoszenia kwalifikacji zawodowych	Wspieranie sprzedaży bezpośredniej prowadzonej przez rolników	Wdrożenie programu grantowego wspierającego inicjatywy oddolne	Rozwój działalności świetlic na terenie gminy	Tworzenie warunków do korzystania mieszkańców z szybkiego Internetu	Kształtowanie postaw ekologicznych mieszkańców	Podnoszenie kompetencji cyfrowych	Tworzenie warunków do rozwoju oferty kulturowej, sportowej i turystycznej

	Wspieranie podmiotów ekonomii społecznej	Budowanie marki produktu lokalnego nawiązującego do tradycji rolniczych		Nawiązanie partnerstw trójsektorowych	Modernizacja obiektów użyteczności publicznej wraz z ich dostosowaniem do założeń Programu Dostępność Plus		Realizacja programów edukacyjnych w zakresie cyberbezpieczeństwa	Rozwój oferty edukacyjnej dla dzieci i młodzieży
					Zwiększenie dostępności do wysokiej jakości opieki żłobkowej i przedszkolnej		Tworzenie publicznych punktów dostępu do Internetu	
					Modernizacja sieci komunikacyjnej – drogi gminne			
					Wprowadzenie zielonej i niebieskiej infrastruktury			

Źródło: Opracowanie własne

Cel strategiczny 1. Wzrost dochodów mieszkańców

Problemem kluczowym, który zdiagnozowano w wyniku pogłębionej analizy gminy, jest spadek liczby mieszkańców. Zidentyfikowano wiele przyczyn tego problemu, które mogą być zlikwidowane, jeżeli podjęte zostaną odpowiednie działania. Priorytetami powinno być wzmocnienie aktywności społecznej oraz rozwój przedsiębiorczości mieszkańców.

Przedsiębiorczość jest uważana za główny czynnik rozwoju społeczno-gospodarczego, a także kluczowy warunek osiągnięcia konkurencyjności gospodarki w kraju. Działania zmierzające do poprawy warunków funkcjonowania przedsiębiorstw powinny przyczyniać się do podnoszenia konkurencyjności gospodarki, rozumianej jako długookresowa zdolność do sprostania konkurencji zewnętrznej. Działania z zakresu szeroko rozumianego rozwoju przedsiębiorczości oraz dostępnych form wsparcia dla przedsiębiorców powinny przyczyniać się do powstawania nowych, trwałych miejsc pracy oraz pobudzać przedsiębiorców do dalszego inwestowania. Jednym z elementów działań administracji powinno być wspieranie mikro, małych i średnich przedsiębiorstw (MŚP) na wczesnym etapie ich działalności, a także na późniejszym etapie funkcjonowania, np. profesjonalne doradztwo dla początkujących przedsiębiorców.

Ważnym elementem rozwoju jest promowanie demokracji lokalnej, odradzanie się aktywności środowisk lokalnych, a także wspieranie działań takich społeczności. Inicjatywy lokalne powinny mieć wpływ na samoorganizację małych społeczności. Działania te mogą mieć charakter edukacyjny, wychowawczy, kulturalny, rekreacyjny czy też sportowy. Budowanie więzi powinno być oparte na świadomości i pielęgnowaniu wspólnego dziedzictwa kulturowego, poszanowaniu praw i tradycji oraz rozwijaniu postaw tolerancji. Na wysoką jakość kapitału społecznego wpływa kształcenie oraz współpraca. Kształtowanie regionalnej i lokalnej tożsamości to obowiązek wspólnego działania najważniejszych podmiotów funkcjonujących w sferze administracji, życia społecznego, gospodarczego, kulturalnego czy edukacyjnego. Jednym ze sposobów budowania zaangażowania mieszkańców w rozwój gminy oraz wzrostu poczucia tożsamości z tym miejscem będzie rozwój działalności świetlic na terenie gminy. Ważną rolę w pobudzaniu aktywności mieszkańców odegra wsparcie sektora ekonomii społecznej, opartego na takich wartościach jak solidarność, partycypacja i samorządność.

Z punktu widzenia aktywności lokalnej bardzo duże znaczenie ma pobudzanie inicjatyw oddolnych. Poprzez inicjatywy oddolne (społeczne, lokalne, obywatelskie) rozumieć należy

wszelkie formy samoorganizacji mieszkańców, zbiorowego działania zmierzającego do określonego celu i do wywołania zmiany w środowisku lokalnym, działania na rzecz dobra wspólnego. Inicjatywa oddolna powinna angażować konkretną grupę osób, a nawet całą społeczność lokalną. Chęć działania powinna być widoczna od momentu sformułowania pomysłu, poprzez realizację działań, do momentu osiągnięcia zamierzonego celu/efektu.

Biorąc pod uwagę rolniczy charakter gminy, z punktu widzenia przedsiębiorczości i szerzej – rozwoju gospodarczego gminy, istotne jest tworzenie warunków sprzyjających intensyfikacji rolnictwa i przetwórstwa. W tym kontekście bardzo ważne jest wykorzystanie potencjału związanego z istniejącymi uwarunkowaniami: wysoka klasa bonitacyjna gleb oraz brak przemysłu ciężkiego. Inicjatywą ze strony gminy może być utworzenie inkubatora kuchennego, miejsca przeznaczonego dla drobnych przetwórców produktów rolnych, rolników, którzy mogą przygotować i przetwarzać swoje produkty w dobrze wyposażonych i przygotowanych do tego celu pomieszczeniach. Inkubator jest wsparciem dla lokalnych producentów żywności w wejściu na drogę profesjonalnej produkcji i sprzedaży.

Cel strategiczny 2. Atrakcyjne miejsce zamieszkania

Cel strategiczny drugi odnosi się do wzmocnienia atrakcyjności gminy w celu osiedlania się potencjalnych nowych mieszkańców oraz zatrzymania rdzennych mieszkańców gminy. Saldo migracji jest ujemne (ubytek mieszkańców w porównaniu do kraju i województwa świętokrzyskiego), również przyrost naturalny jest na niskim, ujemnym poziomie, negatywne są też wskaźniki związane z rozwojem terenów mieszkaniowych, wydawanych pozwoleń na budowę. Dlatego też, zasadnym jest zadbanie w szczególności o wysoki poziom zarówno przestrzeni, infrastruktury ogólnodostępnej, jak i usług publicznych w celu polepszenia wizerunku gminy, co przełoży się na zmniejszenie liczby osób migrujących.

Przestrzeń publiczna to obraz wartości wyznawanych przez lokalną społeczność, jej jakość przekłada się na jakość życia mieszkańców, jest też podstawą budowania wizerunku gminy. Przestrzeń publiczna jest przedłużeniem przestrzeni prywatnej, którą stanowią ogrody, domy, podwórka, dlatego też musi ona bazować na porozumieniu między jednostkami administracji publicznej a społecznością. Należy podejmować działania mające na celu odpowiednie zagospodarowanie nieużytków, skwerów czy zieleńców, przestrzeni wokół szkół oraz placów zabaw. Funkcjonalna przestrzeń publiczna powinna charakteryzować się dostępnością dla różnych grup społecznych, w tym osób niepełnosprawnych. Działaniami związanymi z estetyzacją i funkcjonalnością przestrzeni będzie zapewnienie odpowiedniej

jakości i bezpieczeństwa układów komunikacyjnych, z uwzględnieniem preferencji dla ruchu pieszego i rowerowego. Estetyczna przestrzeń, bezpieczne układy komunikacyjne, w tym drogi, chodniki i ścieżki rowerowe są ważnym, ale nie jedynym elementem istotnym z punktu widzenia mieszkańców. W kontekście infrastruktury istotne jest zaspokojenie podstawowych potrzeb, takich jak dostęp do wody czy możliwość korzystania z kanalizacji, lub innych sposobów odprowadzania ścieków. Istotne jest, aby dbać o dobry stan infrastruktury technicznej, zarówno sieciowej, jak i obiektów budowlanych.

Szansą na rozwój gminy i polepszenie jakości życia mieszkańców, szczególnie w dobie pandemii koronawirusa, jest stworzenie możliwości załatwiania zdalnie spraw administracyjnych (szeroka gama wysokiej jakości e-usług wraz ze szkoleniem/ edukowaniem mieszkańców w tym zakresie), a także stworzenie warunków do pracy zdalnej. W tym celu należy dążyć do umożliwienia dostępu do szerokopasmowego Internetu. W obecnych czasach, w wielu zawodach, pracować można w firmach znajdujących się w znacznej odległości od miejsca zamieszkania. Stworzenie warunków do pracy zdalnej i nauki zdalnej to jedno – warto też dążyć do tego, aby wszelkie sprawy administracyjne mieszkańcy mogli załatwiać on-line. Wiąże się to jednak z ryzykiem wykluczenia cyfrowego niektórych z nich (m.in. osób starszych). Ważne więc będzie podjęcie działań podnoszących e-kompetencje mieszkańców, w tym pracowników instytucji publicznych.

Usługi publiczne stanowią współcześnie tak istotny aspekt życia, że uznaje się zapewnienie ich wszystkim, bez wyjątku – za obowiązek państwa i samorządu terytorialnego. Oferowanie wysokiego standardu usług podnosi średni poziom życia mieszkańców oraz wpływa na obraz gminy jako zharmonizowanego i spójnego środowiska społecznego. Należy dążyć do zapewnienia wysokich standardów funkcjonowania placówek publicznych związanych z warunkami startu życiowego dzieci i młodzieży (żłobek, przedszkola, szkoły, profilaktyka zdrowotna, usługi kulturalne i sportowe) oraz z opieką nad osobami starszymi i niepełnosprawnymi. Ważne będzie wdrożenie działań mających na celu rozpoznanie oraz zaspokojenie potrzeb mieszkańców w zakresie działalności samorządu. Systematyczna poprawa w zakresie zarządzania i obsługi mieszkańców będzie odbywać się m.in. poprzez zastosowanie technologii informacyjno-komunikacyjnych w życiu publicznym.

Istotną rolę pod względem rozpatrywania potencjalnego miejsca zamieszkania odgrywa środowisko przyrodnicze, dlatego tak ważne jest, aby o nie dbać. W celu ochrony środowiska i ograniczania niskiej emisji, konieczne będzie wdrażanie działań mających na celu zmniejszenie zapotrzebowania na energię, zarówno w budynkach użyteczności publicznej, jak i budynkach

podmiotów gospodarczych i indywidualnych gospodarstwach domowych. Należy wykorzystać odnawialne źródła energii (OZE) w sektorze publicznym (przeprowadzenie w budynkach termomodernizacji przyczyni się do redukcji emisji zanieczyszczeń), jak i zachęcać przedsiębiorstwa oraz gospodarstwa domowe do zastąpienia nimi paliw stałych (konwencjonalnych). Uświadamianie społeczeństwa w zakresie korzystania z technologii oszczędnych energetycznie, będzie jednym z wielu zadań realizowanych przez gminę. Istotne jest też, aby edukować społeczeństwo szerzej w zakresie ekologii, a także świadomej konsumpcji. Jednym z działań planowanych przez gminę jest też rozwój infrastruktury komunalnej, co przyczyni się do minimalizacji zagrożeń związanych z zanieczyszczeniami środowiska. Infrastruktura techniczna ma duże znaczenie dla mieszkańców, turystów oraz potencjalnych inwestorów. Bez zapewnienia dostępu do sieci komunalnych oraz mediów, nie ma możliwości stworzenia optymalnego miejsca do życia, jak również odpowiednich warunków dla rozwoju gospodarczego i przedsiębiorczości, tworzących miejsca pracy. Rozwój sieci wodno-kanalizacyjnej i oświetleniowej oraz zapewnienie ich niezawodności powoduje poczucie komfortu i bezpieczeństwa mieszkańców. Tego typu inwestycje są bardzo istotne ze środowiskowego punktu widzenia.

Jeśli usługi publiczne, w tym zdrowotne i społeczne, będą się rozwijały, szczególnie na obszarze miasta, z którego rozwoju korzystają mieszkańcy całej gminy, Skalmierz ma szansę stać się miastem, o którym można powiedzieć, że jest kompaktowe. Również bliskość gminy do miast takich jak Kazimierza Wielka czy Kraków, jest w tym kontekście dużym potencjałem. Należy dążyć do tego, by mieszkańcy Gminy Skalmierz mieli zapewnioną bliskość i krótki czas dojazdu/dojścia do usług, zarówno podstawowych, jak i zaspakajających ich potrzeby wyższe (szkoły średnie, centra handlowe, kultura wyższa, specjalistyczna opieka medyczna, atrakcyjne spędzanie czasu wolnego itp.).

Rozwój turystyki usług czasu wolnego możliwy będzie m.in. dzięki wsparciu dla rozwoju i modernizacji infrastruktury okołoturystycznej. Zaplanowano przedsięwzięcia mające na celu zagospodarowanie turystyczno-rekreacyjne terenu wokół zbiornika wodnego retencyjno-rekreacyjnego na rzece Nidzicy i Szarbiówce.

Jednym z większych wyzwań Gminy Skalmierz w perspektywie 2022–2030 jest rozwój oferty rekreacyjnej, skierowanej zarówno do mieszkańców jak i osób odwiedzających gminę w celach rekreacyjnych. Oferta powyższa powinna być urozmaicona, dostosowana do potrzeb społecznych. Niezwykle potrzebne są również nowe inwestycje w zakresie budowy ciągów pieszych i tras rowerowych o charakterze komunikacyjnym i turystycznym.

W szczególności ścieżki rowerowe jako alternatywne korytarze transportowe mają istotne znaczenie dla rozwoju komunikacji w kontekście konieczności redukcji emisji CO₂ i przejścia na gospodarkę niskoemisyjną.

3.2.1. Projekty strategiczne

Osiągnięcie celów strategicznych będzie możliwe dzięki realizacji zadań i konkretnych projektów. *Strategia Rozwoju Gminy Skalbmierz na lata 2022–2030* złożona jest z zadań (tabela 5), które powinny być realizowane w założonym czasie. Nie są one uszczegółowione co do zakresu, kwot czy wskaźników. Istotne jest, aby samorząd, jak i ewentualni Partnerzy oraz inne podmioty, realizowali projekty wpisujące się w te zadania.

W ramach Strategii określono 5 projektów strategicznych, a więc takich, które w pierwszej kolejności powinny być zrealizowane, gdyż są priorytetowe i ich efekty bezpośrednio przełożą się na założone cele. Projekty te przyczynią się do rozwiązania kluczowych problemów, zmniejszą bariery rozwojowe i wzmocnią lokalny potencjał.

Projekty strategiczne mają zarówno charakter inwestycyjny, jak i nieinwestycyjny. Odnoszą się do kwestii społecznych, gospodarczych i przestrzennych. Poniżej, w formie tabeli, przedstawione zostały projekty wraz z podaniem szacunkowego kosztu ich realizacji, planowanego okresu realizacji i potencjalnych źródeł finansowania.

Projekty strategiczne do realizacji w ramach *Strategii Rozwoju Gminy Skalbmierz na lata 2022–2030*:

1. Rozwój i poprawa stanu infrastruktury komunalnej;
2. Poprawa efektywności energetycznej obiektów użyteczności publicznej oraz gospodarstw domowych na terenie Gminy Skalbmierz;
3. Zagospodarowanie czasu wolnego mieszkańców Gminy Skalbmierz;
4. Wsparcie przedsiębiorczości mieszkańców Gminy Skalbmierz;
5. Podniesienie kompetencji zawodowych mieszkańców Gminy Skalbmierz.

Tabela 6 Projekt strategiczny 1

Tytuł projektu strategicznego	<i>Rozwój i poprawa stanu infrastruktury komunalnej</i>		
Lokalizacja	Gmina Skalmierz	Okres realizacji	2022–2030
Szacowana wartość	100 mln zł		
Środki własne gminy	20 mln zł – 20%		
Finansowanie zewnętrzne	80 mln zł – 80%		
Najbardziej prawdopodobne źródło finansowania	Fundusze Europejskie dla Świętokrzyskiego 2021–2027		
Alternatywne lub dodatkowe źródła finansowania	Zgodnie z tabelą nr 11, str. 40–44		
Cel i zakres rzeczowy projektu (koncepcja)	Projekt ma na celu poprawę jakości życia mieszkańców oraz rozwój obszaru gminy. Infrastruktura powinna być dostosowana do zasad zrównoważonego rozwoju, który sprzyja wypełnianiu funkcji gospodarczych, społecznych i przestrzennych. Zakres projektu obejmować będzie: – budowę gminnej sieci kanalizacyjnej, m.in. w Mieście Skalmierz oraz w miejscowości Tempoczków Rędziny; – budowę przydomowych oczyszczalni ścieków; – modernizację istniejącej sieci drogowej; – budowę budynku Urzędu; – budowę świetlic w miejscowościach: Szczekarzów, Sietejów, Sielec Biskupi; – przebudowę świetlic w miejscowościach: Tempoczków Kolonia, Przybenice; – rozbudowę i modernizację budynków OSP na terenie gminy; – kompleksową modernizację i wyposażenie placówek oświatowych; – modernizację, przebudowę i rozbudowę placów zabaw i siłowni zewnętrznych; – budowę lub adaptację istniejącego budynku na potrzeby utworzenia dziennego domu pomocy społecznej; – adaptacje obiektów (np. świetlic) pośród istniejącej bazy lokalowej na potrzeby punktów przedszkolnych lub żłobka. Projekt obejmuje swym zakresem kwestie związane z infrastrukturą komunalną, w tym drogową oraz kanalizacyjną. Projekt zostanie zrealizowany w całości lub w podziale na etapy, w zależności od możliwości finansowych i możliwych źródeł finansowania, które mogą być różne dla poszczególnych etapów.		
Podmioty realizujące projekt	Gmina Skalmierz		
Potrzeba realizacji projektu	Jednym z najważniejszych problemów, z którymi musi się zmierzyć samorząd gminny, jest konieczność zagwarantowania dostępu do bieżącej wody oraz bezpieczeństwa sanitarnego. Gmina Skalmierz, pomimo stałego wzrostu udziału osób korzystających z kanalizacji, w porównaniu do województwa świętokrzyskiego oraz Polski – wypada źle (w 2019 r. zaledwie 26,2% ogółu mieszkańców gminy korzystało z kanalizacji). Modernizacja i rozbudowa infrastruktury wodociągowo-kanalizacyjnej oraz budowa przydomowych oczyszczalni jest potrzebą wynikającą z podnoszenia standardów infrastrukturalnych na terenie gminy (komfort i jakość życia, pracy oraz		

	wypoczynku), oraz zabezpieczania potrzeb w kontekście rozwoju nowych terenów mieszkaniowych, rekreacyjnych i inwestycyjnych. Bez zapewnienia dostępu do sieci komunalnych oraz mediów, nie ma możliwości stworzenia optymalnego miejsca do życia, jak również odpowiednich warunków dla rozwoju gospodarczego i przedsiębiorczości, tworzących miejsca pracy. Rozwój odpowiedniej infrastruktury oraz zapewnienie jej niezawodności powoduje poczucie komfortu i bezpieczeństwa mieszkańców, a także przedsiębiorców prowadzących działalność na terenie gminy. Gmina Skalmierz wykazuje potrzebę powstania nowego Urzędu, gdyż dotychczasowy budynek nie spełnia nowych norm i przepisów.
Cele szczegółowe, działania priorytetowe, które realizuje projekt	Cele szczegółowe: – Poprawa warunków mieszkaniowych. Działania priorytetowe: – Rozwój infrastruktury komunalnej.
Komplementarność z innymi projektami	Projekt wykazuje szczególną komplementarność z projektem strategicznym nr 2 <i>Poprawa efektywności energetycznej obiektów użyteczności publicznej oraz gospodarstw domowych na terenie Gminy Skalmierz</i> oraz z projektem strategicznym nr 3 <i>Zagospodarowanie czasu wolnego mieszkańców Gminy Skalmierz</i>. Projekt będzie komplementarny z innymi projektami, które nie zostały wskazane jako projekty strategiczne, ale będą realizowane w ramach zadań: „Modernizacja obiektów użyteczności publicznej wraz z ich dostosowaniem do założeń Programu Dostępność Plus” oraz „Tworzenie warunków do rozwoju oferty kulturowej sportowej i turystycznej”. Projekt wykazuje komplementarność z wieloma projektami już zrealizowanymi lub będącymi w realizacji, m.in.: – <i>Rewitalizacja Miasta Skalmierz poprzez zagospodarowanie przestrzeni publicznej;</i> – <i>Rewitalizacja kościoła parafialnego w Skalmierzu;</i> – <i>Kompleksowa modernizacja i doposażenie placówek oświatowych na terenie gminy Skalmierz;</i> – <i>Modernizacja budynku ośrodka zdrowia w Skalmierzu.</i>
Prognozowane rezultaty oraz produkty i ich wskaźniki	Prognozowane rezultaty podjętych działań to: – uporządkowanie gospodarki wodno-ściekowej; – poprawa stanu infrastruktury drogowej; – poprawa bezpieczeństwa w ruchu drogowym; – poprawa jakości środowiska naturalnego. Wskaźniki produktu: 1. Długość wybudowanego rurociągu – kanalizacja [km] 2. Liczba nowych wybudowanych przydomowych oczyszczalni ścieków [szt.] 3. Długość zmodernizowanej sieci komunikacyjnej [km] 4. Liczba powstałych świetlic [szt.] 5. Liczba zmodernizowanych świetlic [szt.] 6. Ilość powstałych budynków Urzędu Miasta i Gminy Skalmierz [szt.] 7. Liczba zmodernizowanych placówek oświatowych [szt.] 8. Ilość zmodernizowanych/ przebudowanych placów zabaw i siłowni zewnętrznych [szt.] 9. Liczba utworzonych dziennych domów opieki społecznej [szt.] 10. Liczba powstałych punktów przedszkolnych lub żłobków [szt.] Wskaźniki rezultatu: 1. Korzystający z sieci kanalizacyjnej w ludności ogółem [%]

Źródło: Opracowanie własne

Tabela 7 Projekt strategiczny 2

Tytuł projektu strategicznego	<i>Poprawa efektywności energetycznej obiektów użyteczności publicznej oraz gospodarstw domowych na terenie Gminy Skalmierz</i>		
Lokalizacja	Gmina Skalmierz	Okres realizacji	2022–2030
Szacowana wartość	14,5 mln zł		
Środki własne gminy	około 2,9 mln zł – 20%		
Finansowanie zewnętrzne	około 11,6 mln zł – 80%		
Najbardziej prawdopodobne źródło finansowania	Fundusze Europejskie na Infrastrukturę, Klimat, Środowisko na lata 2021–2027 (FEnIKS)		
Alternatywne lub dodatkowe źródła finansowania	Zgodnie z tabelą nr 11, str. 40–44		
Cel i zakres rzeczowy projektu (konceptja)	Celem projektu jest zwiększenie bezpieczeństwa i funkcjonalności użytkowania obiektów oraz ograniczenie niskiej emisji. Ogólnym założeniem projektu jest przeprowadzenie kompleksowej termomodernizacji budynków użyteczności publicznej, w tym świetlic wiejskich i remizo-świetlic z zastosowaniem odnawialnych źródeł energii, co bezpośrednio wpłynie na zwiększenie efektywności energetycznej tych budynków oraz spowoduje zmniejszenie kosztów zużycia energii, przysparzając korzyści ekonomiczne. Kolejnym ważnym elementem projektu jest likwidacja źródeł niskiej emisji z budynków mieszkalnych oraz ich zastąpienie rozwiązaniami proekologicznymi. Gmina Skalmierz posiada i sukcesywnie wdraża Plan Gospodarki Niskoemisyjnej, w ramach którego mieszkańcy będą mogli otrzymać pomoc od jednostek organizacyjnych Urzędu Miasta i Gminy Skalmierz. Realizacja działania uzależniona jest od kapitału osób prywatnych, dlatego też konieczne jest wsparcie działań mających na celu przeprowadzenie proponowanych inwestycji poprzez: – działalność edukacyjną i promocyjną; – wsparcie mieszkańców w przejściu procedury administracyjnej; – informowanie o aktualnych możliwościach pozyskania dofinansowania na inwestycje. W ramach projektu przewiduje się sukcesywną wymianę wszystkich nieekologicznych źródeł ogrzewania wraz z modernizacją instalacji wewnętrznej w budynkach, czego efektem będzie poprawa jakości powietrza poprzez zmniejszenie emisji zanieczyszczeń oraz gazów cieplarnianych pochodzących z ogrzewania mieszkań. W wyniku wsparcia likwidacji źródeł niskiej emisji nastąpi obniżenie pyłu zawieszonego PM10 i PM2,5. Zakresem rzeczowym projektu jest termomodernizacja wraz z wymianą źródeł ciepła i instalacją OZE dla budynków użyteczności publicznej, podmiotów gospodarczych, likwidacja źródeł niskiej emisji w gospodarstwach domowych oraz modernizacja i rozbudowa oświetlenia ulicznego na terenie Gminy Skalmierz. W zależności od budynku, zostaną wykonane zadania związane z: – dociepleniem ścian i stropów; – wymianą stolarki okiennej i drzwiowej; – wymianą pokrycia dachowego; – wymianą kotłów oraz instalacji c.o.;		

	– modernizacją systemu grzewczego oraz modernizacją systemu wentylacyjnego; – zastosowaniem odnawialnych źródeł energii. W celu poprawy efektywności energetycznej, zaplanowano modernizację systemu oświetlenia ulicznego na terenie gminy, w oparciu o zastosowanie energooszczędnych opraw ze źródłem światła LED, dzięki którym oświetlenie będzie mniej energochłonne i bardziej oszczędne. Przed rozpoczęciem prac związanych z inwestycjami w zakresie termomodernizacji należy zlecić ornitologowi i chiropterologowi sporządzenie inwentaryzacji przyrodniczej w zakresie występowania gatunków chronionych w celu uniknięcia niszczenia siedlisk ptaków i nietoperzy objętych ochroną gatunkową. W sytuacji konieczności zniszczenia występujących w obiekcie schronień ptaków lub nietoperzy podlegających ochronie gatunkowej lub uniemożliwienia dostępu do schronień, należy wystąpić o wydanie stosownych zezwoleń do Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska na odstąpienie od zakazów dotyczących zwierząt chronionych. Następnie należy zastosować kompensację określoną w decyzji Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska.
Podmioty realizujące projekt	Gmina Skalmierz, mieszkańcy gminy, właściciele i administratorzy budynków mieszkalnych
Potrzeba realizacji projektu	Nadmierne straty energetyczne związane m.in. z brakiem izolacji cieplnej budynków oraz opalaniem budynków paliwem niskiej jakości mają wpływ na efektywność energetyczną oraz jakość powietrza w gminie. Wymiana źródeł grzewczych na nowoczesne i ekologiczne, przyczyni się do poprawy jakości powietrza poprzez ograniczenie niskiej emisji. Konieczne jest realizowanie bezpośrednio przez gminę działań mających na celu kompleksową termomodernizację obiektów użyteczności publicznej, pozwalającą poprawić efektywność energetyczną obiektów. Zmniejszenie zanieczyszczenia powietrza na terenie gminy oraz racjonalne wykorzystanie energii bezpośrednio przełoży się na poprawę warunków życia mieszkańców i spowoduje poprawę wizerunku gminy, co w dłuższej perspektywie czasowej przełoży się na zwiększoną atrakcyjność osiedleńczą. Jednym z głównych zagrożeń dla rozwoju gminy jest wpływ niskiej emisji, spowodowany wysokim wykorzystaniem nieekologicznych nośników ciepła w gospodarstwach domowych, który przekłada się na jakość powietrza na terenie gminy. Zapewnienie dobrej jakości powietrza jest niezbędne do stworzenia odpowiednich warunków do życia na wysokim poziomie na terenie gminy. Gmina Skalmierz w analizowanym w Diagnozie 2019 roku, znalazła się w gronie kilkudziesięciu innych gmin w województwie, na terenie których przekroczone zostały dopuszczalne poziomy pyłów PM10 (średnia 24-godz.) oraz PM 2.5 (II faza, średnia roczna). Jednym z głównych zagrożeń dla rozwoju gminy, jakie zidentyfikowano na podstawie Diagnozy, jest zanieczyszczanie środowiska poprzez niską emisję.
Cele szczegółowe, działania priorytetowe, które realizuje projekt	Cele szczegółowe: – Poprawa warunków mieszkaniowych. Działania priorytetowe: – Rozwój infrastruktury komunalnej, – Ograniczenie niskiej emisji.
Komplementarność z innymi projektami	Projekt wykazuje szczególną komplementarność z projektem strategicznym nr 1 <i>Rozwój i poprawa stanu infrastruktury komunalnej</i> . Część elementów projektu

	będzie realizowana w ramach <i>Planu Gospodarki Niskoemisyjnej dla Gminy Skalbierz na lata 2017–2024</i>. Projekt będzie komplementarny z innymi projektami, które nie zostały wskazane jako projekty strategiczne, ale będą realizowane w ramach działania priorytetowego „Ograniczenie niskiej emisji” Projekt wykazuje komplementarność z wieloma projektami już zrealizowanymi lub będącymi w realizacji, m.in.: – Instalacja systemów odnawialnych na terenie Gminy Słupia, Nagłowice, Imielno, Skalbierz; – Modernizacja lamp ulicznych w oparciu o zastosowanie energooszczędnych opraw ledowych, opartych na systemach OZE w Gminie Skalbierz; – Zakup i montaż instalacji fotowoltaicznej dla Zespołu Placówek Oświatowych w Skalbmierzu.
Prognozowane rezultaty oraz produkty i ich wskaźniki	Prognozowane rezultaty podjętych działań to: – zwiększenie komfortu cieplnego w budynkach użyteczności publicznej; – ugruntowanie pozycji sektora publicznego jako lidera w racjonalnym gospodarowaniu energią oraz zasobami finansowymi; – korzyści ekologiczne – zmniejszenie emisji dwutlenku węgla do powietrza, uniknięcie kosztów zewnętrznych spowodowanych zmianami klimatu; – korzyści ekonomiczne – zmniejszenie kosztów eksploatacji budynków, zmniejszenie kosztów ogrzewania poprzez ograniczenie zużycia energii; – poprawa jakości środowiska naturalnego. Wskaźniki produktu: 1. Liczba poddanych termomodernizacji budynków użyteczności publicznej [szt.] 2. Liczba zlikwidowanych źródeł niskiej emisji z gospodarstw domowych [szt.] 3. Liczba utworzonych instalacji OZE [szt.] 4. Liczba zmodernizowanego energetycznie oświetlenia [szt.] Wskaźniki rezultatu: 1. Ilość zaoszczędzonej energii cieplnej [GJ/rok] 2. Ilość zaoszczędzonej energii elektrycznej [MWh/rok]

Źródło: Opracowanie własne

Tabela 8 Projekt strategiczny 3

Tytuł projektu strategicznego	Zagospodarowanie czasu wolnego mieszkańców Gminy Skalbierz		
Lokalizacja	Gmina Skalbierz	Okres realizacji	2022–2030
Szacowana wartość	12 mln zł		
Środki własne gminy	około 2,4 mln zł – 20%		
Finansowanie zewnętrzne	około 9,6 mln zł – 80%		
Najbardziej prawdopodobne źródło finansowania	Fundusze Europejskie dla Świętokrzyskiego 2021–2027		
Alternatywne lub dodatkowe źródła finansowania	Zgodnie z tabelą nr 11, str. 40–44		

Cel i zakres rzeczowy projektu (koncepcja)	Projekt obejmuje swym zakresem działania zmierzające do stworzenia miejsc aktywności lokalnej w celu zagospodarowania czasu wolnego mieszkańców gminy, wspierania ich aktywności i budowania sentymentu do miejsca zamieszkania, poprzez: – budowę ścieżki rowerowej na terenie Gminy Skalbmierz zintegrowanej z trasą rowerową Eurovelo 11; – rozbudowę infrastruktury turystycznej wokół zbiornika retencyjno-rekreacyjnego na rzece Nidzicy i Szarbiówce.
Podmioty realizujące projekt	Gmina Skalbmierz, prywatni inwestorzy
Potrzeba realizacji projektu	Przestrzeń publiczna powinna stanowić element budowania wspólnoty lokalnej oraz ułatwiać życie rodzinne i zawodowe, a także sprzyjać tworzeniu więzi społecznych. Warto, żeby taka przestrzeń była estetyczna i dobrze zaprojektowana. Właściwe myślenie o przestrzeni publicznej powinno uwzględniać elementy demokratyczne, w tym m.in. dostępność bez względu na wiek czy niepełnosprawność. W ten sposób zaprojektowana przestrzeń stanowi element budowania społeczeństwa obywatelskiego.
Cele szczegółowe, działania priorytetowe, które realizuje projekt	Cele szczegółowe: – Rozwój usług publicznych. Działania priorytetowe: – Zagospodarowanie czasu wolnego; – Wzmocnienie integracji mieszkańców.
Komplementarność z innymi projektami	Projekt wykazuje szczególną komplementarność z projektem strategicznym nr 1 <i>Rozwój i poprawa stanu infrastruktury komunalnej</i>. Projekt będzie także komplementarny z innymi projektami, które będą realizowane w ramach zadań: „Zagospodarowanie miejsc służących wypoczynkowi i rekreacji” oraz „Rozwój oferty edukacyjnej dla dzieci i młodzieży”. Projekt będzie komplementarny również z wieloma projektami już zrealizowanymi bądź będącymi w trakcie realizacji, m.in.: – <i>Rozbudowa bazy rekreacyjno-sportowej w mieście Skalbmierz na rzecz rozwoju czynnego wypoczynku i turystyki;</i> – <i>Aktywizacja społeczności lokalnej;</i> – <i>Budowa placu zabaw w Kobylnikach i budowa placu zabaw w Drożejowicach.</i>
Prognozowane rezultaty oraz produkty i ich wskaźniki	Prognozowane rezultaty podjętych działań to: – Wzrost jakości życia mieszkańców. Wskaźniki produktu: 1. Długość powstałych ścieżek rowerowych [km] 2. Liczba nowych obiektów turystycznych i/lub okołoturystycznych [szt.] 3. Powierzchnia zagospodarowanego terenu wokół zbiornika retencyjno-rekreacyjnego [ha] Wskaźniki rezultatu: 1. Liczba osób korzystających z wybudowanych ścieżek rowerowych [osoba/rok]

Źródło: Opracowanie własne

Tabela 9 Projekt strategiczny 4

Tytuł projektu strategicznego	<i>Wsparcie przedsiębiorczości mieszkańców Gminy Skalmierz</i>		
Lokalizacja	Gmina Skalmierz	Okres realizacji	2022–2030
Szacowana wartość	48 mln zł		
Środki własne gminy	około 9,6 mln zł – 20%		
Finansowanie zewnętrzne	około 38,4 mln zł – 80%		
Najbardziej prawdopodobne źródło finansowania	Fundusze Europejskie dla Świętokrzyskiego 2021–2027		
Alternatywne lub dodatkowe źródła finansowania	Zgodnie z tabelą nr 11, str. 40–44		
Cel i zakres rzeczowy projektu (koncepcja)	Celem projektu jest podniesienie kwalifikacji i zwiększenie zakresu kompetencji mieszkańców gminy. Projekt obejmuje działania z zakresu: – budowy linii światłowodowej; – wdrażania i upowszechniania e-usług dla mieszkańców gminy i podmiotów gospodarczych, w tym zwiększenie ilości spraw urzędowych i administracyjnych możliwych do realizacji drogą elektroniczną; – podnoszenia kompetencji rolników w zakresie nowoczesnego rolnictwa; – przebudowy placu targowego w Mieście Skalmierz; – rewitalizacji obszarów zdegradowanych w Mieście Skalmierz; – stworzenia inkubatora kuchennego, będącego narzędziem dla rolników, gospodarstw agroturystycznych lub właścicieli surowców roślinnych i/lub zwierzęcych do rozpoczęcia ich przetwarzania oraz wprowadzenia na rynek nowych produktów lokalnych przy wykorzystaniu infrastruktury inkubatora. Inkubator może być miejscem integracji lokalnej społeczności poprzez organizację specjalnych wydarzeń, konkursów, festynów – w zależności od kreatywności mieszkańców i postawy właścicieli inkubatora, ale także może pełnić funkcję edukacyjną. Bardzo ważne są działania związane z edukacją z zakresu produkcji, ale też procesów przetwórczych. Poza edukacją przetwórców, inkubator może być wykorzystany do szerzenia wiedzy kulinarnej oraz zasad zdrowego żywienia wśród lokalnej społeczności, w szczególności młodzieży i dzieci. Projekt obejmuje wybudowanie nowego budynku bądź zagospodarowanie i przebranzowanie już istniejącego obiektu i nadanie mu nowej funkcji poprzez dostosowanie pomieszczeń do wymagań stawianych pomieszczeniom przetwórczym oraz spełnienie wymagań dotyczących przechowywania żywności.		
Podmioty realizujące projekt	Gmina Skalmierz, Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Skalmierzu, podmioty gospodarcze		
Potrzeba realizacji projektu	Aktywizacja w kierunku przedsiębiorczości jest niezwykle ważnym elementem dla każdej wspólnoty samorządowej. Powodzenie działań w tym zakresie zależy będzie od kreatywnego podejścia placówek oświatowych i innych instytucji gminnych do aktywnego kształtowania cech przedsiębiorczych, zwłaszcza wśród młodych ludzi. W celu rozwoju społeczeństwa informacyjnego planuje się zapewnienie dostępu do Internetu szerokopasmowego, likwidację białych plam i zjawiska wykluczenia cyfrowego, poprzez rozwój sieci światłowodowej w każdej miejscowości.		

	Ważnym zadaniem w zakresie aktywizacji lokalnych producentów i wytwórców są działania związane ze wsparciem promocji ich oferty. Biorąc pod uwagę fakt korzystnego położenia gminy względem Krakowa, działania te wydają się być dużą szansą rozwojową. Duże znaczenie dla gminy mogą mieć gospodarstwa rolne. Przyjęto zatem, że należy wspierać działalność innowacyjnych gospodarstw rolnych, które wykazują się najlepszymi wynikami ekonomicznymi, dysponującymi dużym potencjałem rozwojowym, jak również tworzą miejsca pracy dla lokalnej społeczności. Drobni przedsiębiorcy i rolnicy obawiają się wejścia na szerszy rynek z oficjalną sprzedażą. Tracone są szanse na dodatkowe dochody, ginie także lokalna tradycja, mimo że konsumenci coraz częściej poszukują unikatowych produktów i bezpośredniego kontaktu z wytwórcą. Szansą na rozwój gospodarczy dla Gminy Skalbmierz jest wykorzystanie potencjału jakim jest wysoka klasa bonitacyjna gleb. Brak przemysłu ciężkiego oraz nieskażone naturalne środowisko to kolejne pozytywne przesłanki przemawiające za rozwojem rolnictwa i przetwórstwa. Barierą rozwoju dla tej dziedziny gospodarki jest problem z rynkiem zbytu oraz brak infrastruktury okołorolniczej (chłodnie, hurtownie). Utworzenie inkubatora kuchennego mogłoby dać szansę do intensyfikacji rolnictwa oraz wprowadzenia lokalnych produktów na rynek zbytu. Producenci żywności zamiast zaczynać od inwestycji związanych z budową nowego zakładu oraz nowych linii produkcyjnych, które zazwyczaj są bardzo kosztowne, mogliby korzystać z inkubatora w celu sprawdzenia swoich umiejętności przetwórczych oraz możliwości wprowadzenia własnego produktu na rynek.
Cele szczegółowe, działania priorytetowe, które realizuje projekt	Cele szczegółowe: – Rozwój przedsiębiorczości; – Wzmocnienie aktywności społecznej. Działania priorytetowe: – Wykorzystanie potencjału rolniczego; – Wzmocnienie integracji mieszkańców.
Komplementarność z innymi projektami	Projekt wykazuje szczególną komplementarność z projektem strategicznym nr 5 <i>Podniesienie kompetencji zawodowych mieszkańców Miasta i Gminy Skalbmierz</i>. Projekt będzie komplementarny także z innymi projektami, które nie zostały wskazane jako projekty strategiczne, ale będą realizowane w ramach zadań: „Współpraca lokalnych przedsiębiorców z placówkami edukacji w zakresie podnoszenia kwalifikacji zawodowych”, „Nawiązywanie partnerstw trójsektorowych”, „Podnoszenie kompetencji cyfrowych”, „Realizacja programów edukacyjnych w zakresie cyberbezpieczeństwa” oraz „Wspieranie sprzedaży bezpośredniej prowadzonej przez rolników”. Projekt będzie komplementarny również z wieloma projektami już zrealizowanymi bądź będącymi w trakcie realizacji, m.in.: – <i>Punkt opiekuna dziennego dla dzieci od 1 do 3 roku życia;</i> – <i>Budowa sieci światłowodowej na terenie gminy Skalbmierz;</i> – <i>Producencka Giełda Warzyw i Owoców w Skalbmierzu.</i>
Prognozowane rezultaty oraz produkty i ich wskaźniki	Prognozowane rezultaty podjętych działań to: – wzrost dostępności i jakości usług publicznych dla mieszkańców gminy; – stworzenie możliwości rodzicom podjęcia zatrudnienia; – wzrost atrakcyjności gminy jako miejsca zamieszkania dla rodzin z dziećmi; – wzrost jakości życia mieszkańców; – rozwój rolnictwa na terenie gminy; – poprawa sytuacji gospodarczej na terenie gminy; – zwiększenie dostępu do wysokiej jakości Internetu;

	– integracja lokalnej społeczności. Wskaźniki produktu: 1. Obszar objęty siecią światłowodową [ha] 2. Liczba projektów i szkoleń z zakresu e-administracji [szt.] 3. Liczba przeprowadzonych szkoleń z zakresu nowoczesnego rolnictwa [szt.] 4. Liczba przebudowanych placów targowych [szt.] 5. Ilość powstałych inkubatorów kuchennych [szt.] Wskaźniki rezultatu: 1. Liczba uruchomionych e-usług [szt.] 2. Liczba rolników korzystających z oferowanych form wsparcia [osoby] 3. Odsetek klientów zadowolonych z usług Urzędu [osoby]
--	--

Źródło: Opracowanie własne

Tabela 10 Projekt strategiczny 5

Tytuł projektu strategicznego	<i>Podniesienie kompetencji zawodowych mieszkańców Gminy Skalmierz</i>		
Lokalizacja	Gmina Skalmierz	Okres realizacji	2022–2030
Szacowana wartość	1,5 mln zł		
Środki własne gminy	0,3 mln zł – 20%		
Finansowanie zewnętrzne	1,2 mln zł – 80%		
Najbardziej prawdopodobne źródło finansowania	Fundusze Europejskie dla Rozwoju Społecznego 2021–2027 (FERS)		
Alternatywne lub dodatkowe źródła finansowania	Zgodnie z tabelą nr 11, str. 40–44		
Cel i zakres rzeczowy projektu (konceptja)	Celem projektu jest podniesienie kwalifikacji i rozwoju kompetencji mieszkańców gminy, zarówno tych biernych, jak i aktywnych zawodowo – osób, które z własnej inicjatywy zgłoszą potrzebę i chęć kształcenia. Zwiększenie kwalifikacji i/lub kompetencji mieszkańców gminy będzie możliwe poprzez działania takie jak: – wsparcie doradztwa i szkoleń w zakresie przedsiębiorczości, w tym zakładania i prowadzenia działalności gospodarczej oraz informacje o dostępnych funduszach zewnętrznych; – współpraca ze szkołami i placówkami oświatowymi w zakresie kształtowania postaw przedsiębiorczych; – współpraca i pomoc w zakresie promocji oferty lokalnych przedsiębiorców i/lub producentów rolnych, w tym w szczególności produktów ekologicznych prosto od rolnika. W ramach projektu może też być zapewniony udział w spotkaniach z doradcą zawodowym oraz psychologiem w celu pogłębienia wiedzy na temat m.in. własnych cech osobowościowych, mocnych i słabych stron, umiejętności radzenia sobie w sytuacjach stresowych. Indywidualne i grupowe zajęcia z doradcą zawodowym umożliwiają określenie szkoleń zawodowych, które są zgodne z preferencjami oraz kwalifikacjami uczestników projektu z deficytowych zawodów na lokalnym rynku pracy.		

Podmioty realizujące projekt	Gmina Skalmierz, Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Skalmierzu
Potrzeba realizacji projektu	Pozytywnym zjawiskiem w gminie jest stosunkowo niskie bezrobocie. Nie wynika ono jednak z dostępności miejsc pracy na obszarze gminy – wielu mieszkańców dojeżdża do pracy w Krakowie. Pomimo nienajgorszych wskaźników gospodarczych, przedsiębiorczość mieszkańców wydaje się nie być wystarczająca. Dlatego warto podejmować działania wspierające i wzmacniające nie tylko aktywność społeczną, ale też gospodarczą mieszkańców. Nie ulega wątpliwości, że człowiek uczy się przez całe życie, bez względu na wiek i doświadczenie. Jeśli chce być jak najdłużej aktywny zawodowo, powinien podnosić swoje kwalifikacje i poszerzać kompetencje. Projekt przyczyni się do zmniejszenia liczby osób zagrożonych wykluczeniem społecznym i zawodowym.
Cele szczegółowe, działania priorytetowe, które realizuje projekt	Cele szczegółowe: – Rozwój przedsiębiorczości. Działania priorytetowe: – Wspieranie start-upów i przedsiębiorczości społecznej.
Komplementarność z innymi projektami	Projekt wykazuje szczególną komplementarność z projektem strategicznym nr 4 <i>Wsparcie przedsiębiorczości mieszkańców Gminy Skalmierz</i>. Projekt będzie także komplementarny z innymi projektami, które nie zostały wskazane jako projekty strategiczne, ale będą realizowane w ramach zadań: „Podnoszenie kompetencji rolników w zakresie rolnictwa zrównoważonego i ekologicznego”, „Wdrożenie programów wsparcia młodych przedsiębiorców” oraz „Wdrożenie programów skierowanych na zwiększenie aktywności zawodowej mieszkańców”. Projekt będzie komplementarny również z wieloma projektami już zrealizowanymi bądź będącymi w trakcie realizacji, m.in.: – <i>Inkubator przedsiębiorczości społecznej</i>; – <i>Warsztaty dla KGW – Siła Kobiet – warsztaty z zakresu angażowania społeczności lokalnej, strategii zmiany społecznej</i>; – „Grant na start” - <i>dofinansowanie na rozpoczęcie działalności gospodarczej dla osób powyżej 30. roku życia</i>; – <i>Aktywizacja osób bezrobotnych na terenie Gminy Skalmierz</i>.
Prognozowane rezultaty oraz produkty i ich wskaźniki	Prognozowane rezultaty podjętych działań to: – zintegrowanie osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym; – aktywizacja społeczno-zawodowa mieszkańców gminy; – wzrost przedsiębiorczości mieszkańców; – zmniejszenie zagrożenia patologiami społecznymi. Wskaźniki produktu: 1. Liczba szkoleń z zakresu zakładania i prowadzenia działalności gospodarczej [szt.] 2. Liczba działań edukacyjnych z zakresu przedsiębiorczości w placówkach oświatowych [szt.] 3. Liczba działań z zakresu promocji lokalnych produktów [szt.] Wskaźniki rezultatu: 1. Liczba osób, które uzyskały kwalifikacje po opuszczeniu szkolenia [osoby] 2. Liczba osób pozostających bez pracy, które znalazły pracę lub poszukują pracy po opuszczeniu szkolenia [osoby]

Źródło: Opracowanie własne

3.2.2. Szacunkowe ramy finansowe i źródła finansowania

Indykatywne ramy finansowe *Strategii Rozwoju Miasta i Gminy Skalbmierz na lata 2022–2030* obejmują projekty strategiczne, które wynikają z planów projektowych Gminy Skalbmierz i podległych jej jednostek organizacyjnych. Ponadto plany projektowe odpowiadają na możliwości ich sfinansowania z uwzględnieniem sytuacji budżetowej gminy, ponieważ „wskaźnik G – podstawowych dochodów podatkowych na 1 mieszkańca gminy przyjęty do obliczania subwencji wyrównawczej na 2021 r.” wynosi 976,85 zł (przy wskaźniku dla Polski – 2 098,22 zł), co oznacza niedostateczną samodzielność finansową jednostki i w istotny sposób determinuje zdolność realizacji długookresowych zadań rozwojowych inwestycyjnych i nieinwestycyjnych.

Podsumowanie podanych wartości brutto poszczególnych projektów pozwoliło określić szacunkowe ramy finansowe dokumentu z podziałem na różne źródła finansowania (także spoza funduszy polityki spójności na lata 2021–2027 – publiczne i prywatne środki krajowe, w celu realizacji zasady dodatkowości środków Unii Europejskiej). Realizacja Strategii i dobór źródeł finansowania będzie procesem dynamicznym, jednak kluczowymi źródłami finansowania projektów, poza budżetem gminy, będą programy polityki spójności i polityki rolnej UE na lata 2021–2027 oraz Krajowy Plan Odbudowy.

Polityka spójności na lata 2021–2027 ma obejmować następujące fundusze: Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego (EFRR), Fundusz Spójności (FS), Europejski Fundusz Społeczny+ (EFS+) oraz Fundusz Sprawiedliwej Transformacji (FST). Wspólna polityka rybołówstwa obejmuje Europejski Fundusz Morski i Rybacki (EFMR). Fundusze te wzajemnie się uzupełniają. W odniesieniu do Krajowego Planu Odbudowy należy zauważyć, że środki dostępne w ramach Instrumentu na Rzecz Odbudowy i Zwiększania Odporności traktowane są na poziomie unijnego budżetu jako oddzielny element nowej architektury wspólnotowych finansów, a ich celem jest ograniczenie negatywnego wpływu pandemii Covid-19 na gospodarkę Unii Europejskiej, ze szczególnym uwzględnieniem potrzeby wzmocnienia jej odporności na podobne tego typu sytuacje w przyszłości. Fundusze te podlegają nieco innym zasadom podziału niż ma to miejsce w przypadku polityki spójności, gdzie pewnym standardem jest podejście regionalne. W zakresie programów polityki rolnej Unii Europejskiej 2021–2027 nastąpiło przesunięcie w programowaniu Wspólnej Polityki Rolnej (wydłużenie PROW 2014–2020 o dwa lata, przy jednocześnie zwiększonej alokacji na niektóre działania), a programowanie Planu Strategicznego dla Wspólnej Polityki Rolnej (WPR) na lata 2023–2027

jest na wczesnym etapie. W ramach wydłużonej realizacji PROW 2014–2020 wdrażane będzie nadal wsparcie ukierunkowane na inwestycje w infrastrukturę techniczną obszarów wiejskich (tj. gmin wiejskich oraz gmin miejsko-wiejskich z wyłączeniem miejscowości liczących powyżej 5 000 mieszkańców), z którego to wsparcia może skorzystać Gmina Skalbmierz.

Poza wskazanymi powyżej źródłami i instrumentami finansowania, jako źródła finansowania Strategii należy wziąć pod uwagę także różne programy krajowe, takie jak m.in. Rządowy Fundusz Rozwoju Dróg, Rządowy Fundusz Inwestycji Lokalnych czy Program Inwestycji Strategicznych i inne środki z budżetu państwa pozostające do dyspozycji poszczególnych ministerstw, dedykowane fundusze i programy. Istotne mogą też być, inne niż w ramach Unii Europejskiej, fundusze ze źródeł europejskich, np. fundusze norweskie i Fundusze Europejskiego Obszaru Gospodarczego.

Przy tworzeniu ram finansowych warto wziąć pod uwagę analizę dochodów i wydatków gminy z ostatnich kilku lat oraz aktywności gminy w pozyskiwaniu pozabudżetowych źródeł finansowania działań.

Należy zwrócić uwagę, że zgodnie z wynikami Diagnozy, dochody własne gminy w przeliczeniu na 1 mieszkańca w ostatnich latach stale rosną. Na podstawie dochodów ogółem, a także dochodów własnych, można określić sprawność finansową danej jednostki – obrazuje ją procentowy wskaźnik dochodów własnych w dochodach ogółem. Udział tych dochodów w dochodach ogółem gminy maleje (w 2019 roku spadek o 5,9 punktu procentowego w stosunku do 2015 roku). Dochody budżetu ogółem w przeliczeniu na 1 mieszkańca w gminie w 2019 roku wynosiły 4 706 zł. W Gminie Skalbmierz występuje korzystne zjawisko wzrostu udziału w podatkach stanowiących dochód budżetu państwa w postaci wpływów z podatku dochodowego od osób fizycznych. Poza dochodami, odzwierciedleniem sytuacji finansowej gminy są jej wydatki. W przypadku Gminy Skalbmierz wielkość wydatków ogółem w przeliczeniu na 1 mieszkańca z roku na rok jest coraz wyższa, w 2015 roku wynosiły 2 728 zł, a w 2019 roku już 4 509 zł – wzrost ten jest odzwierciedleniem wyższych dochodów. Ważnym aspektem zdolności inwestycyjnych Gminy Skalbmierz jest wykorzystanie środków unijnych na realizację zadań przez gminę. Aktywność w tym zakresie odzwierciedla liczba umów/decyzji o dofinansowanie. Gmina Skalbmierz w zakresie aktywności w zdobywaniu środków z programów operacyjnych – w 2019 r. plasowała się na 4. miejscu w porównaniu do gmin sąsiednich (wyżej Miasto i Gmina Kazimierza Wielka, Gmina Czarnocin oraz Miasto i Gmina Działoszyce), uzyskując dofinansowanie na realizację

32 projektów z programów operacyjnych (w tym 31 w ramach RPO Województwa Świętokrzyskiego na lata 2014–2020)³.

Pracownicy Urzędu Miasta i Gminy w Skalbmierzu, jednostek organizacyjnych, a także instytucji kultury i innych podmiotów, a także przedsiębiorcy z terenu gminy, posiadają dużą bazę wiedzy i doświadczeń w wyniku realizacji różnego typu inwestycji w ostatnich latach, m.in.:

- *Rozbudowa DW768 na odc. Jędrzejów-granica woj. wraz z obwodnicami m. Jędrzejów, Działoszyce, Skalbmierz, Topola, Kazimierza Wlk., wartość projektu 53 589 421,35 zł, dofinansowanie z UE w wysokości 39 856 008,13 zł w ramach RPO WŚ na lata 2014–2020, Oś 5 Nowoczesna komunikacja, Działanie 5.1. Infrastruktura drogowa;*
- *Termomodernizacja budynków użyteczności publicznej na terenie Gminy Skalbmierz, wartość projektu 5 376 139,32 zł, dofinansowanie z UE w wysokości 3 889 633,57 zł w ramach RPO WŚ na lata 2014–2020, Oś 3 Efektywna i zielona energia, Działanie 3.3. Poprawa efektywności energetycznej w sektorze publicznym i mieszkaniowym;*
- *Termomodernizacja budynków użyteczności publicznej na terenie gminy Skalbmierz – etap II, wartość projektu 1 887 104,75 zł, dofinansowanie z UE w wysokości 1 458 967,28 zł w ramach RPO WŚ na lata 2014–2020, Oś 3 Efektywna i zielona energia, Działanie 3.3. Poprawa efektywności energetycznej w sektorze publicznym i mieszkaniowym;*
- *Modernizacja lamp ulicznych w oparciu o zastosowanie energooszczędnych opraw ze źródłem światła „LED” w Gminie Skalbmierz, wartość projektu 1 699 878,15 zł, dofinansowanie z UE w wysokości 1 444 896,42 zł w ramach RPO WŚ na lata 2014–2020, Oś 3 Efektywna i zielona energia, Działanie 3.4. Strategia niskoemisyjna, wsparcie zrównoważonej multimodalnej mobilności miejskiej;*
- *Kompleksowa modernizacja i doposażenie placówek oświatowych na terenie gminy Skalbmierz, wartość projektu 708 430,80 zł, dofinansowanie z UE w wysokości 531 323,10 zł w ramach RPO WŚ na lata 2014–2020, Oś 7 Sprawne usługi publiczne, Działanie 7.4. Rozwój infrastruktury edukacyjnej i szkoleniowej;*
- *Nowe Przedszkole Integracyjne w Skalbmierzu im. Marii Montessori, wartość projektu 434 262,50 zł, dofinansowanie z UE w wysokości 366 462,50 zł w ramach RPO WŚ na lata 2014–2020, Oś 8 Rozwój edukacji i aktywne społeczeństwo,*

³ Dane GUS.

Działanie 8.3. *Zwiększenie dostępu do wysokiej jakości edukacji przedszkolnej oraz kształcenia podstawowego, gimnazjalnego i ponadgimnazjalnego;*

- *Nowoczesna szkoła zawodowa gwarancją sukcesu na rynku pracy*, wartość projektu 827 371,80 zł, dofinansowanie z UE w wysokości 703 266,03 zł w ramach RPO WŚ na lata 2014–2020, Oś 8 *Rozwój edukacji i aktywne społeczeństwo*, Działanie 8.5. *Rozwój i wysoka jakość szkolnictwa zawodowego i kształcenia ustawicznego;*
- *Grant na start*, wartość projektu 5 048 582,80 zł, dofinansowanie z UE w wysokości 4 291 295,38 zł w ramach RPO WŚ na lata 2014–2020, Oś 10 *Otwarty rynek pracy*, Działanie 10.4. *Rozwój przedsiębiorczości i tworzenie nowych miejsc pracy;*
- *Nasze przedszkolaki*, wartość projektu 923 643,13 zł, dofinansowanie z UE w wysokości 783 593,13 zł w ramach RPO WŚ na lata 2014–2020, Oś 8 *Rozwój edukacji i aktywne społeczeństwo*, Działanie 8.3. *Zwiększenie dostępu do wysokiej jakości edukacji przedszkolnej oraz kształcenia podstawowego, gimnazjalnego i ponadgimnazjalnego.*

W tabeli 11 przedstawiono najbardziej prawdopodobne źródła finansowania projektów strategicznych i zadań w ramach celów szczegółowych. Projekty mogą być realizowane w całości z jednego źródła lub częściowo z kilku źródeł, obecnie nie jest możliwe przypisanie z pewnością konkretnego źródła finansowania dla konkretnego projektu. W tabeli 12 przedstawiono generalną, przewidywaną kwotę wydatków, w ramach poszczególnych celów strategicznych i szczegółowych – koszt realizacji całego planu operacyjnego.

Tabela 11 Możliwe źródła finansowania projektów strategicznych i zadań w ramach *Strategii Rozwoju Gminy Skalmierz na lata 2022–2030*

Lp.	Źródło finansowania	Obszary wsparcia w ramach zidentyfikowanego źródła finansowania
1.	Fundusze Europejskie na Infrastrukturę, Klimat, Środowisko (FEnIKS)	FEnIKS to następca <i>Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko</i> (POLiŚ). Program przyczyni się do rozwoju gospodarki niskoemisyjnej, ochrony środowiska oraz przeciwdziałania i adaptacji do zmian klimatu. FEnIKS wesprze również inwestycje transportowe oraz dofinansuje ochronę zdrowia i dziedzictwo kulturowe. W ramach FEnIKS będzie można inwestować w: – obniżenie emisyjności gospodarki i transformację w kierunku gospodarki przyjaznej środowisku i o obiegu zamkniętym; – budowę efektywnego i odpornego systemu transportowego, o jak najniższym negatywnym wpływie na środowisko naturalne; – dokończenie realizacji sieci bazowej TEN-T do roku 2030; – poprawę bezpieczeństwa transportu; – zapewnienie równego dostępu do opieki zdrowotnej oraz poprawę odporności systemu ochrony zdrowia; – wzmocnienie roli kultury w rozwoju społecznym i gospodarczym.
2.	Fundusze Europejskie dla Nowoczesnej Gospodarki (FENG)	FENG to kontynuacja dwóch wcześniejszych programów: <i>Programu Operacyjnego Innowacyjna Gospodarka 2007–2013</i> (POIG) oraz <i>Programu Operacyjnego Inteligentny Rozwój 2014–2020</i> (POIR). FENG będzie wspierał realizację projektów badawczo-rozwojowych, innowacyjnych oraz takich, które zwiększają konkurencyjność polskiej gospodarki. Z programu będą mogli skorzystać m.in. przedsiębiorcy, instytucje z sektora nauki, konsorcja przedsiębiorstw oraz instytucje otoczenia biznesu, w szczególności ośrodki innowacji.
3.	Fundusze Europejskie dla Rozwoju Społecznego 2021–2027 (FERS)	FERS to następca <i>Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój</i> (POWER). W programie FERS będzie realizowane wsparcie na rzecz m.in. poprawy sytuacji osób na rynku pracy, zwiększenia dostępności dla osób ze szczególnymi potrzebami, zapewnienia opieki nad dziećmi, podnoszenia jakości edukacji i rozwoju kompetencji, integracji społecznej, rozwoju usług społecznych i ekonomii społecznej oraz ochrony zdrowia. Program ten będzie szczególnie istotny dla realizacji działań priorytetowych Strategii: <i>Wzmocnienie integracji mieszkańców</i> i <i>Wspieranie inicjatyw oddolnych</i>, ale częściowo także dla innych działań.
4.	Fundusze Europejskie na Rozwój Cyfrowy (FERC)	Program jest następcą <i>Programu Operacyjnego Polska Cyfrowa</i> (POPC), który w latach 2014–2020 wspierał cyfryzację w Polsce. FERC będzie koncentrował się przede wszystkim na: zwiększeniu dostępu do ultraszybkiego Internetu szerokopasmowego, udostępnieniu zaawansowanych e-usług pozwalających w pełni na elektroniczne załatwienie spraw obywateli i przedsiębiorców, zapewnieniu cyberbezpieczeństwa w ramach nowego dedykowanego obszaru interwencji, rozwoju gospodarki opartej na danych, wykorzystującej najnowsze technologie cyfrowe, rozwoju współpracy międzysektorowej na rzecz tworzenia cyfrowych rozwiązań problemów społeczno-gospodarczych, wsparciu rozwoju zaawansowanych kompetencji cyfrowych, w tym również w obszarze cyberbezpieczeństwa dla jednostek samorządu terytorialnego (JST) i przedsiębiorców.

		Program ten będzie szczególnie istotny dla realizacji działania priorytetowego Strategii: <i>Cyfryzacja</i> , ale częściowo także dla innych działań.
5.	<i>Fundusze Europejskie dla Świętokrzyskiego 2021–2027 (FEdŚ)</i>	FEdŚ to następca <i>Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Świętokrzyskiego na lata 2014–2020</i>, środki w ramach <i>Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego</i> i <i>Europejskiego Funduszu Społecznego</i> +. Priorytety programu⁴: Priorytet 1. Konkurencyjna gospodarka; Priorytet 2. Region przyjazny dla środowiska; Priorytet 3. Mobilność miejska; Priorytet 4. Dostępne świętokrzyskie; Priorytet 5. Świętokrzyskie dla mieszkańców; Priorytet 6. Wspólnota i przestrzeń; Priorytet 7. Profilaktyka i ochrona zdrowia mieszkańców; Priorytet 8. Edukacja na wszystkich etapach życia; Priorytet 9. Usługi społeczne i zdrowotne; Priorytet 10. Aktywni na rynku pracy; Priorytet 11. Pomoc techniczna (EFRR); Priorytet 12. Pomoc techniczna (EFS+). Przewiduje się, że znaczna część projektów i zadań realizowana będzie właśnie z dofinansowaniem w ramach tego programu. W ramach FEdŚ możliwe będzie przeznaczenie finansowania m.in. na: - transformację cyfrową gospodarki, polegającą w szczególności na wdrożeniu programów stymulujących wprowadzanie w sektorze publicznym rozwiązań cyfrowych; - platformę e-usług publicznych; - usługi w zakresie e-zdrowia; - rozwój potencjału instytucji publicznych do prowadzenia interwencji wspierających rozwój przedsiębiorstw; - tereny inwestycyjne oraz infrastrukturę biznesową; - wsparcie JST w tworzeniu warunków dla rozwoju przedsiębiorczości oraz obsługi inwestora; - identyfikację nowych kierunków badań naukowych i prac rozwojowych w ramach PPO; - budowę potencjału ośrodków innowacji; - zwiększanie efektywności energetycznej budynków mieszkalnych i w przedsiębiorstwach, inwestycje ograniczające zużycie energii, odzyskiwanie energii w procesie produkcyjnym, zastosowanie efektywnych energetycznie technologii, kompleksową modernizację energetyczną budynków w przedsiębiorstwach, wymianę urządzeń na energooszczędne wraz z instalacją urządzeń OZE; - wymianę/modernizację oświetlenia ulicznego na energooszczędne;

⁴ Priorytety podano na podstawie projektu dokumentu *Fundusze Europejskie dla Świętokrzyskiego 2021–2027*, będącego w konsultacjach społecznych.

		- wspieranie działań w zakresie dostosowania do zmiany klimatu, zapobiegania ryzyka i odporności na klęski żywiołowe; - rozwój infrastruktury kanalizacyjnej zgodnie z priorytetami AKPOŚK; - rozwój infrastruktury w zakresie oczyszczania ścieków komunalnych, w tym wsparcie dla gospodarki osadami ściekowymi, zgodnie z priorytetami AKPOŚK; - projekty z zakresu rozbudowy systemów wodociągowych; - wsparcie gospodarki odpadami komunalnymi, zgodnie z hierarchią sposobów postępowania z odpadami; - zagospodarowanie odpadów niebezpiecznych, w tym azbestu (z gospodarstw domowych); - inwestycje wspierające gospodarkę o obiegu zamkniętym w przedsiębiorstwach, w tym technologie mało i bezodpadowe, zmniejszenie zużycia surowców (w tym wody), ponowne wykorzystanie surowców i recykling, w tym upcykling materiałów; - rozwój infrastruktury miejsc edukacji ekologicznej; - ograniczanie antropopresji poprzez budowę i rozwój infrastruktury w celu ukierunkowania ruchu turystycznego na terenie obszarów chronionych i cennych przyrodniczo; - rozwój błękitno-zielonej infrastruktury, mającej na celu ochronę bioróżnorodności, w tym na obszarach miejskich; - działania w zakresie edukacji, komunikacji i rozpowszechniania wiedzy dotyczącej ochrony przyrody, przyrodniczego potencjału regionu i zasad ochrony poszczególnych obszarów; - wsparcie systemów publicznego transportu zbiorowego w ramach miast i ich obszarów funkcjonalnych, w tym nisko i zeroemisyjny tabor kołowy; - rozwój infrastruktury dla ruchu niezmotoryzowanego, z uwzględnieniem zwiększania bezpieczeństwa ruchu; - realizację działań związanych z przygotowaniem planów zrównoważonej mobilności miejskiej przez władze miasta i podmioty zaangażowane w realizację miejskiej polityki transportowej; - zwiększenie dostępności transportowej poprzez budowę, rozbudowę i przebudowę sieci dróg wojewódzkich; - rozwój pasażerskiego transportu zbiorowego, w tym pozamiejskiego publicznego transportu autobusowego oraz kolei regionalnej, a także jego infrastruktury poprzez unowocześnienie; - inwestycje w infrastrukturę na potrzeby szkolnictwa zawodowego i kształcenia ustawicznego oraz centrów i placówek prowadzących kształcenie zawodowe i ustawiczne wraz z niezbędnym wyposażeniem odnoszącym się do zakresu infrastrukturalnego projektu oraz wyposażeniem gwarantującym wysoką jakość kształcenia, zakup niezbędnego sprzętu i pomocy dydaktycznych; - inwestycje mające na celu odwrócenie piramidy świadczeń i poprawę dostępu do opieki na obszarach słabiej rozwiniętych gospodarczo i terenach wiejskich; - wzmocnienie roli POZ w dostarczaniu usług zdrowotnych oraz poprawę dostępności do ambulatoryjnej opieki specjalistycznej i szpitalnej; - dostosowanie podmiotów wykonujących działalność leczniczą i placówek opieki długoterminowej do wymagań osób ze szczególnymi potrzebami, w tym osób starszych i z niepełnosprawnościami;
--	--	--

		- wzmocnienie potencjału turystycznego zabytków o szczególnym znaczeniu i ich oddziaływania na rozwój gospodarczy; - wspieranie konkurencyjności i odporności sektora turystycznego; - zagospodarowanie terenów i przestrzeni na obszarze rewitalizacji, w tym istniejących terenów zielonych, w celu przywrócenia lub nadania im nowych funkcji społecznych, kulturalnych, gospodarczych, edukacyjnych lub rekreacyjnych; - tworzenie nowych miejsc wychowania przedszkolnego, w szczególności na obszarach wiejskich; - usługi rozwojowe, w tym w zakresie kompetencji cyfrowych, w ramach Podmiotowego Systemu Finansowania za pośrednictwem Bazy Usług Rozwojowych (BUR), które chcą z własnej inicjatywy podnosić kwalifikacje/kompetencje; - zapewnienie osobom potrzebującym wsparcia w codziennym funkcjonowaniu usług społecznych i/lub zdrowotnych w społeczności lokalnej/miejscu zamieszkania, przez realizację m.in.: usług opiekuńczych, zdrowotnych, specjalistycznych usług opiekuńczych oraz innowacyjnych usług społecznych.
6.	<i>Rozwój Lokalny Kierowany przez Społeczność (RLKS)</i>	Działania wynikające z Lokalnych Strategii Rozwoju (LSR) będą realizowane za pomocą instrumentu terytorialnego – Rozwój Lokalny Kierowany Przez Społeczność. Szczegółowy zakres wsparcia zostanie doszczegółowiony w SZOP i będzie wynikał z LSR, niemniej jednak mając na względzie wstępne informacje uzyskane od lokalnej społeczności (LGD), IZ zakłada, że wsparcie w szczególności obejmie: - odnawialne źródła energii, - przestrzeń publiczną, likwidację barier architektonicznych, - infrastrukturę edukacyjną, rekreacyjną, turystyczną i kulturalną. W obszarach wsparcia w ramach instrumentu RLKS zostanie zachowana demarkacja ze wsparciem w ramach inicjatywy LEADER (budżet EFRROW). Główne grupy docelowe: - mieszkańcy województwa świętokrzyskiego obszarów objętych IIT; w tym GPR; - mieszkańcy obszarów objętych Lokalnymi Strategiami Rozwoju. Gmina Skalmierz objęta jest Lokalną Grupą Działania „Perły Ponidzia”.
7.	<i>Program Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014–2020 (PROW 2014–2020)</i> <i>Wspólna Polityka Rolna na lata 2021–2027 (WPR 2021–2027)</i>	Dziewięć celów przyszłej WPR to: – zapewnienie rolnikom godziwych dochodów; – zwiększenie konkurencyjności; – pozycja rolnika w łańcuchach wartości; – rolnictwo i łagodzenie zmiany klimatu; – wydajne gospodarowanie glebą; – różnorodność biologiczna i krajobrazy rolnicze; – zmiany strukturalne i wymiana pokoleń; – zatrudnienie i wzrost gospodarczy na obszarach;

		– zdrowie, żywność i oporność na środki przeciwdrobnoustrojowe.
8.	<i>Krajowy Plan Odbudowy (KPO)</i> – w ramach <i>Funduszu Odbudowy</i>	Dokument programowy określający cele związane z odbudową i tworzeniem odporności społeczno-gospodarczej Polski po kryzysie wywołanym pandemią COVID-19 oraz służące ich realizacji reformy strukturalne i inwestycje. KPO koncentruje swoje działania na sześciu europejskich filarach odpowiedzi na kryzys i budowie odporności: 1) zielona transformacja, 2) transformacja cyfrowa, 3) inteligentny i trwały wzrost sprzyjający włączeniu społecznemu, 4) spójność społeczna i terytorialna, 5) opieka zdrowotna oraz odporność gospodarcza, społeczna i instytucjonalna, 6) polityki na rzecz następnego pokolenia, takie jak edukacja i umiejętności.
9.	<i>Rządowy Fundusz Inwestycji Lokalnych (RFIL)</i>	RFIL to program, w ramach którego rządowe środki trafiają do gmin, powiatów i miast w całej Polsce na inwestycje bliskie ludziom. Wsparcie jest bezzwrotne i pochodzi z Funduszu Przeciwdziałania COVID-19. Środki przekazane przez rząd będzie można wykorzystać na bliskie ludziom inwestycje, m.in. budowę żłobków, przedszkoli czy drogi – a także inne niezbędne lokalnie działania.
10.	<i>Rządowy Fundusz Polski Ład: Program Inwestycji Strategicznych</i>	Program Inwestycji Strategicznych ma na celu zwiększenie skali inwestycji publicznych przez bezzwrotne dofinansowanie inwestycji realizowanych przez JST. Program realizowany jest poprzez promesy inwestycyjne udzielane przez BGK.
11.	<i>Rządowy Fundusz Rozwoju Dróg</i>	<i>Rządowy Fundusz Rozwoju Dróg</i> (dawniej Fundusz Dróg Samorządowych) ma na celu poprawę bezpieczeństwa ruchu drogowego i parametrów technicznych lokalnej sieci drogowej, a także poprawę oraz zwiększenie atrakcyjności i dostępności terenów inwestycyjnych. Rozwój lokalnej infrastruktury drogowej stanowi przy tym działanie komplementarne do inicjatyw podejmowanych na szczeblu krajowym w odniesieniu do budowy systemu autostrad i dróg ekspresowych, przyczyniając się do stworzenia spójnego i zintegrowanego systemu transportowego. Źródła finansowania <i>Rządowego Funduszu Rozwoju Dróg</i> to wpłaty pochodzące z <i>Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej</i> (NFOŚiGW), dotacje z budżetu państwa (w tym z części budżetu, której dysponentem jest Minister Obrony Narodowej), Państwowego Gospodarstwa Leśnego Lasy Państwowe oraz z zysku jednoosobowych spółek Skarbu Państwa i spółek, w których wszystkie akcje (udziały) są własnością Skarbu Państwa.
12.	Ewentualne inne fundusze i programy międzynarodowe, europejskie i krajowe.	

Źródło: Opracowanie własne

Tabela 12 Generalna, przewidywana kwota wydatków na realizację Strategii, w ramach poszczególnych celów strategicznych

Lp.	Cel szczegółowy	Szacowana kwota wydatków	Środki własne realizatorów projektów	Dofinansowanie
1. Wzrost dochodów mieszkańców				
1.1	Rozwój przedsiębiorczości	50 mln zł	15 mln zł	35 mln zł
1.2	Wzmocnienie aktywności społecznej	50 mln zł	15 mln zł	35 mln zł
2. Atrakcyjne miejsce zamieszkania				
2.1	Poprawa warunków mieszkaniowych	200 mln zł	40 mln zł	160 mln zł
2.2	Rozwój usług publicznych	62 mln zł	12,4 mln zł	49,6 mln zł
SUMA		362 mln zł	72,4 mln zł	289,6 mln zł
W tym projekty strategiczne		176 mln zł	140,8 mln zł	35,2 mln zł

Źródło: Opracowanie własne

3.3. Ocena spójności celów strategicznych z dokumentami wyższego rzędu

Strategia Rozwoju odnosząc się w swych założeniach (celach strategicznych, celach szczegółowych i działaniach priorytetowych) do zidentyfikowanych problemów mieszkańców na obszarze gminy uwzględnia kontekst innych dokumentów strategicznych na szczeblu lokalnym (stanowiąc istotny element całościowej wizji rozwoju jednostki), a także dokumentów regulujących działania w przedmiotowym obszarze na szczeblu subregionalnym, regionalnym, krajowym oraz europejskim. W związku z tym, komplementarność z innymi działaniami oraz priorytetami wpływa na skuteczność i efektywność realizacji Strategii. Zestawienie tych dokumentów wraz z nawiązaniem do ich założeń przedstawiono w tabeli 13.

Tabela 13 Wykaz powiązań celów Strategii Rozwoju z dokumentami strategicznymi i planistycznymi wyższego rzędu

Lp.	Nazwa dokumentu	Nawiązanie Strategii do zapisów dokumentu strategicznego i/lub planistycznego ⁵
POZIOM MIĘDZYNARODOWY I KRAJOWY		
1.	<i>Agenda 2030 na rzecz Zrównoważonego Rozwoju</i>	<i>Agenda 2030 na rzecz Zrównoważonego Rozwoju</i>, przyjęta w 2015 r. przez 193 państwa Organizacji Narodów Zjednoczonych (ONZ), to program działań o bezprecedensowym zakresie i znaczeniu, definiujący model zrównoważonego rozwoju na poziomie globalnym. Zgodnie z Agendą 2030, współczesny wysiłek modernizacyjny powinien koncentrować się na wyeliminowaniu ubóstwa we wszystkich jego przejawach, przy równoczesnej realizacji szeregu celów gospodarczych, społecznych i środowiskowych. Analiza spójności dokumentów strategicznych z Agendą ONZ 2030 (z 2015 r.) stanowi swego rodzaju novum w polskiej polityce rozwoju. Zobowiązanie do realizacji Agendy jest dobrowolne i nieumocowane w instrumentach finansowych, z których mogłaby korzystać Polska lub polskie regiony. Niemniej układ celów Agendy wyznacza uniwersalny, globalny model zrównoważonego rozwoju, a sygnatariusze Agendy, w tym Polska, solidarnie zobowiązali się do aktywnej realizacji i monitorowania jej postępu. Cele Agendy, w które bezpośrednio wpisują się założenia Strategii, to: – <i>Cel 2. Wyeliminować głód, osiągnąć bezpieczeństwo żywnościowe, lepsze odżywianie oraz promować zrównoważone rolnictwo;</i> – <i>Cel 3. Zapewnić wszystkim ludziom w każdym wieku zdrowe życie oraz promować dobrobyt;</i> – <i>Cel 4. Zapewnić wszystkim wysokiej jakości edukację oraz promować uczenie się przez całe życie;</i> – <i>Cel 6. Zapewnić wszystkim ludziom dostęp do wody i warunków sanitarnych poprzez zrównoważoną gospodarkę zasobami wodnymi;</i> – <i>Cel 8. Promować stabilny, zrównoważony i inkluzyny wzrost gospodarczy, pełne i produktywnie zatrudnienie oraz godną pracę dla wszystkich ludzi;</i> – <i>Cel 11. Uczynić miasta i osiedla ludzkie bezpiecznymi, stabilnymi, zrównoważonymi oraz sprzyjającymi włączeniu społecznemu;</i>

⁵ Zapis założeń dokumentów przytoczono w niezmiennionej formie

		– <i>Cel 13. Podjąć pilne działania w celu przeciwdziałania zmianom klimatu i ich skutkom;</i> – <i>Cel 15. Chronić, przywrócić oraz promować zrównoważone użytkowanie ekosystemów lądowych, zrównoważone gospodarowanie lasami, zwalczać pustynnienie, powstrzymać i odwracać proces degradacji gleby oraz powstrzymać utratę różnorodności biologicznej.</i> Spójność założeń Strategii z wyżej wymienionymi celami, przejawia się bezpośrednio lub pośrednio we wszystkich celach Strategii: Cel. 1 <i>Rozwój przedsiębiorczości</i> – poprzez wspieranie start-upów i przedsiębiorczości społecznej oraz wykorzystanie potencjału rolniczego – spójność w szczególności z celami: 2, 4, 8, 11 Agendy; Cel. 2 <i>Wzmocnienie aktywności społecznej</i> – poprzez wspieranie inicjatyw oddolnych oraz wzmocnienie integracji mieszkańców – spójność w szczególności z celami: 4, 8, 11 Agendy; Cel 3 <i>Poprawa warunków mieszkaniowych</i> poprzez rozwój infrastruktury komunalnej oraz ograniczenie niskiej emisji – spójność w szczególności z celami: 3, 6, 11, 13, 15 Agendy; Cel 4 <i>Rozwój usług publicznych</i> – poprzez cyfryzację oraz zagospodarowanie czasu wolnego – spójność w szczególności z celami: 4, 8, 11 Agendy.
2.	Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030	<i>Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030 (KSRR)</i> to dokument przyjęty przez Radę Ministrów we wrześniu 2019 r., jest w pełni komplementarny do zapisów SOR w wymiarze terytorialnym oraz zgodny z rozstrzygnięciami funkcjonalno-przestrzennymi zawartymi w <i>Koncepcji Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030</i>. KSRR przewiduje realizację trzech głównych celów: 1. Zwiększenie spójności rozwoju kraju w wymiarze społecznym, gospodarczym i przestrzennym; 2. Wzmacnianie regionalnych przewag konkurencyjnych; 3. Podniesienie jakości zarządzania i wdrażania polityk publicznych. W zakresie komplementarności z merytorycznymi celami KSRR, <i>Strategia Rozwoju Miasta i Gminy Skalmierz na lata 2022–2030</i> wykazuje najsilniejszą komplementarność z celami szczegółowymi: – Celu 1., tj. cel. 1.1. <i>Wzmacnianie szans rozwojowych obszarów słabszych gospodarczo – wschodnia Polska oraz obszary zagrożone trwałą marginalizacją</i> oraz cel 1.5. <i>Rozwój infrastruktury wspierającej dostarczanie usług publicznych i podnoszącej atrakcyjność inwestycyjną obszarów;</i> – Celu 2., tj. cel 2.1. <i>Rozwój kapitału ludzkiego i społecznego</i> oraz cel 2.2. <i>Wspieranie przedsiębiorczości na szczeblu regionalnym i lokalnym;</i> – Celu 3., tj. cel 3.2. <i>Wzmacnianie potencjału administracji na rzecz zarządzania rozwojem</i> oraz cel 3.3. <i>Poprawa organizacji świadczenia usług publicznych.</i> Gmina Skalmierz znalazła się w Załączniku nr 1 do KSRR 2030, tj. na liście gmin zagrożonych trwałą marginalizacją: programowanie 2021–2027.
3.	Strategia na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 z perspektywą do 2030	Głównym celem SOR jest: <i>tworzenie warunków dla wzrostu dochodów mieszkańców Polski, przy jednoczesnym wzroście spójności w wymiarze społecznym, ekonomicznym, środowiskowym i terytorialnym</i>. Cel ten uwypukla zatem aspekty związane z jakością życia i dobrobytem ludności, stawiając wymiar społeczny na pierwszym miejscu. Cel ten w sposób bezpośredni koreluje z wizją Gminy Skalmierz <i>Gmina Skalmierz miejscem o wysokim poziomie życia i zintegrowania mieszkańców</i>.

		Najważniejsze założenia dokumentu, w które bezpośrednio lub pośrednio wpisują się założenia niniejszej Strategii, to: <i>Cel szczegółowy I – Trwały wzrost gospodarczy oparty coraz silniej o wiedzę, dane i doskonałość organizacyjną.</i> <i>Obszar: Przemiany strukturalne sektora. Nowe formy działania i współpracy. Nowoczesne instrumenty wsparcia.</i> <i>Główne obszary koncentracji działań: Małe i średnie przedsiębiorstwa.</i> W kontekście powyższego należy zwrócić uwagę szczególnie na spójność z celem strategicznym <i>Wzrost dochodów mieszkańców – cel szczegółowy Rozwój przedsiębiorczości.</i> <i>Cel szczegółowy II – Rozwój społecznie wrażliwy i terytorialnie zrównoważony.</i> <i>Obszar: Poprawa dostępności usług świadczonych w odpowiedzi na wyzwania demograficzne. Wzrost i poprawa wykorzystania potencjału kapitału ludzkiego na rynku pracy.</i> <i>Główne obszary koncentracji działań: Spójność społeczna.</i> <i>Obszar: Zrównoważony rozwój kraju wykorzystujący indywidualne potencjały endogeniczne poszczególnych terytoriów. Wzmacnianie regionalnych przewag konkurencyjnych w oparciu o specjalizacje gospodarcze i nowe nisze rynkowe. Podniesienie skuteczności i jakości wdrażania polityk ukierunkowanych terytorialnie na wszystkich szczeblach zarządzania.</i> <i>Główne obszary koncentracji działań: Rozwój zrównoważony terytorialnie.</i> W kontekście powyższego należy zwrócić uwagę szczególnie na spójność z celem strategicznym <i>Wzrost dochodów mieszkańców – cel szczegółowy Wzmocnienie aktywności społecznej.</i> <i>Cel szczegółowy III – Skuteczne państwo i instytucje służące wzrostowi oraz włączeniu społecznemu i gospodarstwu.</i> <i>Obszar: Uproszczenie prawa zapewniającego lepsze warunki dla działalności gospodarczej i realizacji potrzeb obywateli.</i> <i>Główne obszary koncentracji działań: Prawo w służbie obywatelom i gospodarce.</i> <i>Obszar: Inkluzywne i skuteczne instytucje publiczne – dostępne i otwarte dla obywateli oraz przedsiębiorców. Budowa zintegrowanego systemu planowania społeczno-gospodarczego i przestrzennego.</i> <i>Główne obszary koncentracji działań: Instytucje prorozwojowe i strategiczne zarządzanie rozwojem.</i> <i>Obszar: Cyfrowe państwo usługowe.</i> <i>Główne obszary koncentracji działań: E-państwo.</i> <i>Obszar: Wykorzystanie środków z budżetu Unii Europejskiej w sposób przekładający się na trwałe efekty rozwojowe.</i> <i>Główne obszary koncentracji działań: Efektywność wykorzystania środków UE.</i> W kontekście powyższego należy zwrócić uwagę szczególnie na spójność z celem strategicznym <i>Atrakcyjne miejsce zamieszkania – cel szczegółowy Rozwój usług publicznych.</i> Obszary wpływające na osiągnięcie celów Strategii na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 z perspektywą do 2030: • Poprawa jakości kapitału ludzkiego. Zwiększenie udziału kapitału społecznego w rozwoju społeczno-gospodarczym kraju. • Wzmocnienie cyfrowego rozwoju kraju. • Zrównoważenie systemu energetycznego Polski.
--	--	--

		• <i>Rozwój potencjału środowiska naturalnego na rzecz obywateli i przedsiębiorców.</i> Analizując Plan Operacyjny dla Gminy Skalmierz (tabela 3), powyższe obszary wpływają również na osiągnięcie celów <i>Strategii Rozwoju Miasta i Gminy Skalmierz na lata 2022–2030</i> – szczególnie: poprawę jakości kapitału ludzkiego, rozwój potencjału środowiska naturalnego oraz wzmocnienie cyfrowe.
4.	<i>Polityka Ekologiczna Państwa 2030 – strategia rozwoju w obszarze środowiska i gospodarki wodnej</i>	W systemie dokumentów strategicznych PEP2030 stanowi doprecyzowanie i operacjonalizację zapisów SOR. W związku z powyższym cel główny PEP2030, tj. <i>Rozwój potencjału środowiska na rzecz obywateli i przedsiębiorców</i>, został przeniesiony wprost z SOR. Cele szczegółowe zostały doprecyzowane i określone w odpowiedzi na najważniejsze trendy w obszarze środowiska: <i>Cel I: Środowisko i zdrowie. Poprawa jakości środowiska i bezpieczeństwa ekologicznego;</i> <i>Cel II: Środowisko i gospodarka. Zrównoważone gospodarowanie zasobami środowiska;</i> <i>Cel III: Środowisko i klimat. Łagodzenie zmian klimatu i adaptacja do nich oraz zarządzanie ryzykiem klęsk żywiołowych.</i> Na cele te w sposób bezpośredni lub pośredni odpowiadają w szczególności następujące działania priorytetowe Strategii: Cel szczegółowy <i>Poprawa warunków mieszkaniowych</i>, działanie priorytetowe <i>Ograniczenie niskiej emisji</i>; Cel szczegółowy <i>Rozwój przedsiębiorczości</i>, działanie priorytetowe <i>Wykorzystanie potencjału rolniczego</i>.
5.	<i>Strategia Rozwoju Kapitału Społecznego 2030</i>	Cele i kierunki działań <i>Strategii Rozwoju Kapitału Społecznego 2030</i>, z którymi Strategia Rozwoju jest najmocniej powiązana: <i>Cel szczegółowy 1. Zwiększenie zaangażowania obywateli w życie publiczne;</i> <i>1.1.1. Wzmocnienie i upowszechnienie mechanizmów dialogu i współpracy,</i> <i>1.1.2. Wspieranie rozwoju partnerstwa i innych form współpracy w obszarze realizacji zadań publicznych,</i> <i>1.1.3. Doskonalenie rozwiązań instytucjonalno-prawnych umożliwiających rozwój sektora obywatelskiego,</i> <i>1.2.4. Wspieranie rozwoju ekonomii społecznej i solidarnej,</i> <i>1.2.5. Przeciwdziałanie wykluczeniu przez edukację włączającą.</i> <i>Cel szczegółowy 2. Wzmacnianie roli kultury w budowaniu tożsamości i postaw obywatelskich;</i> <i>2.1. Tworzenie warunków oraz budowanie kompetencji dla wzmacniania uczestnictwa w kulturze,</i> <i>2.3. Digitalizacja, cyfrowa rekonstrukcja i udostępnianie dóbr kultury,</i> <i>2.4. Umacnianie tożsamości i postaw obywatelskich przez kulturę.</i> W kontekście powyższego należy zwrócić uwagę, że jednym z celów szczegółowych <i>Strategii Rozwoju Miasta i Gminy Skalmierz na lata 2022–2030</i> jest <i>Wzmocnienie aktywności społecznej</i>, cel ten w wielu aspektach wpisuje się w powyższe założenia. Bezpośrednio wpisuje się w nie także cel <i>Rozwój usług publicznych</i>. Wdrożenie Strategii przyczyni się do zwiększenia zaangażowania obywateli w życie publiczne, szczególnie poprzez realizację projektów sprzyjających budowaniu sentymentu i przywiązania do gminy czy wspieraniu inicjatyw oddolnych poprzez współpracę samorządu z organizacjami pozarządowymi w zakresie realizacji zadań. Wdrażanie Strategii będzie sprzyjać wzmocnieniu integracji mieszkańców, szczególnie poprzez wspieranie działań na rzecz integracji lokalnej społeczności oraz

		wzmocnienie partycypacji społecznej, a także rozwój działalności świetlic na terenie gminy. Planowane są także zadania z zakresu cyfryzacji, w tym cyfryzacja usług publicznych, a co za tym idzie – podnoszenie kompetencji cyfrowych i cyberbezpieczeństwa oraz tworzenie publicznych punktów dostępu do Internetu.
6.	Strategia zrównoważonego rozwoju wsi, rolnictwa i rybactwa 2030	<i>Strategia zrównoważonego rozwoju wsi, rolnictwa i rybactwa 2030</i> jest jedną ze strategii rozwoju, o których mowa w Ustawie z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju (Dz. U. z 2021 r. poz. 1057) i zastępuje <i>Strategię zrównoważonego rozwoju wsi, rolnictwa i rybactwa na lata 2012–2020</i> przyjętą uchwałą nr 163 Rady Ministrów z dnia 25 kwietnia 2012 r. (M.P. poz. 839). W Strategii przedstawiono pogłębioną analizę możliwości rozwoju obszarów wiejskich, rolnictwa i rybactwa w wymiarze regionalnym, co umożliwiło określenie kluczowych kierunków ich rozwoju do 2030 r. Cele i kierunki interwencji, w które bezpośrednio wpisują się założenia <i>Strategii Rozwoju Gminy Skalbmierz na lata 2022–2030</i>: Cel szczegółowy II Poprawa jakości życia, infrastruktury i stanu środowiska: – Kierunek interwencji II.1 Rozwój liniowej infrastruktury technicznej; – Kierunek interwencji II.2. Dostępność wysokiej jakości usług publicznych; – Kierunek interwencji II.3 Rozwój infrastruktury społecznej i rewitalizacja wsi i małych miast; – Kierunek interwencji II.5 Adaptacja do zmian klimatu i przeciwdziałanie tym zmianom. Cel szczegółowy III Rozwój przedsiębiorczości, pozarolniczych miejsc pracy i aktywnego społeczeństwa: – Kierunek interwencji III.1. Odpowiedź na zmiany demograficzne i ich następstwa; – Kierunek interwencji III.2 Rozwój przedsiębiorczości i nowych miejsc pracy; – Kierunek interwencji III.3 Wzrost umiejętności i kompetencji mieszkańców wsi; – Kierunek interwencji III.5. Rozwój ekonomii i solidarności społecznej na obszarach wiejskich. Jednym z elementów przewidzianych do realizacji w ramach <i>Strategii Rozwoju Miasta i Gminy Skalbmierz na lata 2022–2030</i> jest budowa lub modernizacja infrastruktury technicznej na obszarach wiejskich, która będzie prowadzona w sposób zintegrowany z działaniami uzupełniającymi, służącymi zwiększeniu dostępności cyfrowej obszarów wiejskich. Zwiększona będzie dostępność cyfrowa, która coraz silniej warunkuje możliwość upowszechnienia wielu nowych technologii i modeli biznesowych opartych na cyfryzacji i sieci internetowej, w tym Internetu rzeczy, technologii satelitarnych, e-handlu. Planuje się inwestycje z zakresu gospodarki wodno-ściekowej, modernizacji i rozbudowy oświetlenia ulicznego, a także budowy i modernizacji sieci drogowej. Do najważniejszych pozarolniczych wyzwań o charakterze społeczno-gospodarczym, przed którymi stoją obszary wiejskie niebędące wiejskimi strefami podmiejskimi dużych miast, zaliczono w SOR m.in. inwestycje służące poprawie jakości usług podstawowych na obszarach wiejskich, do których zaliczono edukację, opiekę nad matką z dzieckiem, rozwój kapitału społecznego, jak też poprawę jakości działania instytucji publicznych i kultury – inwestycje takie zostały wskazane jako priorytetowe w <i>Strategii Rozwoju Miasta i Gminy Skalbmierz na lata 2022–2030</i>. Planowane jest m.in. tworzenie

		warunków do korzystania mieszkańców z szybkiego Internetu, zwiększenie dostępności do wysokiej jakości opieki żłobkowej i przedszkolnej, wspieranie rozwoju i uczenia się mieszkańców przez całe życie, poprzez współpracę lokalnych przedsiębiorców z placówkami edukacji w zakresie podnoszenia kwalifikacji zawodowych, wzmacnianie partycypacji społecznej i wspieranie działań na rzecz integracji lokalnej społeczności. Wdrażanie Strategii przyczyni się również do dynamizacji przedsięwzięć na rzecz likwidacji niskiej emisji z systemów grzewczych. Planowana jest też modernizacja oświetlenia na energooszczędne. Strategia przewiduje realizację projektów z zakresu zwiększenia efektywności energetycznej budynków użyteczności publicznej, mieszkalnych i w przedsiębiorstwach, w tym wykorzystanie OZE.
7.	<i>Plan gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Wisły⁶ oraz Aktualizacja Programu Wodno-Środowiskowego Kraju (aPWŚK)</i>	Teren Gminy Skalbmierz położony jest w zasięgu 5 jednolitych części wód powierzchniowych rzecznych:⁷ - Nidzica od Nidki do ujścia – RW20009213989 Stan/potencjał ekologiczny – umiarkowany Stan JCWP: zły Stan chemiczny: dobry Cel dla stanu/potencjału ekologicznego: dobry stan ekologiczny Cel dla stanu chemicznego: dobry stan chemiczny Ocena ryzyka nieosiągnięcia celów środowiskowych: zagrożona. - Szarbiówka – RW200062139849 Stan/potencjał ekologiczny – umiarkowany Stan JCWP: zły Stan chemiczny: dobry Cel dla stanu/potencjału ekologicznego: dobry stan ekologiczny Cel dla stanu chemicznego: dobry stan chemiczny Ocena ryzyka nieosiągnięcia celów środowiskowych: zagrożona. - Małoszówka z dopływami – RW200062139869 Stan/potencjał ekologiczny – umiarkowany Stan JCWP: zły Stan chemiczny: dobry Cel dla stanu/potencjału ekologicznego: dobry stan ekologiczny Cel dla stanu chemicznego: dobry stan chemiczny Ocena ryzyka nieosiągnięcia celów środowiskowych: zagrożona. - Stradówka – RW2000621398529 Stan/potencjał ekologiczny – poniżej dobrego Stan JCWP: zły Stan chemiczny: dobry Cel dla stanu/potencjału ekologicznego: dobry stan ekologiczny Cel dla stanu chemicznego: dobry stan chemiczny Ocena ryzyka nieosiągnięcia celów środowiskowych: zagrożona. - Sancygniówka – RW200062139829 Stan/potencjał ekologiczny – poniżej dobrego Stan JCWP: zły Stan chemiczny: dobry Cel dla stanu/potencjału ekologicznego: dobry stan ekologiczny Cel dla stanu chemicznego: dobry stan chemiczny Ocena ryzyka nieosiągnięcia celów środowiskowych: zagrożona.

⁶Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 18 października 2016 r. w sprawie Planu gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Wisły (Dz. U. z 2016 r. poz. 1911).

⁷Karta charakterystyki JCWP, ISOK Informatyczny System Osłony Kraju, wody.isok.gov.pl, inf. z dnia 02.12.2021 r.

		Obszar Gminy Skalbmierz w całości znajduje się w granicach zlewni jednej jednolitej części wód podziemnych (JCWPd) o kodzie PLGW2000114 i nazwie (numerze) 114. Dodatkowo niewielki fragment zachodniej części gminy o powierzchni 2,04 km² (całkowita powierzchnia gminy wg PRG wynosi 85,84 km²) znajduje się w zasięgu głównego zbiornika wód podziemnych (GZWP) numer 409, o nazwie Niecka Miechowska (część SE). Stan chemiczny i ilościowy jednolitych części wód podziemnych zostały określone jako dobry. Nie są zagrożone nieosiągnięciem celów środowiskowych. Wszystkie jednolite części wód powierzchniowych znajdujących się w granicach Gminy Skalbmierz odznaczają się złym stanem ogólnym. Aktualizacja PWŚK jest jednym z dokumentów planistycznych opracowanych w celu programowania i koordynowania działań zmierzających do realizacji celów środowiskowych, tj.: - niepogarszanie stanu części wód; - osiągnięcie dobrego stanu wód: dobry stan ekologiczny i chemiczny dla naturalnych części wód powierzchniowych, dobry potencjał ekologiczny i dobry stan chemiczny dla sztucznych i silnie zmienionych części wód oraz dobry stan chemiczny i ilościowy dla wód podziemnych; - spełnienie wymagań specjalnych, zawartych w innych unijnych aktach prawnych i polskim prawodawstwie, w odniesieniu do obszarów chronionych (w tym m.in. narażonych na zanieczyszczenia związkami azotu pochodzącymi ze źródeł rolniczych, przeznaczonych do celów rekreacyjnych, do poboru wody dla zaopatrzenia ludności w wodę przeznaczoną do spożycia, do ochrony siedlisk lub gatunków, dla których utrzymanie stanu wód jest ważnym czynnikiem w ich ochronie); - zaprzestanie lub stopniowe wyeliminowanie zrzutu substancji priorytetowych do środowiska lub ograniczone zrzuty tych substancji. <i>Strategia Rozwoju Miasta i Gminy Skalbmierz na lata 2022-2030</i> określa działanie priorytetowe <i>Rozwój infrastruktury komunalnej</i> wpisujące się w powyższe cele środowiskowe. Działania zaplanowane w Programie Wodno-Środowiskowym Kraju (PWŚK) w celu poprawy stanu Jednolitych Części Wód Powierzchniowych: - W zlewni JCWP Nidzica od Nidki do ujścia zaplanowano działanie podstawowe mające na celu regularny wywóz nieczystości płynnych oraz działanie uzupełniające: budowa przepławki w ramach zadania: budowa MEW przy istniejącym jazie piętrzącym wody rzeki Nidzicy w km 32+080 we wsi Bronocice, gmina Działoszyce. - W zlewni JCWP Szarbiówka zaplanowano działanie podstawowe mające na celu regularny wywóz nieczystości płynnych oraz działanie uzupełniające mające na celu przeprowadzenie pogłębionej analizy presji w celu ustalenia przyczyn nieosiągnięcia dobrego stanu wód. - W zlewni JCWP Małoszówka z dopływami występuje presja komunalna. Zaplanowano działania podstawowe obejmujące: regularny wywóz nieczystości płynnych, kontrola postępowania w zakresie gromadzenia ścieków przez użytkowników prywatnych i przedsiębiorców oraz oczyszczania ścieków przez użytkowników prywatnych z częstotliwością co najmniej raz na 3 lata, kontrola postępowania z zakresie oczyszczania ścieków przez przedsiębiorstwa z częstotliwością co najmniej raz na 3 lata oraz budowa sieci kanalizacyjnej w aglomeracji Kazimierza Wielka. - W zlewni JCWP Stradówka zaplanowano działania podstawowe: budowa indywidualnych systemów oczyszczania ścieków, regularny wywóz nieczystości płynnych, budowa nowych zbiorników bezodpływowych oraz
--	--	--

		remont istniejących, kontrola postępowania w zakresie gromadzenia ścieków przez użytkowników prywatnych i przedsiębiorców oraz oczyszczania ścieków przez użytkowników prywatnych z częstotliwością co najmniej raz na 3 lata oraz jedno działanie uzupełniające: monitoring badawczy wód. - W zlewni JCWP Sancygniówka zaplanowano 4 działania podstawowe: kontrola postępowania w zakresie gromadzenia ścieków przez użytkowników prywatnych i przedsiębiorców oraz oczyszczania ścieków przez użytkowników prywatnych z częstotliwością co najmniej raz na 3 lata, budowa nowych zbiorników bezodpływowych oraz remont istniejących, regularny wywóz nieczystości płynnych oraz budowa indywidualnych systemów oczyszczania ścieków oraz jedno zadanie uzupełniające: monitoring badawczy wód. Strategia Rozwoju jest spójna ze wskazanym dokumentem. Realizacja Strategii będzie zgodna z założeniami SUiKZP, w związku z czym lokalizacja nowej zabudowy odbywać się będzie poza dolinami rzecznyymi. W gospodarce przestrzennej gminy uwzględniane będzie ryzyko wystąpienia w regionie powodzi błyskawicznych oraz powodzi z opadów rozlewnych. W gospodarce rolnej i leśnej wdrażane będą metody zwiększenia retencji powierzchniowej i podziemnej w celu zapobiegania i niwelowania negatywnych skutków suszy atmosferycznej oraz deficytu wód podziemnych i powierzchniowych. Zadania określone w Strategii, które najmocniej korelują z zapisami <i>Planu gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Wisły</i>, to: <i>Budowa infrastruktury komunalnej oraz Kształtowanie postaw ekologicznych mieszkańców.</i>
8.	<i>Plan zarządzania ryzykiem powodziowym dla obszaru dorzecza Wisły⁸</i>	Dla Miasta i Gminy Skalmierz nie zostały opracowane mapy zagrożenia powodziowego, o których mowa w art. 169 ustawy z dnia 20 lipca 2017 r. Prawo wodne. Jednakże, zgodnie z art. 16 pkt 34 ppkt c) ustawy z dnia 20 lipca 2017 r. Prawo wodne, obszary szczególnego zagrożenia powodzią, występują pomiędzy prawym brzegiem rzeki Nidzica, a wałem przeciwpowodziowym oraz naturalnie wysokim brzegiem, w który wbudowano trasę wału. Ponadto w Planie Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Świętokrzyskiego fragmenty wzdłuż rzek Nidzica i Szarbiówka zostały wyznaczone jako: pozostałe obszary narażone na niebezpieczeństwo powodzi. W <i>Planie zarządzania ryzykiem powodziowym dla obszaru dorzecza Wisły</i> nie wskazano na liście projektów strategicznych o najwyższym priorytecie, wpływających na ograniczenie ryzyka powodziowego na obszarze dorzecza Wisły, żadnej inwestycji, która zlokalizowana by była na terenie Gminy Skalmierz. Zadania określone w Strategii, które najmocniej korelują z zapisami <i>Planu zarządzania ryzykiem powodziowym dla obszaru dorzecza Wisły</i> to: <i>Budowa infrastruktury komunalnej oraz Kształtowanie postaw ekologicznych mieszkańców.</i>
9.	<i>Plan przeciwdziałania skutkom suszy (PPSS)⁹</i>	Zgodnie z zapisami Planu, do działań mających na celu wzmocnienie oraz przywrócenie zdolności retencyjnych danego obszaru, należą: 1) ochrona oraz odbudowa ekosystemów,

⁸Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 18 października 2016 r. w sprawie przyjęcia Planu zarządzania ryzykiem powodziowym dla obszaru dorzecza Wisły (Dz. U. z 2016r. poz. 1841).

⁹Rozporządzenie Ministra Infrastruktury z dnia 15 lipca 2021 r. w sprawie przyjęcia Planu przeciwdziałania skutkom suszy (Dz.U. 2021 r. poz. 1615).

		2) ochrona oraz odbudowa bioróżnorodności m.in. poprzez renaturyzację i renaturalizację ekosystemów wodnych i od wód zależnych oraz terenów podmokłych, zalesienia, biologizację gleby, 3) wdrażanie zasady zrównoważonego planowania i projektowania obszarów miejskich (tzw. smart city, wprowadzanie elementów błękitno-zielonej infrastruktury), 4) zmiany na rzecz ograniczania wodochłonności gospodarki – skutecznie przeciwdziałają skutkom suszy, ale także mają swój pozytywny wpływ na tworzenie gospodarki neutralnej dla klimatu. Zatem działania adaptacyjne stosowane w przeciwdziałaniu skutkom suszy nie tylko minimalizują skutki wystąpienia suszy, ale również przyczyniają się do obniżania zagrożenia występowania tego zjawiska. W Planie zamieszczono mapy klas zagrożenia: suszą rolniczą na terenach rolnych lub leśnych, suszą hydrologiczną, suszą hydrogeologiczną w JCWPd oraz łącznego zagrożenia suszą (suma klas zagrożenia suszą rolniczą, hydrologiczną i hydrogeologiczną)– należy uznać, że Miasto i Gmina Skalmierz narażone jest na ryzyko wystąpienia suszy hydrologicznej, hydrogeologicznej oraz miejscowo suszy rolniczej. Rekomendowane działania służące przeciwdziałaniu skutkom suszy na terenie Gminy Skalmierz: - Realizacja przedsięwzięć zmierzających do zwiększania lub odtwarzania naturalnej retencji; - Wykorzystanie wód z systemów drenarskich do nawożenia i nawadniania upraw polowych; - Uwzględnienie tematyki suszy hydrologicznej i hydrogeologicznej w ramach planów zarządzania kryzysowego wszystkich szczebli; - Opracowanie i wdrożenie działań/lekcji dot. tematyki suszy do szkół podstawowych oraz ponadpodstawowych, w szczególności w zakresie definicji suszy, przyczyn jej występowania, skutków oraz sposobów identyfikowania i przeciwdziałania jej skutkom; - Propagowanie ponownego wykorzystania wód; - Opracowanie zasad finansowania działań przeciwdziałających skutkom suszy. Zadania określone w Strategii, które najmocniej korelują z zapisami PPSS to: <i>Wprowadzenie zielonej i niebieskiej infrastruktury oraz Kształtowanie postaw ekologicznych mieszkańców.</i>
POZIOM REGIONALNY		
10.	Strategia Rozwoju Województwa Świętokrzyskiego 2030+	W <i>Strategii Rozwoju Województwa Świętokrzyskiego 2030+</i> wykazano cele strategiczne odnoszące się do czterech głównych obszarów oraz określono cele operacyjne i kluczowe kierunki działań. Te, w które bezpośrednio wpisują się założenia <i>Strategii Rozwoju Gminy Skalmierz na lata 2022–2030</i>, to: <i>Cel strategiczny 1: Inteligentna gospodarka i aktywni ludzie.</i> <i>Cel operacyjny 1.2. Kompetentne kadry dla gospodarki regionu.</i> <i>Cel operacyjny 1.3. Wsparcie procesu transformacji kluczowych branż rozwoju gospodarki.</i> <i>Cel strategiczny 2: Przyjazny dla środowiska i czysty region.</i> <i>Cel operacyjny 2.1. Poprawa jakości i ochrona środowiska przyrodniczego.</i> <i>Cel operacyjny 2.2. Adaptacja do zmian klimatu i zwalczanie skutków zagrożeń naturalnych.</i> <i>Cel operacyjny 2.3. Energetyka odnawialna i efektywność energetyczna.</i> <i>Cel strategiczny 3: Wspólnota i bezpieczna przestrzeń, które łączą ludzi.</i> <i>Cel operacyjny 3.1. Silny kapitał społeczny w regionie.</i>

		<i>Cel operacyjny 3.2. Powszechnienie dostępne wysokiej jakości usługi społeczne i zdrowotne w środowisku lokalnym.</i> <i>Cel operacyjny 3.3. Wzmocnienie spójności przestrzennej i społecznej regionu.</i> <i>Cel strategiczny 4 – Horyzontalny: Sprawne zarządzanie regionem.</i> <i>Cel operacyjny 4.2. Budowa rozpoznawalnej marki regionu świętokrzyskiego.</i> <i>Cel operacyjny 4.3. Wzmacnianie partnerstwa i współpracy na rzecz rozwoju województwa.</i> Wszystkie zaplanowane w <i>Strategii Rozwoju Miasta i Gminy Skalmierz na lata 2022–2030</i> założenia, w tym działania priorytetowe i zadania, wpisują się bezpośrednio lub pośrednio w powyższe cele i kierunki działań. Poniżej przedstawiono konkretne cele szczegółowe <i>Strategii Rozwoju Miasta i Gminy Skalmierz na lata 2022–2030</i> oraz cele operacyjne <i>Strategii Rozwoju Województwa Świętokrzyskiego 2030+</i>, z którymi są spójne: 1) Cel szczegółowy 1.1 Rozwój przedsiębiorczości: 1.1. Zwiększenie konkurencyjności i innowacji świętokrzyskiej gospodarki; 1.2. Kompetentne kadry dla gospodarki regionu; 1.3. Wsparcie procesu transformacji kluczowych branż gospodarki regionu; 4.2. Budowa rozpoznawalnej marki regionu świętokrzyskiego. 2) Cel szczegółowy 1.2 Wzmocnienie aktywności społecznej: 3.1. Silny kapitał społeczny w regionie; 3.2. Powszechnie dostępne wysokiej jakości usługi społeczne i zdrowotne w środowisku lokalnym. 3) Cel szczegółowy 2.1 Poprawa warunków mieszkaniowych: 2.1. Poprawa jakości i środowiska przyrodniczego; 2.2. Adaptacja do zmian klimatu i zwalczanie skutków zagrożeń naturalnych; 2.3. Energetyka odnawialna i efektywność energetyczna; 3.3. Wzmocnienie spójności przestrzennej i społecznej regionu. 4) Cel szczegółowy 2.2. Rozwój usług publicznych: 3.1. Silny kapitał społeczny w regionie; 3.2. Powszechnie dostępne wysokiej jakości usługi społeczne i zdrowotne w środowisku lokalnym; 4.3. Wzmacnianie partnerstwa i współpracy na rzecz rozwoju województwa. Należy również zwrócić uwagę, że w <i>Strategii Rozwoju Województwa Świętokrzyskiego 2030+</i> Gmina Skalmierz została wskazana jako jedna z gmin regionalnego obszaru strategicznej interwencji – OSI Obszary zagrożone trwałą marginalizacją: <i>OSI obejmuje 40 gmin miejsko-wiejskich i wiejskich, które ze względu na swoje peryferyjne położenie i charakter gospodarczy zagrożone są trwałym wykluczeniem z procesów rozwoju. Na obszarze tym zachodzi szybka depopulacja. OSI cechuje się szczególnie trudną sytuacją społeczną – niemal co 10 jego mieszkańców korzysta z pomocy społecznej. Jedynie 26% ludności OSI korzysta z sieci kanalizacyjnej. Głównie rolniczy charakter gmin implikuje niski poziom przedsiębiorczości. OSI cechuje też wysoki poziom bezrobocia. Niski poziom dochodów samorządów przekłada się na umiarkowane możliwości ich samodzielnego inwestowania.</i> <i>Wykorzystanie potencjału rolniczego, Wspieranie przedsiębiorczości społecznej oraz Wzmocnienie integracji mieszkańców są jednymi z działań priorytetowych, które będzie wdrażać Gmina Skalmierz.</i>
--	--	---

11.	<i>Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Świętokrzyskiego</i>	<i>Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Świętokrzyskiego</i> został przyjęty Uchwałą Sejmiku Województwa Świętokrzyskiego Nr XLVII/833/14 z dnia 22 września 2014 r., i zmieniony Uchwałą Nr XXVII/377/20 Sejmiku Województwa Świętokrzyskiego z dnia 28 grudnia 2020 r. w sprawie „uchwalenia zmiany Planu Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Świętokrzyskiego, dotyczącej opracowania Planu Zagospodarowania Przestrzennego Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Ośrodka Wojewódzkiego. Plan Zagospodarowania Przestrzennego Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Ośrodka Wojewódzkiego stanowi zatem część Planu Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Świętokrzyskiego i określa długofalowe cele i kierunki wojewódzkiej polityki przestrzennej. W Planie Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Świętokrzyskiego wskazano Skalbmierz jako jedno z małych i średnich miast posiadających najstarszą metrykę osiedleńczą, w której zachowały się wartościowe układy i zespoły urbanistyczno-architektoniczne. W dokumencie wskazano również na cenny układ przestrzenny Skalbmierza, który jest ujęty w ewidencji zabytków. Gmina Skalbmierz (podobnie jak każde z miast województwa świętokrzyskiego) została zakwalifikowana do obszaru funkcjonalnego o największym potencjale rolniczym oraz do podobszaru kumulacji działań w zakresie poprawy dostępności do usług. Wraz z pozostałymi gminami województwa świętokrzyskiego należy też do obszaru o najniższym stopniu rozwoju i pogarszających się perspektywach rozwojowych oraz do obszaru predysponowanego do wsparcia krajowego w zakresie odnowy demograficznej, ze względu na wysoką koncentrację negatywnych procesów demograficznych. Preferowanym kierunkiem polityki przestrzennej na obszarze Miasta Skalbmierz powinna być wielofunkcyjna aktywizacja gospodarcza o przewadze funkcji rolniczych. Cel główny zagospodarowania przestrzennego województwa świętokrzyskiego to: <i>Wzmocnienie spójności terytorialnej regionu oraz konkurencyjności jego struktur funkcjonalnych drogą poprawy dostępności komunikacyjnej, zwiększenia wpływu miast na sąsiadujące obszary wiejskie, a także ułatwienia dostępu społeczeństwa do rynków pracy i wyżej zorganizowanych usług.</i> Do nadrzędnych priorytetów zagospodarowania przestrzennego zalicza się: – wymagania ład przestrzennego, urbanistyki i architektury; – walory architektoniczne i krajobrazowe; – wymagania ochrony środowiska przyrodniczego, zdrowia oraz bezpieczeństwa ludzi i mienia, a także wymagania osób niepełnoprawnych; – wymagania ochrony dziedzictwa kulturowego i dóbr kultury; – walory ekonomiczne przestrzeni i prawo własności; – potrzeby obronności i bezpieczeństwa państwa. Priorytety te powinny być osiągnęte poprzez tworzenie warunków przestrzennych do kształtowania aktywnej struktury i bazy ekonomicznej i rynku pracy na obszarach stagnacji (małe i średnie miasta oraz przyległe do nich obszary o najsłabszym potencjale rozwoju rolnictwa, w zachodniej i centralnej części województwa, obszary posiarłkowe). <i>Strategia Rozwoju Miasta i Gminy Skalbmierz na lata 2022–2030</i> określa działania priorytetowe i zadania wpisujące się w powyższy cel oraz zdecydowaną większość nadrzędnych priorytetów zagospodarowania przestrzennego. Realizacja Strategii przyczyni się do lepszego dostępu mieszkańców do usług publicznych, w tym do usług świadczonych w mieście.
-----	---	--

		W założenia Planu wpisują się wszystkie cele, a w ramach nich, w szczególności, następujące działania: <i>Rozwój infrastruktury komunalnej, Ograniczenie niskiej emisji, Zagospodarowanie czasu wolnego, Wykorzystanie potencjału rolniczego.</i>
POZIOM LOKALNY		
12.	<i>Program Gospodarki Niskoemisyjnej Gminy Skalmierz (2017–2024)</i>	Strategicznym celem w zakresie ochrony środowiska dla Gminy Skalmierz jest poprawa jakości powietrza i komfortu życia mieszkańców poprzez redukcję zanieczyszczeń powietrza, w tym CO₂ oraz ograniczenie zużycia energii finalnej we wszystkich sektorach. Zostaną podjęte następujące działania: – termomodernizacja obiektów użyteczności publicznej na terenie Gminy Skalmierz; – modernizacja budynków użyteczności publicznej; – podniesienie jakości usług publicznych poprzez remont oraz wymianę sprzętu biurowego i urządzeń elektrycznych w placówkach oświatowych na terenie Gminy Skalmierz; – montaż odnawialnych źródeł energii na budynkach mieszkalnych; – termomodernizacja budynków mieszkalnych na terenie gminy; – ograniczenie niskiej emisji z budynków mieszkalnych – wymiana źródeł ciepła; – ecodriving; – modernizacja oświetlenia ulicznego; – poprawa efektywności energetycznej w sektorze małych i średnich przedsiębiorstw; – modernizacja dróg gminnych. Wskazane w Planie działania wpisują się w cel szczegółowy <i>Poprawa warunków mieszkaniowych</i> w ramach działań priorytetowych <i>Rozwój infrastruktury komunalnej</i> oraz <i>Ograniczenie niskiej emisji</i>.
13.	<i>Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Miasta i Gminy Skalmierz¹⁰</i>	Gmina Skalmierz posiada Studium (SUiKZP) przyjęte <i>Uchwałą Nr IX/65/99 Rady Miejskiej w Skalmierzu z dnia 4 października 1999 r. w sprawie uchwalenia studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Skalmierz</i>. Należy jednak zauważyć, że <i>Uchwała Nr XVII/64/2019 Rady Miejskiej w Skalmierzu z dnia 24 października 2019 r. w sprawie oceny aktualności studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta i gminy Skalmierz i miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego obowiązujących na obszarze miasta i gminy Skalmierz</i> przedstawia wyniki analizy zmian w zagospodarowaniu przestrzennym Miasta i Gminy Skalmierz, które <i>potwierdzają ocenę o znacznej nieaktualności Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania miasta i gminy Skalmierz</i>, uchwalonego <i>Uchwałą Nr IX/65/99 Rady Miejskiej w Skalmierzu z dnia 4 października 1999 r. skutkującą ewentualnym podjęciem stosownej uchwały przez Radę Miejską w Skalmierzu o przystąpieniu do sporządzenia zmiany przedmiotowego Studium</i>. Na podstawie art. 7 ust. 1 i art. 18 ust. 2 pkt. 15 Ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2022 r. poz. 559) oraz art. 9 ust. 1 i art. 27 Ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu

¹⁰ *Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Miasta i Gminy Skalmierz, Załącznik nr 1 do uchwały nr IX/65/99 Rady Miejskiej w Skalmierzu z dnia 4 października 1999 r.*

	przestrzennym (Dz. U. z 2021 r. poz. 741 z późn. zm.) Rada Miejska w Skalmierzu podjęła w dniu 24 października 2019 r. uchwałę Nr XVII/65/2019 w sprawie przystąpienia do sporządzenia zmiany Nr 1 Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Miasta i Gminy Skalmierz, przyjętego Uchwałą IX/65/99 Rady Miejskiej w Skalmierzu z dnia 4 października 1999 r. Projekt zmiany SUIKZP nie zmienia generalnych założeń obowiązującego studium, doprowadza jedynie do zgodności ze stanem istniejącym – obecnie trwają prace nad projektem zmiany Studium, dlatego nie można się do niego odnieść. Założenia Strategii są zgodne z celami i zadaniami obowiązującego SUIKZP, w szczególności z następującymi: 1.1. Cel główny: <i>Ochrona wysokiej jakości rolniczej przestrzeni produkcyjnej i racjonalne jej zagospodarowanie;</i> 1.2. Cele uzupełniające: <i>Podnoszenie ładu przestrzennego w zagospodarowaniu miasta i gminy przy równoczesnym zachowaniu walorów przyrodniczych i kulturowych, estetycznych i krajobrazowych, stwarzanie warunków dla efektywnego rozwoju rolnictwa i gospodarki żywnościowej na obszarze miasta i gminy z jednoczesnym umożliwieniem rozwoju wielofunkcyjnego na wybranych obszarach i ośrodkach oraz wyrównywania dysproporcji rozwojowych.</i> 2.1. Cel główny: <i>Stworzenie warunków do efektywnego – wielostronnego rozwoju gospodarczego miasta i gminy, zapewniającego obniżenie bezrobocia oraz wzrost dobrobytu mieszkańców;</i> 2.2. Cele uzupełniające: <i>Rozwój usług związanych z obsługą rolnictwa, Rozwój lokalnego przetwórstwa płodów rolnych oraz obsługi zbytu i zaopatrzenia, powstrzymanie tendencji migracyjnych wraz z aktywizacją zawodową osób bezrobotnych, poprzez tworzenie nowych, atrakcyjnych miejsc pracy.</i> 3.1. Cel główny: <i>Ochrona i racjonalne kształtowanie środowiska przyrodniczego, zapewniające ochronę podstawowych procesów ekologicznych;</i> 3.2. Cele uzupełniające: <i>Eliminowanie zagrożeń środowiskowych związanych z intensyfikacją produkcji rolnej, zachowanie istniejących wartości środowiska oraz poprawa zdrowotnych warunków życia mieszkańców.</i> 7.1. Cel główny: <i>Stworzenie warunków do poprawy jakości życia mieszkańców gminy oraz zmniejszenia bezrobocia, zapewnienie wyposażenia w urządzenia infrastruktury technicznej i społecznej, pobudzenie i wspieranie różnych form samoorganizacji społeczności lokalnych, działających na rzecz samopomocy obywatelskiej, bezpieczeństwa publicznego, szkolenia zawodowego, doradztwa rolniczego i handlowego oraz podniesienie standardu życia mieszkańców gminy.</i> 8.1. Cel główny: <i>Poprawa funkcjonowania układu drogowego miasta i gminy.</i> Kierunkiem rozwojowym Miasta i Gminy Skalmierz jest Zagospodarowanie terenu zbiornika wodnego w sposób prowadzący do uporządkowania przestrzeni i podniesienia jego walorów krajobrazowych, uzupełnienie o funkcję rekreacyjną z przystosowaną bazą usługową i noclegową oraz wdrożenie działań rewitalizacyjnych w mieście Skalmierz, będących potencjalnie atrakcyjnymi oraz odpowiednie ich zagospodarowanie – wpisuje się on w cel szczegółowy Strategii: <i>Rozwój usług publicznych, szczególnie w działanie priorytetowe Zagospodarowanie czasu wolnego.</i> Wskazane w Studium działania z zakresu odnawialnych źródeł energii wpisują się w cel szczegółowy Strategii: <i>Poprawa warunków mieszkaniowych, działanie priorytetowe Ograniczenie niskiej emisji.</i>
--	--

14.	Program Rewitalizacji dla Gminy Skalmierz	Gmina Skalmierz posiada Program Rewitalizacji przyjęty <i>Uchwałą nr XXVI/141/2017 Rady Miejskiej w Skalmierzu z dnia 8 czerwca 2017 r. o zmianie uchwały w sprawie uchwalenia „Programu Rewitalizacji dla Gminy Skalmierz”</i>. Podstawową misją Programu Rewitalizacji dla Gminy Skalmierz jest poprawa warunków życia mieszkańców gminy, wzmocnienie aktywności społecznej mieszkańców, a także poprawa ładu przestrzennego, wzrost atrakcyjności przestrzennej w gminie oraz poprawa jakości powietrza. Założenia Strategii są zgodne z celami i zadaniami Programu, w szczególności z następującymi: 1. <i>Poprawa jakości życia i budowanie silnego kapitału społecznego;</i> 1.1. <i>Aktywizacja społeczna oraz przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu;</i> 1.2. <i>Wzmacnianie więzi społecznych oraz współpracy;</i> 2. <i>Tworzenie atrakcyjnych i bezpiecznych miejsc publicznych;</i> 2.1. <i>Zagospodarowanie przestrzeni publicznej w sposób funkcjonalny i użyteczny;</i> 3. <i>Budowanie społeczeństwa aktywnego zawodowo;</i> 3.1. <i>Tworzenie warunków do rozwoju MŚP oraz podmiotów ekonomii społecznej.</i> Wskazane w Programie działania wpisują się w cele szczegółowe, takie jak: – <i>Rozwój przedsiębiorczości, działanie priorytetowe Wsparcie start-upów i przedsiębiorczości społecznej;</i> – <i>Wzmocnienie aktywności społecznej, działania priorytetowe: Wsparcie inicjatyw oddolnych i Wzmocnienie integracji mieszkańców;</i> – <i>Rozwój usług publicznych, działanie priorytetowe Zagospodarowanie czasu wolnego.</i>
15.	Strategia rozwoju elektromobilności dla Gminy Skalmierz na lata 2019–2039	<i>Strategia rozwoju elektromobilności dla Gminy Skalmierz na lata 2019–2039</i> została przyjęta uchwałą nr XXVI/113/2020 Rady Miejskiej w Skalmierzu. Celem strategicznym niniejszego dokumentu jest kształtowanie warunków rozwoju zrównoważonego, ochrony i zachowania walorów środowiska naturalnego. Założenia Strategii są zgodne z celami i zadaniami <i>Strategii rozwoju elektromobilności dla Gminy Skalmierz na lata 2019–2039</i>, w szczególności z następującymi: Cel operacyjny 1. <i>Ograniczenie emisji gazów cieplarnianych</i> poprzez realizację zadań w transporcie przez poprawę parametrów technicznych dróg oraz budowę tras (ścieżek) rowerowych. Cel operacyjny 2. <i>Wdrożenie wizji Gminy Skalmierz jako obszaru zarządzanego w sposób zrównoważony i ekologiczny</i> poprzez budowę marki Gminy jako przyjaznej środowisku i promującej rozwiązania proekologiczne. Cel operacyjny 3. <i>Zwiększenie wykorzystania energii ze źródeł odnawialnych</i> poprzez inwestycje w odnawialne źródła energii przedsiębiorstw, gospodarstw domowych itp. Cel operacyjny 4. <i>Zwiększenie partycypacji społecznej i budowanie społeczeństwa Obywatelskiego</i> poprzez pobudzanie świadomości i aktywności lokalnych, aktywne uczestnictwo w redukcji niskiej emisji na terenie Gminy Skalmierz. Wskazane w Strategii działania wpisują się w cele szczegółowe, takie jak: – <i>Poprawa warunków mieszkaniowych, działania priorytetowe: Rozwój infrastruktury komunalnej oraz Ograniczenie niskiej emisji;</i> – <i>Rozwój usług publicznych, działanie priorytetowe Zagospodarowanie czasu wolnego.</i>

Źródło: Opracowanie własne

4. Wymiar przestrzenny polityki rozwoju – podejście zintegrowane w strategii rozwoju

Jak wspomniano we wstępie niniejszego opracowania, w dniu 13 listopada 2020 r. wszedł w życie nowy pakiet przepisów dotyczących polityki rozwoju – *Ustawa z dnia 15 lipca 2020 r. o zmianie ustawy o zasadach prowadzenia polityki rozwoju oraz niektórych innych ustaw* (Dz. U. z 2020 r. poz. 1378), której celem jest realizacja postanowień *Strategii na Rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030)* w zakresie konsolidacji systemu zarządzania rozwojem Polski i etapowego wprowadzania systemu zintegrowanych strategii. Poza integracją strategii rozwoju na różnych poziomach administracji, celem nowelizacji przepisów była także integracja w dokumentach strategicznych wymiaru społecznego i gospodarczego z przestrzennym.

Ustawodawca jasno określił elementy strategii rozwoju gminy. Są wśród nich takie, które nie występowały w dotychczasowych strategiach:

1. Model struktury funkcjonalno-przestrzennej;
2. Ustalenia i rekomendacje w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej w gminie;
3. Obszary strategicznej interwencji określone w strategii rozwoju województwa wraz z zakresem planowanych działań;
4. Obszary strategicznej interwencji kluczowe dla gminy, jeżeli takie zidentyfikowano, wraz z zakresem planowanych działań.

Przestrzeń stanowi kluczowy zasób, dlatego ujęcie przestrzenne interwencji planowanych w sferze gospodarczej lub społecznej ma priorytetowe znaczenie dla rozwoju. W przestrzeni przebiegają lub na nią oddziałują wszystkie procesy społeczne, gospodarcze, przyrodnicze. Z jednej strony stanowi więc uwarunkowanie rozwoju, z drugiej jednak podlega licznym zmianom, które wynikają z prowadzonych działań. Nasze oddziaływanie na przestrzeń, kształtowanie jej w sposób planowy lub mimowolny, wpływa na warunki życia i gospodarowania i warunkuje życie przyszłych pokoleń. Człowiek, niezależnie od miejsca zamieszkania, właśnie na danym terytorium doświadcza występujących tam procesów. Konsekwencją niewłaściwie zaprogramowanych i realizowanych działań rozwojowych mogą być różnego rodzaju konflikty przestrzenne, których wyeliminowanie może okazać się trudniejsze w momencie, kiedy już zaistnieją. Dlatego tak istotne jest zwrócenie uwagi na aspekty przestrzenne przy przygotowywaniu zarówno dokumentów strategicznych, jak

i wdrożeniowych. Przestrzeń powinna być traktowana nie tylko jako oczywiste uwarunkowanie dla rozwoju sfery społecznej i gospodarczej, ale jako kluczowa wartość publiczna. Jest ona podstawą do formułowania celów rozwojowych z uwzględnieniem interesu publicznego, w tym ładu przestrzennego.

Niniejsza Strategia zapewnia koordynację przestrzenną wszelkich planowanych działań w zgodzie ze zrównoważonym rozwojem i ładem przestrzennym.

4.1. Model struktury przestrzenno-funkcjonalnej oraz ustalenia i rekomendacje w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej

Gmina stanowi dobry punkt komunikacyjny. Położona jest pomiędzy dwoma dużymi szlakami komunikacyjnymi:

- drogą ekspresową S7, przebiegającą od Straszyna koło Gdańska przez Warszawę, do Rabki;
- drogą krajową nr 79 przebiegającą z centralnej części kraju, przez południowo-wschodnią, do południowej części (z Warszawy do Bytomia).

Główną drogą łączącą Gminę Skalbmierz z powyższymi szlakami komunikacyjnymi jest droga wojewódzka nr 768, która łączy drogę ekspresową S7 w Jędrzejowie z autostradą A4 i drogą krajową 94 w Brzesku¹¹. Gmina położona jest w odległości 65 km od najbliższego portu lotniczego, znajdującego się w Krakowie-Balicach, do którego dotrzeć można w przeciągu ok. 60 min.

. Teren gminy obejmuje głównie przekształcone antropogenicznie rejony istniejącego osadnictwa. W rejonach zabudowy i ich bezpośredniego sąsiedztwa występują najczęściej agrocenozy i niezbyt intensywnie użytkowane łąki.

Na terenie Gminy Skalbmierz występuje 5 pomników przyrody i jeden użytek ekologiczny „Rosiejów”, który zajmuje 2,86 ha powierzchni. Formy ochrony przyrody w Gminie Skalbmierz stanowią zaledwie 0,03% powierzchni gminy (to obszar użytków ekologicznych). Stopień zalesienia obszaru Gminy Skalbmierz wynosi 0,57% obszaru powierzchni gminy ogółem.

Gmina Skalbmierz posiada potencjał do rozwoju w obszarze rolnictwa i przetwórstwa. Sprzyjają temu istniejące uwarunkowania: duży udział gleb wysokich klas bonitacyjnych, brak przemysłu ciężkiego oraz nieskażone naturalne środowisko.

¹¹ Portal internetowy Generalnej Dyrekcji Dróg i Autostrad, gov.pl/web/gddkia

Aspiracją rozwojową Gminy Skalbmierz jest zapewnienie wysokiej jakości życia swoim mieszkańcom i stanie się miejscem, w którym ludzie chcą mieszkać i być aktywni zarówno w sferze społecznej, jak i gospodarczej. Realizacja tej aspiracji jest możliwa przy zachowaniu ładu przestrzennego, m.in.: poszanowania dla ochrony środowiska przyrodniczego oraz krajobrazu (rezerwa terenów zielonych/niezabudowanych), ale także wyznaczaniu terenów inwestycyjnych, gdzie możliwy jest rozwój funkcji gospodarczych, w tym usługowych (wspierających funkcję mieszkaniową).

Na obszarze Gminy Skalbmierz określono następujące strefy polityki przestrzennej:

- I. Strefa urbanizującego się obszaru wielofunkcyjnego rozwoju – obejmująca tereny istniejącego i przyszłego zagospodarowania przestrzennego w obrębie Miasta Skalbmierz wraz z przyległym sołectwem Sielec Biskupi oraz sołectwami Topola, Drożejowice i Kobylniki, gdzie przewiduje się rozwój mieszkalnictwa, usług i przedsiębiorczości. Są to tereny o przewidywanej ekspansji urbanistycznej i rozwoju miejsc pracy w zawodach pozarolniczych. Obszar ten posiada korzystne warunki dla zapewnienia pełnego uzbrojenia technicznego terenu.
- II. Strefa osadniczo-rolna – obejmująca wszystkie pozostałe jednostki włącznie z otaczającymi je terenami rolniczymi. W obrębie tej strefy wydzielono obszary:
 - II.A – obszar położony w północnej części gminy o skoncentrowanym charakterze istniejącego osadnictwa i korzystnych warunkach zapewnienia pełnego uzbrojenia technicznego terenu. Obszar ten obejmuje następujące sołectwa: Krępice, Grodzonowice, Sielec Kolonia, Podgaje, Szarbia Zwierzyńska, Tempoczków Kolonia, Tempoczków Rędziny i Rosiejów.
 - II.B – obszar położony w południowej części gminy o ekstensywnym charakterze istniejącego osadnictwa i mniej korzystnych warunkach terenowych zapewnienia uzbrojenia technicznego (szczególnie dotyczy to kanalizacji sanitarnej). Obszar ten obejmuje następujące sołectwa: Baranów, Zakrzówek, Zakrzów, Sietejów, Bolowiec, Małoszów, Kózki, Przybenice, Szczekarzów, Boszczynek i Bełzów.
- III. Strefa doliny rzeki Nidzica – regionalny korytarz ekologiczny, wyłączony z zabudowy, który jest biologicznie czynnym ekosystemem łąkowo-wodnym.

Ustalenia i rekomendacje dla kształtowania polityki przestrzennej Gminy Skalbmierz to m.in.:

- rozwój i modernizacja infrastruktury technicznej przy uwzględnieniu integralności wewnętrznej gminy oraz powiązań ponadlokalnych, służących wzmocnieniu konkurencyjności i spójności regionu;
- eliminacja barier urbanistycznych i architektonicznych dla osób ze szczególnymi potrzebami;
- ścisłe połączenie rozwoju przestrzennego z:
 - rozbudową systemu transportu (sieć dróg publicznych, sieć dróg rowerowych, sieć transportu zbiorowego);
 - rozwojem sieci wodociągowo-kanalizacyjnej;
 - systemem odbioru i wywozu odpadów z rozwojem selektywnej zbiórki odpadów komunalnych;
 - dostarczeniem energii elektrycznej;
 - systemem łączności sieci internetowej;
- określenie oraz przywrócenie funkcji społecznych i gospodarczych na terenach zmarginalizowanych w gminie oraz poprawa jakości życia mieszkańców tych obszarów, w tym poprzez poprawę stanu zdegradowanych przestrzeni;
- sporządzenie miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego;
- pełne skanalizowanie obszarów zabudowy zwartej;
- ochrona wysokiej jakości rolniczej przestrzeni produkcyjnej i racjonalne jej zagospodarowanie poprzez rozwój ekoturystyki, agroturystyki i rolnictwa ekologicznego.

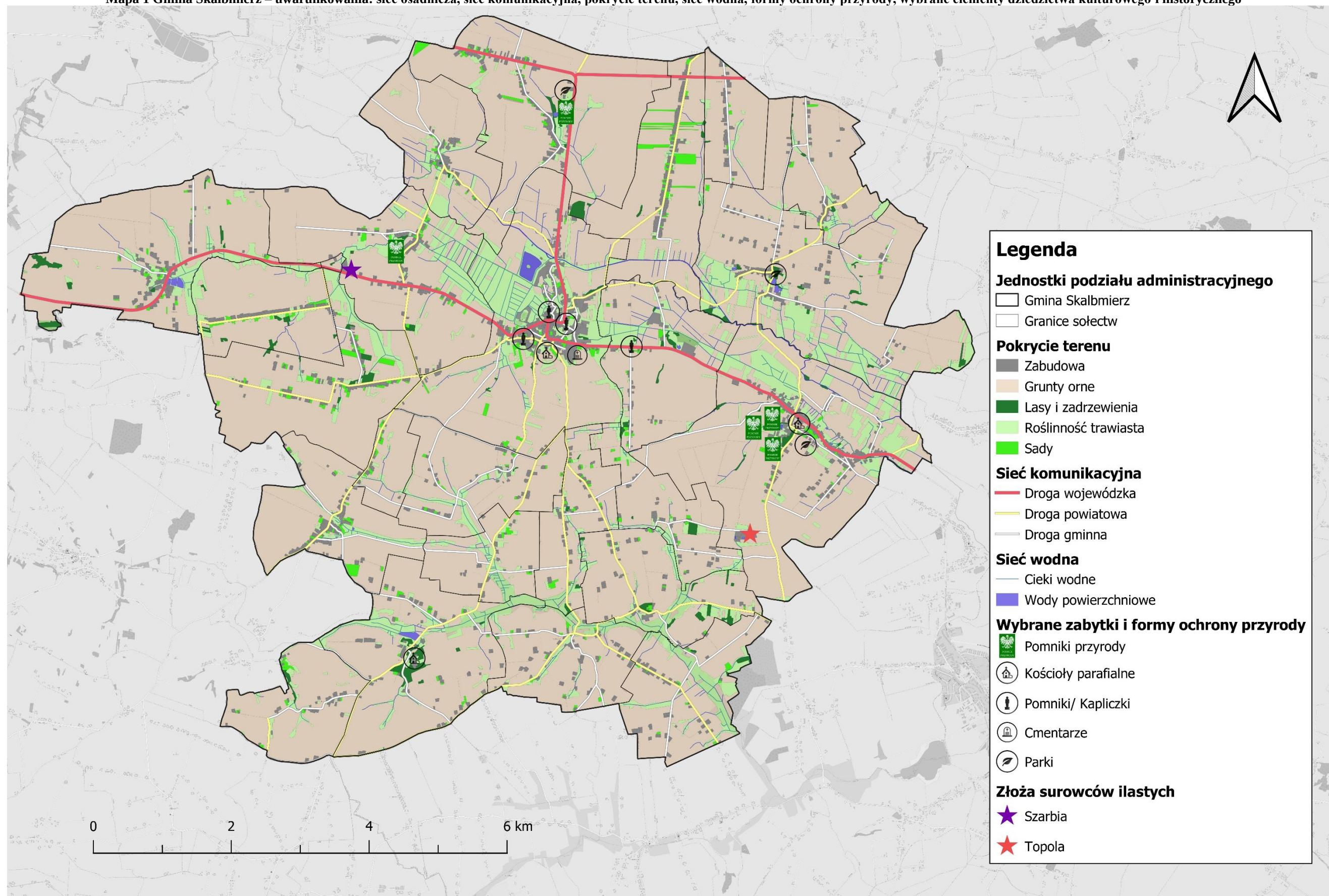
Wskazane rekomendacje dla realizacji polityki przestrzennej Gminy Skalbmierz realizowane są m.in. poprzez zadania oraz projekty strategiczne wskazane w niniejszym dokumencie *Strategii Rozwoju Gminy Skalbmierz na lata 2022–2030*.

Dodatkowo należy pamiętać, że do instrumentów wdrażania polityki przestrzennej należy *Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Miasta i Gminy Skalbmierz*, które jest dokumentem określającym politykę przestrzenną i kierunki zagospodarowania przestrzennego gminy, uwzględniające uwarunkowania (czyli czynniki i ograniczenia) rozwoju przestrzennego. Studium zostało przyjęte Uchwałą Nr IX/65/99 Rady Miejskiej w Skalbmierzu z dnia 4 października 1999 r. W dniu 24 października 2019 r. Uchwałą Nr XVII/65/2019 Rady Miejskiej w Skalbmierzu podjęto decyzję o podjęciu prac związanych ze zmianą Nr 1 *Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Miasta*

i Gminy Skalbmierz. Podstawowym zaś narzędziem polityki przestrzennej gminy są miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego. W Gminie Skalbmierz sporządzono jeden miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego. Jest on zatem przedmiotem oceny w zakresie aktualności. Miejscowy plan jest dokumentem planistycznym, opracowanym i przyjętym przez Radę Miejską w Skalbmierzu w 2003 r. i dotyczy terenów zbiornika wodnego retencyjno-rekreacyjnego „Skalbmierz” na rzece Nidzicy i Szarbiówce na obszarze Miasta Skalbmierz. Przyjęty został Uchwałą nr IV/36/03 Rady Miejskiej w Skalbmierzu z dnia 3 marca 2003 r.

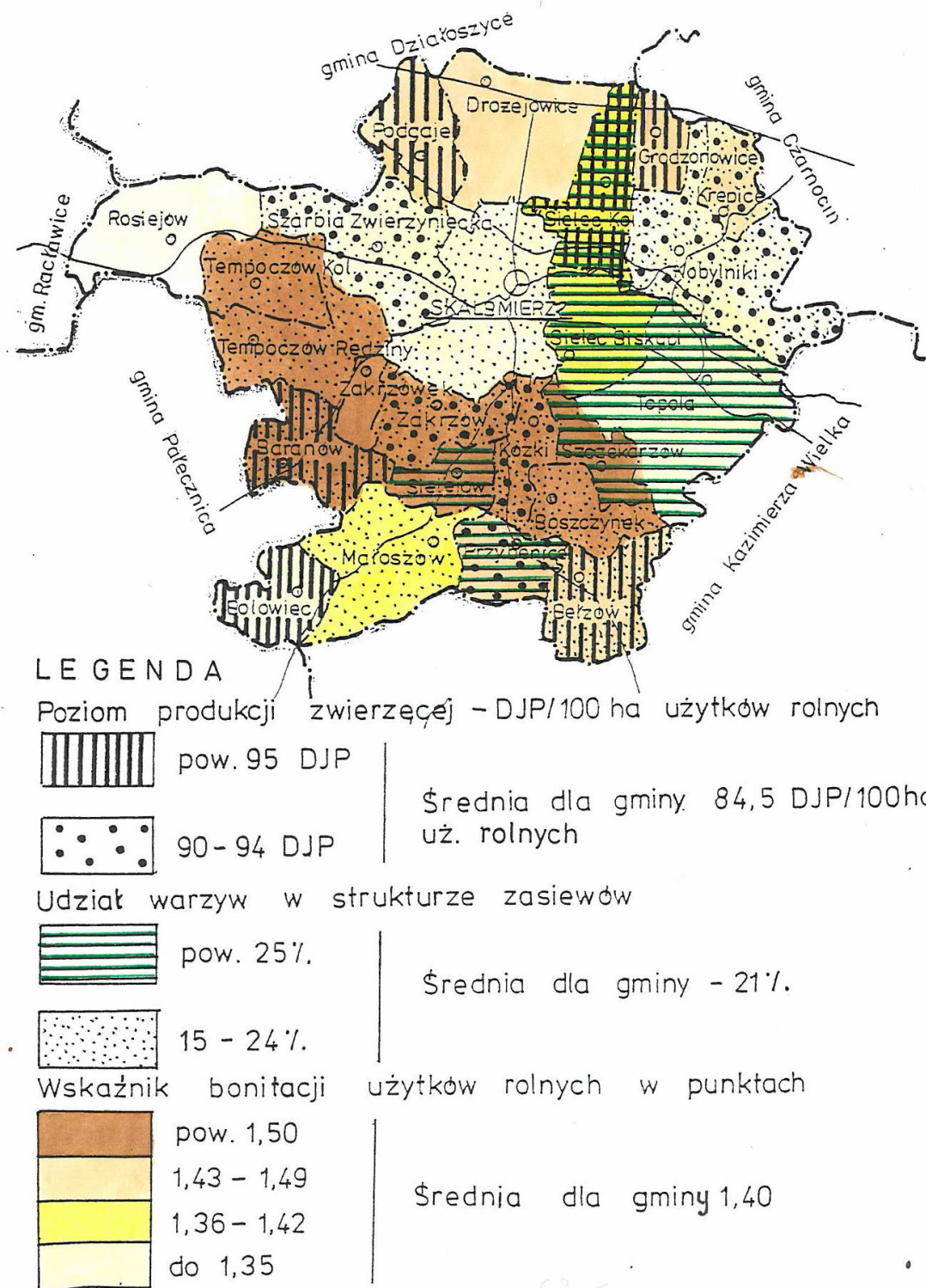
Model struktury funkcjonalno-przestrzennej przedstawia długookresową strategiczną wizję rozwoju gminy. Wynika on z wewnętrznych i zewnętrznych uwarunkowań, zdiagnozowanych potrzeb i potencjału gminy z uwzględnieniem jej specyfiki i zróżnicowania. Struktura funkcjonalno-przestrzenna gminy została przedstawiona za pomocą map uwarunkowań oraz modelu struktury funkcjonalno-przestrzennej (mapy 1–7).

Mapa 1 Gmina Skalbierz – uwarunkowania: sieć osadnicza, sieć komunikacyjna, pokrycie terenu, sieć wodna, formy ochrony przyrody, wybrane elementy dziedzictwa kulturowego i historycznego

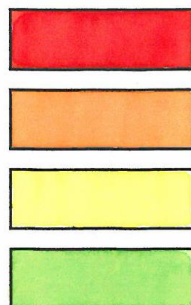
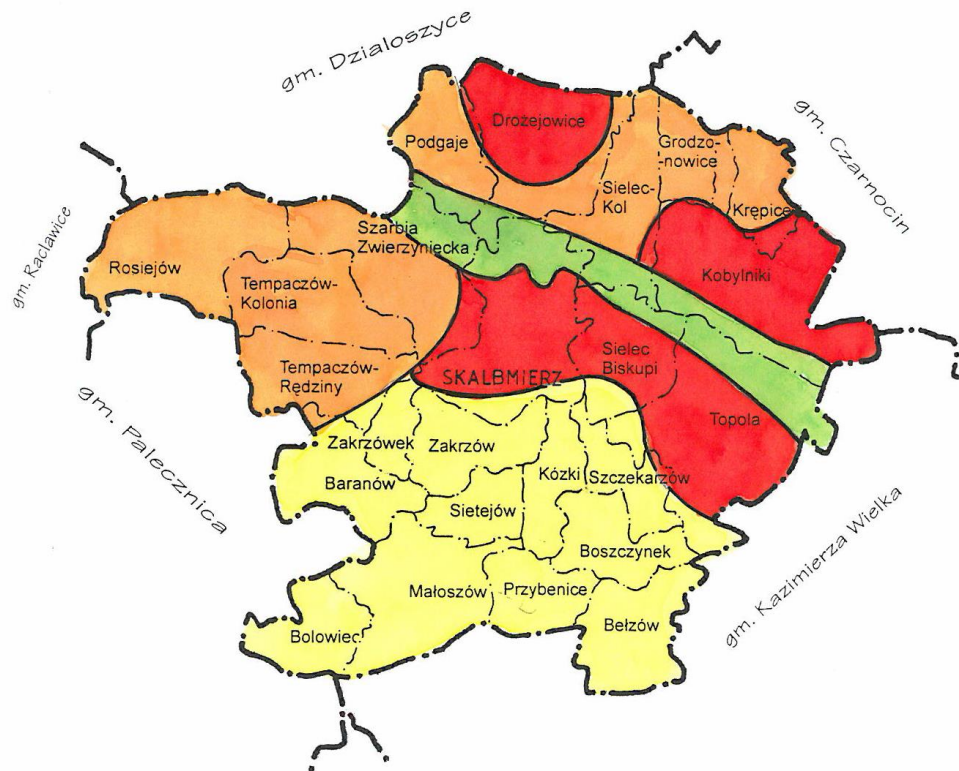
Źródło: Opracowanie własne na podstawie ogólnodostępnych danych i portali mapowych

Mapa 2 Gmina Skalbierz – główne uwarunkowania przyrodnicze i gospodarcze rozwoju funkcji rolniczej

Źródło: Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Miasta i Gminy Skalbierz, Załącznik nr 1 do uchwały nr IX/65/99 Rady Miejskiej w Skalbierzu z dnia 4 października 1999 r.

Mapa 3 Gmina Skalbmierz – strefy polityki przestrzennej

STREFA I - urbanizującego się obszaru wielofunkcyjnego rozwoju

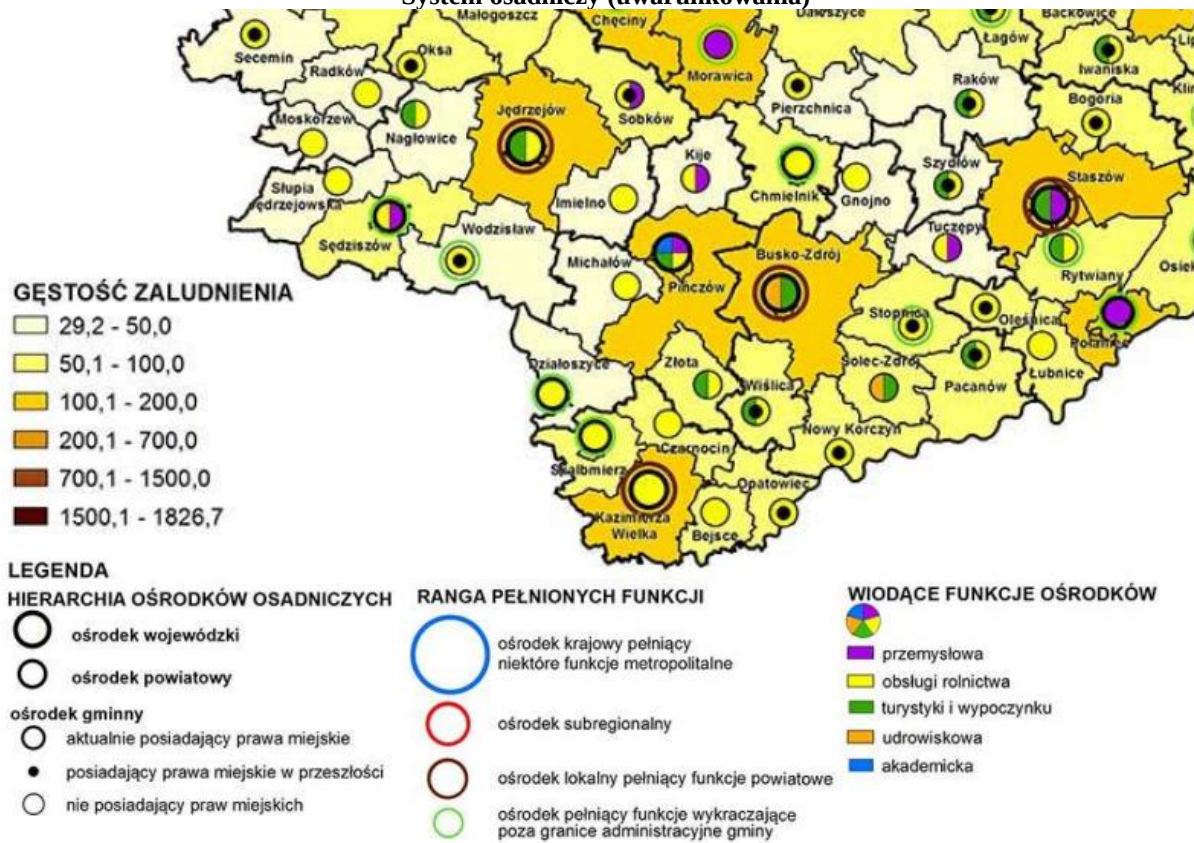
STREFA II A - osadniczo - rolna o skoncentrowanej zabudowie i korzystnych warunkach uzbrojenia terenu

STREFA II B - osadniczo - rolna o ekstensywnej zabudowie i mniej korzystnych warunkach uzbrojenia terenu

STREFA III - dolina rzeki Nidzicy - regionalny korytarz ekologiczny - wyłączony z zabudowy

Źródło: Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Miasta i Gminy Skalbmierz, Załącznik nr 1 do uchwały nr IX/65/99 Rady Miejskiej w Skalbmierzu z dnia 4 października 1999 r.

Mapa 4 Fragment mapy Planu Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Świętokrzyskiego – System osadniczy (uwarunkowania)

Źródło: Załącznik nr 1 do Uchwały nr XLVII/833/14 Sejmiku Województwa Świętokrzyskiego z dnia 22 września 2014 r.

Mapa 5 Fragment mapy Planu Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Świętokrzyskiego – Gospodarka wodna (uwarunkowania)

LEGENDA

Mapa nr 7

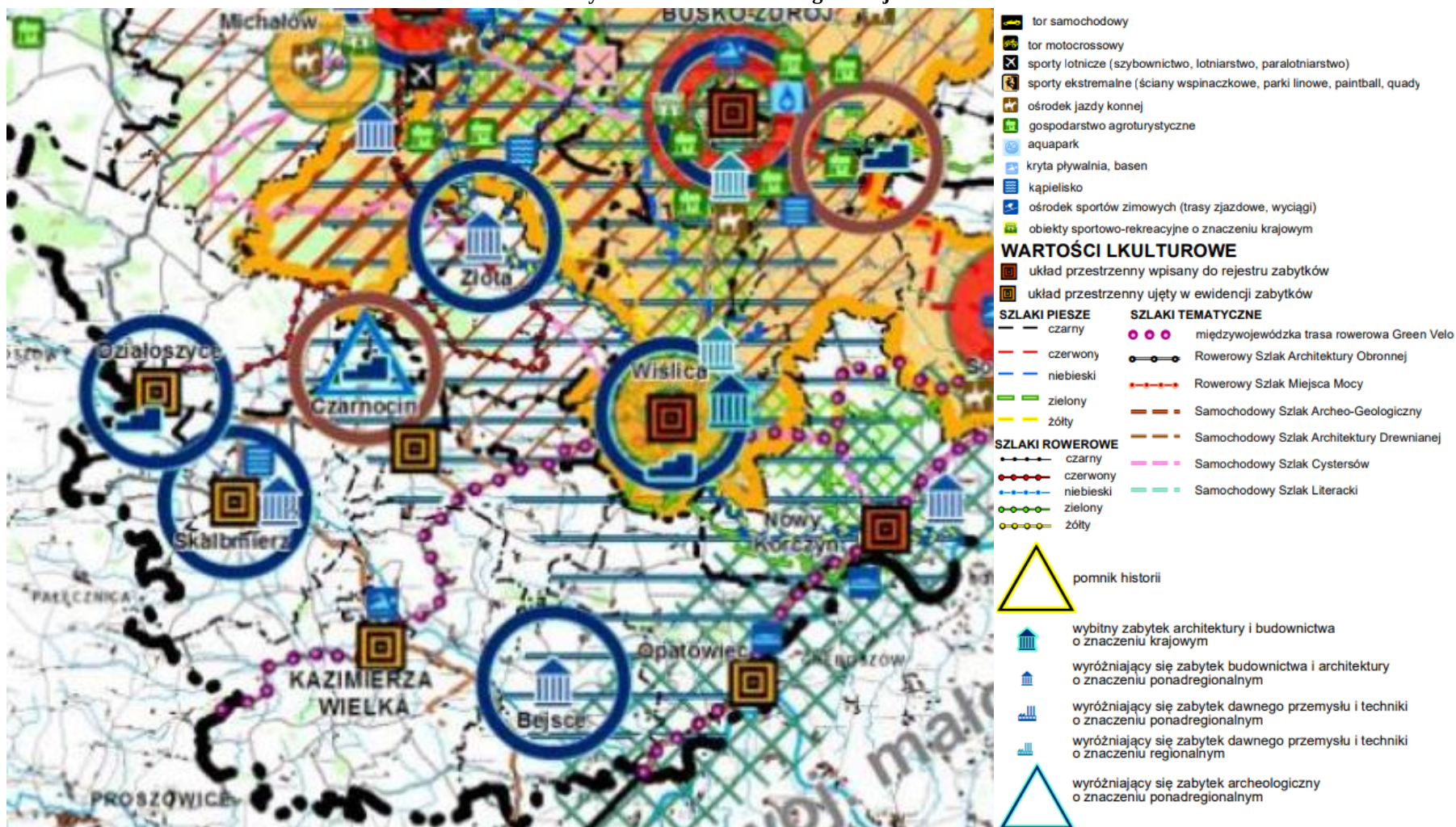
	GZWP		Ujęcie o znaczeniu ponadregionalnym		Powyżej 15000 m³/d
	Obszary niewodonośne deficytowe w wodę		Ujęcie o znaczeniu ponadlokalnym		Powyżej 1000-15000m³/d
	Zlewnie rzek II rzędu:		Magistrale wodociagowe		Powyżej 100-1000m³/d
I	Pilicy		Zbiorniki wodne pow. 30 ha z "Programu małej retencji dla woj. świętokrzyskiego" nie kolidujące z przedmiotami ochrony obszarów Natura 2000		Powyżej 20-100m³/d do 20m³/d
II	Nidy		Rzeki posiadające opracowane "Studium dla potrzeb planowania ochrony przeciwpowodziowej" wraz z obszarami szczególnego zagrożenia powodzią		Aglomeracje (wyznaczone na podst. art. 43. Prawa Wodnego z dnia 18 lipca 2001 r.)
III	Nidzicy		Pozostałe obszary narażone na niebezpieczeństwo powodzi		
IV	Czarnej Staszowskiej		Magazyny przeciwpowodziowe/ wojewódzkie magazyny przeciwpowodziowe		
V	Koprzywianki		Obszary posiadające wysoki stopień skanalizowania		
VI	Opatówki		100-30%		
VII	Kamiennej				
VIII	Kanału Strumię				
IX	Bezimienne dopływy Wisły				
X	Itzanki				
XI	Radomki				

Komunalne oczyszczalnie ścieków:

(źródło: "Program ochrony środowiska dla woj. świętokrzyskiego" oraz "Program budowy przydomowych oczyszczalni ścieków dla woj. świętokrzyskiego")

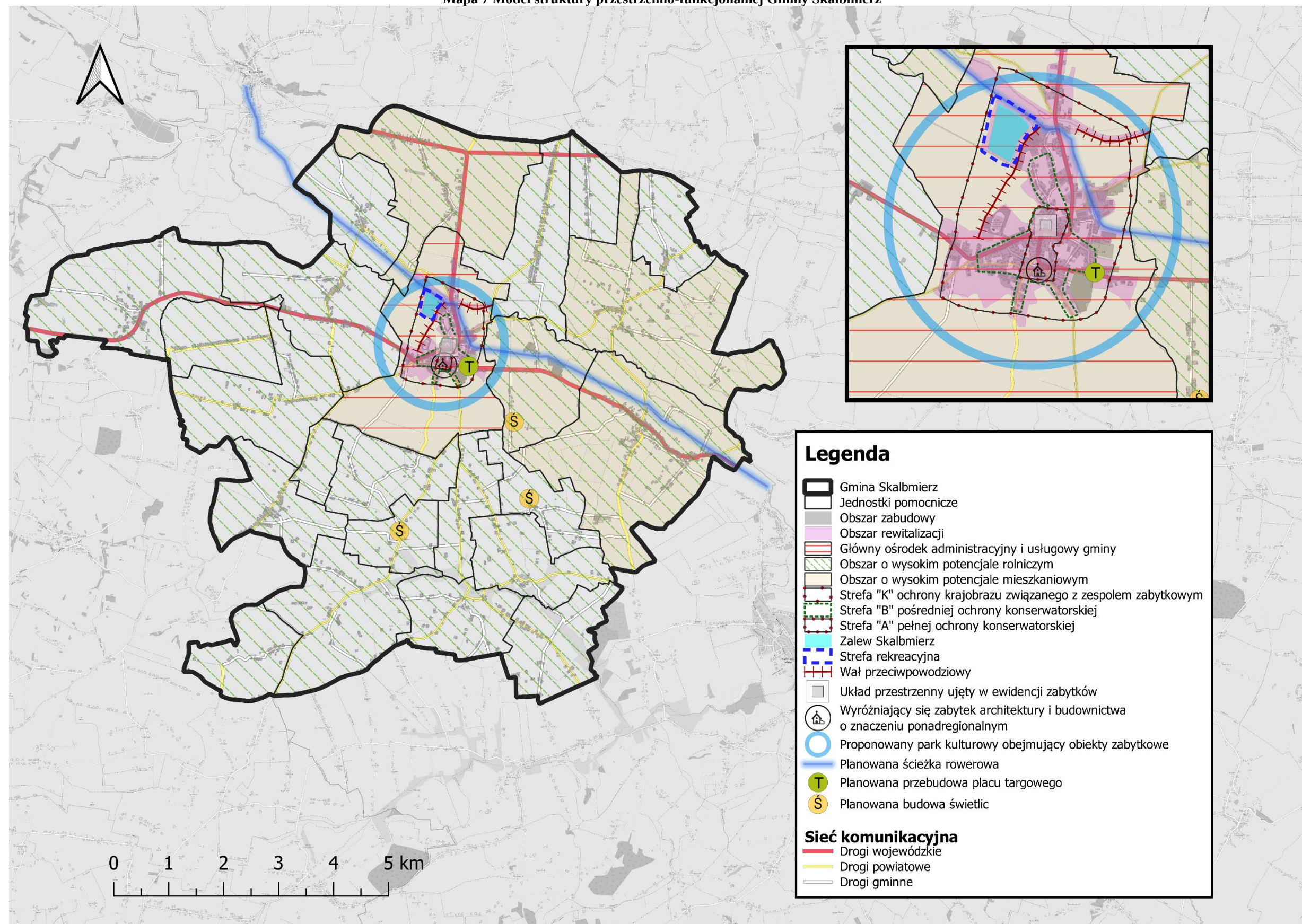
Źródło: Załącznik nr 1 do Uchwały nr XLVII/833/14 Sejmiku Województwa Świętokrzyskiego z dnia 22 września 2014 r.

Mapa 6 Fragment mapy Planu Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Świętokrzyskiego – Kierunki rozwoju funkcji turystyczno-rekreacyjnej oraz ochrony dziedzictwa kulturowego i krajobrazu

Źródło: Załącznik nr 1 do Uchwały nr XLVII/833/14 Sejmiku Województwa Świętokrzyskiego z dnia 22 września 2014 r.

Mapa 7 Model struktury przestrzenno-funkcjonalnej Gminy Skalmierz

Źródło: Opracowanie własne

Mapa nr 7 przedstawia model struktury przestrzenno-funkcjonalnej Gminy Skalmierz, która jest wynikiem wszelkiego rodzaju uwarunkowań oraz nakreśla pożądane kierunki zmian w gospodarowaniu obszarze prowadzące do osiągnięcia zamierzonych w Strategii celów.

4.2. Obszary strategicznej interwencji wraz z zakresem planowanych działań

4.4.1 Obszary strategicznej interwencji określone w strategii rozwoju województwa

Strategia Rozwoju Województwa Świętokrzyskiego 2030+ wyznacza następujące obszary strategicznej interwencji w województwie:

- obszary zagrożone trwałą marginalizacją – wynikające z SOR / KSRR 2030 (razem 40 gmin wskazanych w SOR / KSRR 2030);
- miasta średnie tracące funkcje społeczno-gospodarcze – 8 miast wskazanych w SOR / KSRR 2030;
- miejski obszar funkcjonalny ośrodka wojewódzkiego (MOF OW) – Kielecki Obszar Funkcjonalny, wynikający z zapisów PZPWŚ (obejmuje miasto Kielce oraz 11 gmin podmiejskich);
- obszary o największym potencjale przyrodniczo-krajobrazowym: obszar turystyczny Gór Świętokrzyskich (5 gmin) i obszar turystyczno-uzdrowiskowy (4 gminy), wynikające z zapisów PZPWŚ.

Zakres obszarów strategicznej interwencji przedstawiono na mapie 8.

Mapa 8 Obszary strategicznej interwencji

Źródło: Strategia Rozwoju Województwa Świętokrzyskiego 2030+ Załącznik do uchwały Nr XXX/406/21 Sejmiku Województwa Świętokrzyskiego

Legenda

- OSi obszary zagrożone trwałą marginalizacją
- granica województwa
- granice powiatów
- granice gmin

0 20 40 km

Należy zwrócić uwagę na to, że Gmina Skalbierz została zaliczona w ramach *Planu Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Świętokrzyskiego* (PZPWŚ) do małych i średnich miast posiadających najstarszą metrykę osiedleńczą, w których zachowały się wartościowe układy i zespoły urbanistyczno-architektoniczne. W rejestrze zabytków Narodowego Instytutu Dziedzictwa na dzień 30 września 2021 roku na terenie gminy znajdują się następujące zabytki nieruchome:

- 76

- kościół parafialny pw. św. Mikołaja wraz z dzwonnica w miejscowości Małoszów;
- kościół parafialny pw. św. Jana Chrzciciela w Skalmierzu;
- kościół parafialny pw. Wniebowzięcia NMP wraz z dzwonnica w miejscowości Topola;
- park w miejscowości Topola.

Przy racjonalnym i konsekwentnym postępowaniu, wspartym dofinansowaniem ze środków UE, można obecnie większość z ww. zabytków utrzymać w dobrym stanie, uzupełnić zasoby o elementy ujawnione drogą pogłębionego rozpoznania, stworzyć warunki do skuteczniejszej ich ochrony i zagospodarowania turystycznego.

W kontekście obszarów strategicznej interwencji czy obszarów funkcjonalnych wyznaczanych na szczeblu ponadlokalnym, warto zwrócić uwagę, że Miasto i Gmina Skalmierz wraz z gminami: Bejsce, Bolesław, Czarnocin, Gręboszów, Mędrzechów, Olesno oraz Opatowiec wchodzi w skład Lokalnej Grupy Działania „Perły Ponidzia”. Całkowity obszar działalności LGD „Perły Ponidzia” obejmuje 489 km².

Schemat 2 Obszar działania LGD „Perły Ponidzia”

Źródło: Strategia Rozwoju Lokalnego Kierowanego przez Społeczność objęta Programem Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014–2020, str. 4

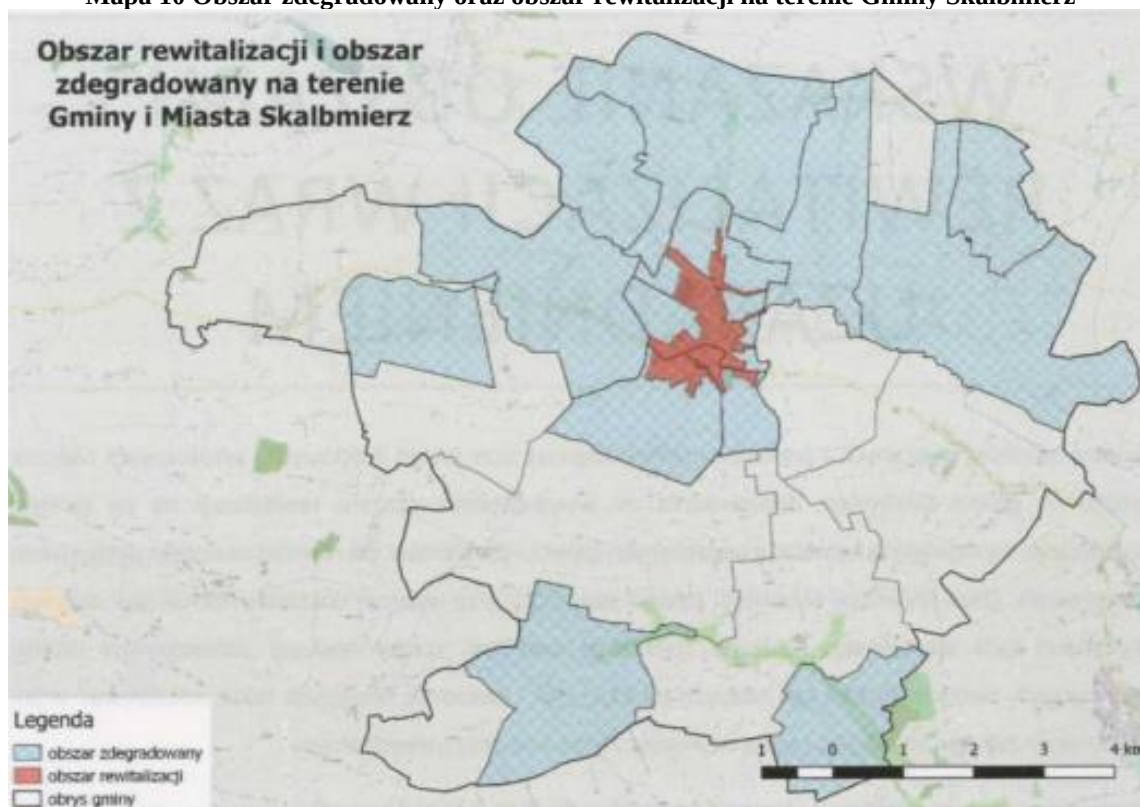
4.4.2 Obszary strategicznej interwencji kluczowe dla gminy, jeżeli takie zidentyfikowano

Obszary strategicznej interwencji (OSI) to obszary, które ze względu na występowanie określonych czynników o różnym charakterze, mogą powodować sytuację kryzysową bądź też odwrotnie – posiadać potencjał rozwojowy. Obszary te wymagają podjęcia określonych działań mających na celu zniwelowanie występującego problemu bądź też wykorzystanie zidentyfikowanego potencjału. Wyznaczenie OSI na poziomie lokalnym jest fakultatywne. W Gminie Skalmierz za obszar strategicznej interwencji uznaje się obszar rewitalizacji.

Uchwałą nr XXVI/141/2017 Rady Miejskiej w Skalmierzu z dnia 8 czerwca 2017 r. o zmianie uchwały w sprawie uchwalenia „Programu Rewitalizacji dla Gminy Skalmierz” wyznaczony został obszar zdegradowany i obszar rewitalizacji. Obszar rewitalizacji zlokalizowany jest w centrum Gminy Skalmierz i obejmuje swoim zasięgiem teren przy budynku Urzędu Miasta i Gminy Skalmierz, budynek Urzędu przy ul. Kościuszki 1, budynek ośrodka zdrowia przy ul. Ppor. Sokoła 19 wraz z terenem przy ośrodku, teren przy budynku szkoły podstawowej przy ul. Ppor. Sokoła 55, plac przy ul. Szkolnej oraz drogę w ciągu ul. 5-go Sierpnia, teren kościoła i teren przy kościele parafialnym w Skalmierzu, działki obejmujące teren zbiornika wodnego zlokalizowanego na terenie sołectw Skalmierz oraz Szarbia Zwierzyniecka. Dodatkowo teren rewitalizacji obejmuje swym zasięgiem Kościół Parafialny św. Jana Chrzciciela.

Wyznaczony obszar rewitalizacji (cechujący się największą kumulacją negatywnych zjawisk i problemów, jak również znacznym potencjałem rozwojowym) obejmuje obszar o łącznej powierzchni 4 km², co stanowi 4,65% powierzchni gminy. Obszar ten zamieszkiwany jest przez 1 200 osób, tj. 19,45% populacji Gminy Skalmierz. Granice obszaru rewitalizacji w układzie przestrzennym gminy oraz w odniesieniu do wyznaczonego obszaru zdegradowanego przedstawiono na mapie 10.

Mapa 10 Obszar zdegradowany oraz obszar rewitalizacji na terenie Gminy Skalmierz

Źródło: Program Rewitalizacji dla Gminy Skalmierz

Oprócz zdiagnozowanych problemów, obszar rewitalizacji posiada potencjał rozwojowy – zgodnie z art. 10 ust. 1 ustawy o rewitalizacji, wyznaczony do rewitalizacji obszar powinien cechować się nie tylko szczególną koncentracją negatywnych zjawisk, ale też musi mieć istotne znaczenie dla rozwoju lokalnego. Wyznaczony obszar rewitalizacji zlokalizowany jest w centrum Gminy Skalmierz i stanowi strefę działalności usługowo-administracyjnej. Dużym potencjałem tego obszaru jest unikatowy układ przestrzenny: zabytkowy ćwierćkolisty plac, kiedyś pełniący funkcję placu targowego, obecnie został całkowicie zazieleniony. Potencjały i zasoby obszaru rewitalizacji pokazują, iż obszar ten ma istotne znaczenie dla rozwoju lokalnego gminy, szczególnie w sferze społecznej oraz przestrzenno-funkcjonalnej. Działania rewitalizacyjne będą skutkować osłabieniem negatywnych zjawisk nie tylko na obszarze rewitalizowanym, ale także będą oddziaływać na teren całej gminy, poprzez uruchomienie potencjału i zasobów lokalnych oraz ich wykorzystanie na rzecz rozwoju gminy, wpływając na poprawę jakości życia mieszkańców¹².

¹² Uchwała nr XXVI/141/2017 Rady Miejskiej w Skalmierzu z dnia 8 czerwca 2017 r. o zmianie uchwały w sprawie uchwalenia „Programu Rewitalizacji dla Gminy Skalmierz”.

5. System realizacji strategii

System wdrażania, monitorowania i finansowania *Strategii Rozwoju Miasta i Gminy Skalmierz na lata 2022–2030* zawiera bezpośrednie odniesienie do procedur i zakresu odpowiedzialności za realizację zapisów strategicznych, dokonanie pomiaru i obserwacji postępów w realizacji Strategii.

W niniejszym rozdziale wskazano podmioty zaangażowane w realizację Strategii, biorąc pod uwagę ich rolę, kompetencje i relacje między nimi. Wskazano mechanizmy i narzędzia wdrażania Strategii, określono sposób monitorowania i ewaluacji realizacji Strategii oraz wskazano wytyczne do sporządzania dokumentów wykonawczych.

5.1. Wdrażanie i monitoring Strategii Rozwoju

Monitoring ma na celu gromadzenie oraz analizę danych na temat przebiegu realizacji danego programu, pozwala na wyłapywanie ewentualnych nieprawidłowości w jego realizacji i wprowadzanie niezbędnych korekt umożliwiających osiągnięcie wcześniejszych założeń.

Określenie systemu monitorowania umożliwi gromadzenie bieżących danych dotyczących postępów we wdrażaniu oraz osiąganiu celów założonych w Strategii. Pozwoli również na obserwację rezultatów prowadzonych działań, a w razie potrzeby na wprowadzenie niezbędnych korekt oraz aktualizacji dokumentu. Zakres monitoringu i ewaluacji Strategii wyznaczają określone w niej cele strategiczne, działania priorytetowe oraz zaplanowane zadania i projekty strategiczne. Monitoring Strategii prowadzony będzie w zakresie finansowym oraz rzeczowym.

Monitoring rzeczowy dostarczy danych na temat aktualnego stanu realizacji Strategii oraz umożliwi ocenę postępu i efektywności jego głównych założeń. Mierzone będą one za pomocą dwuletnich zmian wskaźników produktu i rezultatu, przyporządkowanych do konkretnych projektów strategicznych, jak i wskaźników oddziaływania mierzonych co 2 lata, w odniesieniu do celów strategicznych, które wykorzystane zostały na etapie diagnostycznym gminy (*Diagnoza sytuacji społecznej, gospodarczej i przestrzennej Miasta i Gminy Skalmierz*, 2021 r.). W związku z tym posłużą do przedstawienia skali i charakteru zmian w aktualnej sytuacji czy tendencji zachodzących na obszarze gminy w porównaniu do województwa i kraju. Wszystkie wskaźniki gromadzone będą na bieżąco w miarę postępu prac, natomiast ich stan osiągnięcia podawany będzie cyklicznie w raportach co 2 lata. Punktem odniesienia w procesie

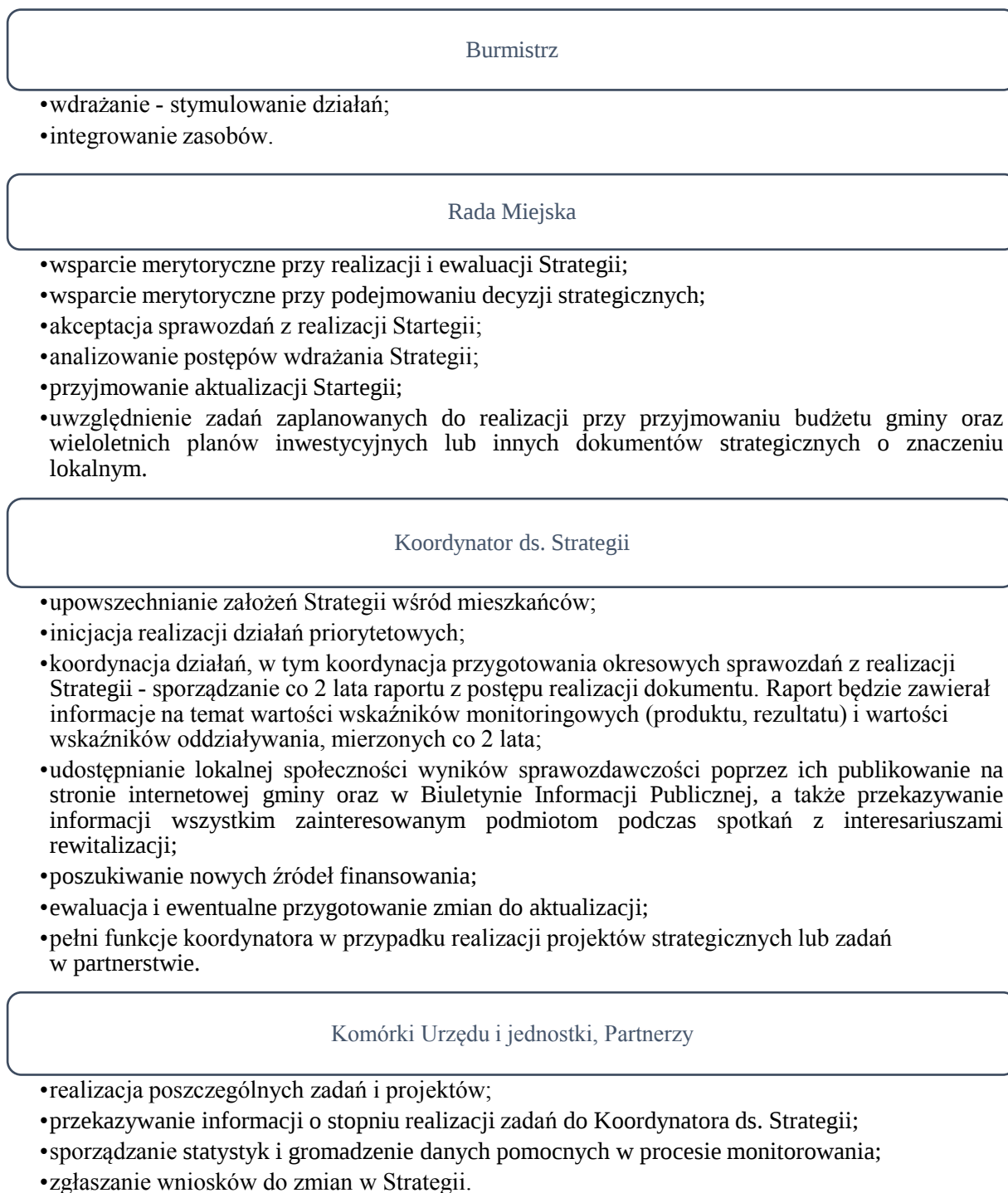
weryfikacji będą dane bazowe dostępne na etapie opracowania Diagnozy, czyli według stanu na koniec 2019 roku.

Monitoring finansowy dostarczy danych na temat szacunkowego kosztu oraz wykorzystanych źródeł finansowania, będących podstawą do oceny sprawności wydatkowania środków. Na poziomie dokumentu zakłada się monitoring w oparciu o okresowe sprawozdania finansowe. Dane zawarte w tych opracowaniach powinny obejmować m.in. wysokość wkładu własnego i pozyskanych środków zewnętrznych, wydatki poniesione w okresie objętym sprawozdaniem oraz od początku realizacji projektu, procentowy stan zaawansowania realizacji interwencji, stopień osiągnięcia założonych wskaźników, a także informacje na temat postępu wykonania przyjętego harmonogramu w oparciu o ustalony plan finansowy.

Do końca stycznia kolejnego roku po skończonym okresie sprawozdawczym, referaty Urzędu Miasta i Gminy, jednostki organizacyjne gminy i/lub podmioty odpowiedzialne za realizację poszczególnych projektów strategicznych zobowiązane są do składania informacji okresowej do Koordynatora ds. Strategii. Dzięki temu sprawozdawczość zakłada bieżący i ciągły przepływ aktualnych informacji, co pozwala na weryfikację nieprawidłowości oraz wykrycie problemów w procesie wdrażania i monitorowania dokumentu.

Za wdrażanie Strategii odpowiedzialny jest Burmistrz Miasta i Gminy Skalmierz. Wyznaczy on Koordynatora ds. Strategii, który będzie zarządzał całym procesem wdrażania, koordynował działania i przygotowywał raport z monitoringu w okresach dwuletnich. Monitoring polegać będzie na systematycznym zbieraniu oraz analizowaniu ilościowych i jakościowych informacji na temat wdrażanych projektów, a także założonych celów dokumentu na podstawie danych gromadzonych i przekazywanych przez poszczególne samodzielne stanowiska pracy i referaty Urzędu Miasta i Gminy, jednostki organizacyjne gminy oraz inne instytucje zewnętrzne i podmioty realizujące projekty na obszarze gminy i/lub będące partnerami w realizacji określonych działań. Poniżej na schemacie 3 przedstawiono instytucjonalną strukturę systemu wdrażania, monitorowania, ewaluacji i aktualizacji dokumentu.

Schemat 3 Instytucjonalna struktura systemu wdrażania, monitorowania, ewaluacji i aktualizacji Strategii Rozwoju Miasta i Gminy Skalmierz na lata 2022–2030

Źródło: Opracowanie własne

Monitoring realizacji Strategii prowadzony będzie w odniesieniu do wskaźników produktów i rezultatów mających swoje źródło w efektach poszczególnych projektów i zadań, uwzględnionych w planie operacyjnym Strategii. Monitoring realizacji Strategii, w tym osiągniętych wskaźników, odbywa się raz na 2 lata i jest realizowany do końca stycznia kolejnego roku po skończonym okresie sprawozdawczym – pierwszy okres sprawozdawczy

przypada na lata 2022–2023, więc pierwszy raport z monitoringu powinien być wykonany do końca stycznia 2024 r. Informacje na temat stanu realizacji Strategii będą przekazywane mieszkańcom gminy, jak również wszystkim zainteresowanym, w formie raportów z monitoringu, za pośrednictwem strony internetowej Urzędu Miasta i Gminy w Skalmierzu, a także podczas spotkań w trakcie realizacji Strategii z różnymi grupami społecznymi, w tym z mieszkańcami, przedsiębiorcami, organizacjami pozarządowymi. Monitorowanie przebiegu rozwoju społeczno-gospodarczego oraz zmian w zagospodarowaniu przestrzennym gminy będzie procesem ciągłym. Sporządzany raport powinien wskazywać na zachodzące przeobrażenia i tendencje rozwoju oraz umożliwiać dokonywanie oceny stopnia realizacji zapisanych celów, które mierzone będą za pomocą dwuletnich zmian wskaźników. W tabeli 14 przedstawiono wskaźniki mierzalności rozwoju, natomiast w tabeli 15 wskaźniki produktu i rezultatu, które powinny być osiągnięte na koniec realizacji Strategii – wszystkie będą przedmiotem monitoringu. Wartość bazowa dla wskaźników wskazanych w tabeli 14 wynosi zero. Wszystkie wskaźniki odnoszą się ogólnie do zadań, a więc wszelkich projektów i inwestycji, które będą w ramach nich realizowane, a nie tylko do projektów strategicznych.

Tabela 14 Wskaźniki mierzalności rozwoju Miasta i Gminy Skalmierz

Lp.	Nazwa wskaźnika		Wartość wskaźnika dla gminy na koniec:	Wartość wskaźnika – średnia ogółem dla województwa na koniec:	Wartość wskaźnika – średnia ogółem dla Polski na koniec:	Wartość wskaźnika dla gminy na koniec:
			2019 r.	2019 r.	2019 r.	2030 r.
1.	Liczba ludności ogółem		6 463	1 233 961	38 382 576	6 592 (wzrost o 2%)
2.	Udział ludności wg ekonomicznych grup wieku w [%] ludności ogółem	w wieku przedprodukcyjnym	16,0	16,5	18,1	Wzrost wskaźnika co najmniej do poziomu średniej dla kraju na koniec 2030 r., jednocześnie wartość co najmniej 17,0
		w wieku produkcyjnym	61,0	65,9	60,0	Wzrost wskaźnika, wartość wyższa od średniej wojewódzkiej i krajowej na koniec 2030 r.
		w wieku poprodukcyjnym	23,0	23,7	21,9	Wartość wskaźnika na poziomie niższym od średniej dla województwa i kraju
3.	Współczynnik przyrostu naturalnego (przeliczenie na 1 000 mieszkańców)		-3,56	-3,45	-0,91	Wartość wskaźnika na poziomie dodatnim na koniec 2030 r.
4.	Saldo migracji ogółem na 1 000 ludności		-4,17	-2,8	0,16	Wartość wskaźnika na poziomie dodatnim na koniec 2030 r.,
5.	Udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym [%]		5,4	5,7	3,8	Spadek wartości do 3,7 na koniec 2030 r.
5.	Fundacje, stowarzyszenia i organizacje społeczne na 10 tys. mieszkańców		42	37	38	Wzrost wartości wskaźnika, jednocześnie co najmniej 46 na koniec 2030 r.
6.	Jednostki nowo zarejestrowane w rejestrze REGON na 10 tys. ludności		59	76	99	71 (wzrost o 20%)

7.	Podmioty wpisane do rejestru REGON na 10 tys. ludności		582	944	1 175	669 (wzrost o 20%)
8.	Podmioty na 1 000 mieszkańców w wieku produkcyjnym		95	158	196	109 (wzrost o 15%)
9.	Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą na 10 tys. mieszkańców		424	722	837	466 (wzrost o 10%)
10.	Liczba dzieci przypadająca na 1 placówkę wychowania przedszkolnego		38	47	63	38 (utrzymanie stanu)
11.	Dzieci w placówkach wychowania przedszkolnego na 1 000 dzieci w wieku 3–5 lat		609	852	885	700 (wzrost o 15%)
12.	Odsetek dzieci objętych opieką w żłobkach		0,0	8,5	12,4	Wartość wskaźnika na poziomie 5% na koniec 2030 r.
13.	Gospodarstwa domowe korzystające ze środowiskowej pomocy społecznej w przeliczeniu na 10 tys. mieszkańców		376	299	215	Wartość wskaźnika na poziomie niższym od średniej dla województwa na koniec 2030 r.
14.	Korzystający z instalacji w [%] ogółu ludności	sieć wodociągowa	94,9	91,5	92,2	99,6
		sieć kanalizacyjna	26,2	59,4	71,2	45
15.	Nowe budynki mieszkalne na 1 000 ludności		1,1	1,9	2,2	Wartość wskaźnika na poziomie wyższym od średniej dla województwa na koniec 2030 r.,
16.	Dochody ogółem na 1 mieszkańca [zł]		4 706	5 372	5 969	min. 80% średniej krajowej na koniec 2030 r.
17.	Dochody własne na 1 mieszkańca [zł]		1 143	2 122	2 959	min. 50% średniej krajowej na koniec 2030 r.
18.	Udział [%] dochodów własnych w dochodach ogółem		24,3	39,5	49,6	30,0
19.	Wydatki ogółem na 1 mieszkańca [zł]		4 509	5 370	6 051	min. 80% średniej krajowej na koniec 2030 r.

20.	Wydatki majątkowe na 1 mieszkańca [zł]	667	1 000	1 011	min. 70% średniej krajowej na koniec 2030 r.
21.	Wydatki bieżące na 1 mieszkańca [zł]	3 845	4 382	5 039	min. 80% średniej krajowej na koniec 2030 r.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Głównego Urzędu Statystycznego, stat.gov.pl

Tabela 15 Wskaźniki produktu i rezultatu do osiągnięcia w wyniku realizacji Strategii

Lp.	Nazwa miernika	Jednostka miary	Źródło danych	Wartość docelowa śródkresowa (stan na koniec 2026 r.)	Wartość docelowa (stan na koniec 2030 r.)
WSKAŹNIKI PRODUKTU					
1.	Długość wybudowanego rurociągu – kanalizacja	km	Beneficjenci projektu	15	30
2.	Liczba nowych wybudowanych przydomowych oczyszczalni ścieków	szt.	Beneficjenci projektu	60	120
3.	Długość zmodernizowanej sieci komunikacyjnej	km	Beneficjenci projektu	7	12
4.	Liczba powstałych świetlic	szt.	Beneficjenci projektu	1	3
5.	Liczba powstałych budynków Urzędu Miasta i Gminy Skalmierz	szt.	Beneficjenci projektu	-	1
6.	Liczba zmodernizowanych placówek oświatowych	szt.	Beneficjenci projektu	1	2
7.	Ilość zmodernizowanych/ przebudowanych placów zabaw i siłowni zewnętrznych	szt.	Beneficjenci projektu	7	15
8.	Liczba zmodernizowanych świetlic	szt.	Beneficjenci projektu	2	2
9.	Liczba utworzonych dziennych domów opieki społecznej	szt.	Beneficjenci projektu	-	1
10.	Liczba powstałych punktów przedszkolnych lub żłobków	szt.	Beneficjenci projektu	1	2
11.	Liczba poddanych termomodernizacji budynków użyteczności publicznej	szt.	Beneficjenci projektu	7	15
12.	Liczba zlikwidowanych źródeł niskiej emisji z gospodarstw domowych	szt.	Beneficjenci projektu	25	50
13.	Liczba powstałych instalacji OZE	szt.	Beneficjenci projektu	50	100
14.	Liczba zmodernizowanego energetyczne oświetlenia	szt.	Beneficjenci projektu	1414	1414
15.	Długość powstałych ścieżek rowerowych	km	Beneficjenci projektu	4,5	9
16.	Ilość nowych obiektów turystycznych i/lub okolicznych	szt.	Beneficjenci projektu	-	1
17.	Powierzchnia zagospodarowanego terenu wokół zbiornika retencyjno-rekreacyjnego	ha	Beneficjenci projektu	9	18,5
18.	Obszar objęty siecią światłowodową	ha	Beneficjenci projektu	5 000	8 594

19.	Liczba projektów i szkoleń z zakresu e-administracji	szt.	Beneficjenci projektu	8	16
20.	Liczba przeprowadzonych szkoleń z zakresu nowoczesnego rolnictwa	szt.	Beneficjenci projektu	4	8
21.	Liczba przebudowanych placów targowych	szt.	Beneficjenci projektu	-	1
22.	Ilość powstałych inkubatorów kuchennych	szt.	Beneficjenci projektu	-	1
23.	Liczba szkoleń z zakresu zakładania i prowadzenia działalności gospodarczej	szt.	Beneficjenci projektu	8	16
24.	Liczba działań edukacyjnych z zakresu przedsiębiorczości w placówkach oświatowych	szt.	Beneficjenci projektu	8	16
25.	Liczba działań z zakresu promocji lokalnych produktów	szt.	Beneficjenci projektu	8	16
WSKAŹNIKI REZULTATU					
1.	Korzystający z sieci kanalizacyjnej w ludności ogółem	%	Beneficjenci projektu	Z powodu braku możliwości określenia tych danych na etapie sporządzenia Strategii, wartości docelowe zostaną określone na etapie projektowania i realizacji projektów.	
2.	Liczba osób korzystających z wybudowanych ścieżek rowerowych	os./rok	Beneficjenci projektu		
3.	Ilość zaoszczędzonej energii cieplnej	GJ/rok	Beneficjenci projektu		
4.	Ilość zaoszczędzonej energii elektrycznej	MWh/rok	Beneficjenci projektu		
5.	Liczba uruchomionych e-usług	szt.	Beneficjenci projektu		
6.	Liczba rolników korzystających z oferowanych form wsparcia	os.	Beneficjenci projektu		
7.	Odsetek klientów zadowolonych z e-usług urzędu	os.	Beneficjenci projektu		
8.	Liczba osób, które uzyskały kwalifikacje po opuszczeniu szkolenia	os.	Beneficjenci projektu		
9.	Liczba osób pozostających bez pracy, które znalazły pracę lub poszukują pracy po opuszczeniu szkolenia	os.	Beneficjenci projektu		

Źródło: Opracowanie własne

5.2. Ewaluacja i aktualizacja Strategii Rozwoju

Przyjęto, że Strategia Rozwoju ma formułę otwartą, co oznacza, że w przypadku zmian zarówno zewnętrznych, jak i wewnętrznych uwarunkowań społecznych i gospodarczych oraz wykreowania nowych projektów – możliwa będzie jej aktualizacja.

Z wnioskiem o aktualizację Strategii Rozwoju może wystąpić: Koordynator ds. Strategii Rozwoju, Burmistrz Miasta i Gminy Skalmierz, inicjatywa co najmniej 4 członków Rady Miejskiej lub 50 mieszkańców. Rada Miejska jako instytucja kontrolna i uchwałodawcza będzie mieć za zadanie analizowanie i zatwierdzanie wniosków o zmianę treści dokumentu, a także jego aktualizację poprzez podjęcie stosownej uchwały w tej sprawie.

Wprowadzenie systemu monitoringu oraz powiązanej z nim procedury ewaluacji pozwoli wyeliminować w znacznym stopniu problem dezaktualizacji założeń i celów zawartych w Strategii Rozwoju, wynikający ze zmieniających się warunków funkcjonowania podmiotów realizujących poszczególne projekty, zmian prawodawstwa oraz innych warunków i okoliczności mogących wpłynąć na zasadność podejmowanych działań. Oprócz modyfikacji poszczególnych elementów dokumentu, w trakcie jego realizacji możliwe będzie uwzględnienie nowych zadań i projektów, które będą wpisywać się w cele i działania priorytetowe.

Ewaluacja ma na celu podnoszenie jakości działań poprzez zwiększenie jej adekwatności, skuteczności, użyteczności, efektywności i trwałości. Ewaluacja Strategii będzie prowadzona w celu określenia rzeczywistych efektów zrealizowanych projektów, a jej ocena opierać się będzie na pięciu zasadniczych kryteriach:

- skuteczność – pozwala określić, czy zostały osiągnięte cele Strategii założone na etapie programowania,
- efektywność – pozwala ocenić poziom ekonomiczności Strategii,
- użyteczność – pozwala ocenić zgodności celów Strategii z faktycznymi problemami i potrzebami grupy docelowej,
- trafność – obrazuje do jakiego stopnia cele Strategii odpowiadają potrzebom danego obszaru,
- trwałość – pozwala określić, na ile można się spodziewać, że pozytywne zmiany wywołane oddziaływaniem Strategii będą trwać po jej zakończeniu.

Ewaluacja zadań zawartych w *Strategii Rozwoju Miasta i Gminy Skalmierz na lata 2022–2030* zostanie podzielona na następujące części:

- *ex-ante* (przed realizacją Strategii) – stanowiąca instrument ułatwiający podejmowanie spójnych decyzji. Jej zadaniem jest próba znalezienia odpowiedzi na pytanie, czy działania zakładane w ramach Strategii przyniosą zakładane efekty przy użyciu dedykowanych im instrumentów i zasobów. Ocena ta została przeprowadzona w trakcie opracowywania Strategii, przed jej przyjęciem i stanowi załącznik do niniejszego dokumentu;
- *on-going* (na bieżąco) – instrument obserwacji prowadzonej przez Koordynatora ds. Strategii, który będzie przygotowywał sprawozdanie z realizacji Strategii (raport z monitoringu Strategii), co najmniej raz na dwa lata;
- *mid-term* (w połowie okresu realizacji) – służąca przede wszystkim jako instrument, w wyniku którego może nastąpić aktualizacja Strategii;
- *ex-post* (na zakończenie realizacji Strategii) – służąca ocenie zgodności i efektywności zrealizowanych działań w ramach Strategii, z założeniami i celami przyjętymi w niniejszym dokumencie.

W przypadku konieczności aktualizacji dokumentu Strategii, będzie on podlegał procedurze jak podczas przyjęcia, tj. zgodnie z art. 10f ust. 1–4 Ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2022 r. poz. 559).

5.3. Wytyczne do sporządzania dokumentów wykonawczych

Strategia Rozwoju Gminy jest dokumentem programującym rozwój gminy na lata 2022–2030. Wszystkie pozostałe plany i programy strategiczne, zarówno obowiązkowe jak i fakultatywne, są względem Strategii dokumentami wykonawczymi i powinny pozostać zgodne z jej zapisami, w celu zapewnienia spójności programowania rozwoju. W tabeli 16 przedstawiono ocenę funkcjonujących w gminie programów i planów pod kątem ich aktualności i spójności w kontekście zapisów Strategii (szczególnie głównych jej założeń). Wskazano też dokumenty przewidziane do sporządzenia lub zmiany.

Tabela 16 Dokumenty na poziomie lokalnym – ocena aktualności i spójności w kontekście zapisów Strategii

Lp.	Nazwa dokumentu	Okres obowiązywania	Uwagi / wytyczne
1.	<i>Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Miasta i Gminy Skalmierz</i>	od października 1999 r.	Obowiązujące, jednak jego zapisy nie są aktualne. W trakcie opracowywania Strategii trwały prace nad Projektem Zmiany nr 1 Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Miasta i Gminy Skalmierz przyjętego uchwałą nr IX/65/99 Rady Miejskiej w Skalmierzu z dnia 4 października 1999 r.
2.	<i>Gminny Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy na lata 2014–2018</i>	2014–2018	Dokument nieaktualny. Rekomenduje się sporządzenie nowego dokumentu, spójnego z założeniami Strategii.
3.	<i>Plan Gospodarki Niskoemisyjnej dla Miasta i Gminy Skalmierz na lata 2017–2024</i>	2017–2024	Aktualny, spójny z dokumentem Strategii.
4.	<i>Program usuwania wyrobów zawierających azbest z terenu Gminy Skalmierz na lata 2012–2032</i>	2012–2032	Aktualny, zgodny z dokumentem Strategii.
5.	<i>Projekt założeń do planu zaopatrzenia w ciepło, energię elektryczną i paliwa gazowe Gminy Skalmierz na lata 2013–2028</i>	2013–2028	Aktualny. Rekomenduje się przy okazji ewentualnej aktualizacji dokumentu – aktualizację zapisów, w celu spójności dokumentu z założeniami Strategii (projekt odnosi się do <i>Strategii Rozwoju Miasta i Gminy Skalmierz na lata 2012–2020</i>)
6.	<i>Wieloletni Program Gospodarowania Mieszkaniowym Zasobem Gminy Skalmierz na lata 2021–2026</i>	2021–2026	Aktualny. Spójny z zapisami Strategii.
7.	<i>Program Rewitalizacji dla Gminy Skalmierz</i>	od czerwca 2017 r.	Aktualny. Spójny ze Strategią i wpisujący się w jej założenia, szczególnie z Projektem strategicznym 4 – <i>Wsparcie przedsiębiorczości mieszkańców Gminy Skalmierz</i> . Zgodnie z ustawą o rewitalizacji, do dnia 31 grudnia 2023 r. dopuszcza się realizację przedsięwzięć wynikających z programu zawierającego działania służące wyprowadzeniu obszaru zdegradowanego ze stanu kryzysowego, przyjmowanego uchwałą rady gminy, bez uchwalania gminnego programu rewitalizacji. W przypadku planów rewitalizacyjnych po tym terminie, należy opracować Gminny Program Rewitalizacji zgodnie z przepisami ustawy o rewitalizacji.

8.	<i>Wieloletni Program Współpracy Gminy Skalbmierz z organizacjami pozarządowymi oraz innymi podmiotami prowadzącymi działalność pożytku publicznego na lata 2018–2022</i>	2018–2022	Sprawozdanie z realizacji Programu opracowywane jest corocznie. W przypadku opracowania nowego dokumentu, należy zachować spójność z zapisami Strategii.
9.	<i>Strategia rozwiązywania problemów społecznych w Gminie Skalbmierz na lata 2014–2020</i>	2014–2020	Nieaktualny. Biorąc pod uwagę, że Strategia mocno akcentuje kwestie społeczne, w tym wzmocnienie aktywności społecznej jako jedno z priorytetowych działań, rekomenduje się jej aktualizację. W przypadku opracowywania aktualizacji dokumentu, należy zachować spójność z zapisami Strategii.
10.	<i>Gminny Program Wspierania Rodziny</i>	Nie istnieje	Rekomenduje się sporządzenie dokumentu, spójnego z założeniami Strategii.
11.	<i>Program opieki nad Zabytkami Gminy Skalbmierz</i>	Nie istnieje	Rekomenduje się opracowanie Programu. W przypadku opracowania dokumentu, należy zachować spójność z zapisami Strategii.
12.	<i>Plan działań na rzecz zrównoważonej energii i klimatu (SECAP)</i>	Nie istnieje	Biorąc pod uwagę cel szczegółowy <i>Poprawa warunków mieszkaniowych</i> i działanie priorytetowe <i>Ograniczenie niskiej emisji</i> , zaleca się w okresie obowiązywania Strategii opracowanie i wdrażanie <i>Planu działań na rzecz zrównoważonej energii i klimatu</i> .

Źródło: Opracowanie własne

6. Podsumowanie konsultacji społecznych i procesu opiniowania dokumentu przez Zarząd Województwa

Na podstawie art. 6 ust. 3 Ustawy z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju (Dz. U. z 2021 r. poz. 1057) oraz zgodnie z Załącznikiem do Uchwały Nr XXXVIII/179/2021 Rady Miejskiej w Skalmierzu z dnia 28 kwietnia 2021 r. w sprawie przystąpienia do opracowania „Strategii Rozwoju Miasta i Gminy Skalmierz na lata 2022–2030” „Szczegółowy tryb prac i działań lub tryb konsultacji, opracowania projektu Strategii Rozwoju Miasta i Gminy Skalmierz na lata 2022–2030”, a także w związku z Uchwałą Nr VII/24/2015 Rady Miejskiej w Skalmierzu z dnia z dnia 26 marca 2015 roku w sprawie określenia zasad i trybu przeprowadzania konsultacji z mieszkańcami Gminy Skalmierz oraz zgodnie z Zarządzeniem Burmistrza Miasta i Gminy Skalmierz z dnia 10 grudnia 2021 r. w sprawie przeprowadzenia konsultacji społecznych projektu dokumentu Strategia Rozwoju Miasta i Gminy na lata 2022–2030 – w dniach 17.12.2021 r. – 23.12.2021 r. odbyły się konsultacje społeczne projektu *Strategii Rozwoju Miasta i Gminy Skalmierz na lata 2022–2030*. Konsultacje miały na celu zapoznanie grupy docelowej z projektem dokumentu Strategii Rozwoju Miasta i Gminy Skalmierz na lata 2022–2030 oraz zebranie uwag, opinii i propozycji dotyczących zapisów dokumentu.

Projekt *Strategii Rozwoju Miasta i Gminy Skalmierz na lata 2022–2030* podlegał obowiązkowo konsultacjom:

1. z mieszkańcami gminy;
2. z lokalnymi partnerami społecznymi i gospodarczymi, w szczególności z działającymi na terenie gminy, w tym organizacjami pozarządowymi i przedsiębiorcami;
3. z sąsiednimi gminami i ich związkami;
4. z Dyrektorem Regionalnego Zarządu Gospodarki Wodnej w Krakowie – Państwowe Gospodarstwo Wodne Wody Polskie.

Dodatkowo Miasto i Gmina Skalmierz włączyła w proces konsultacji społecznych następujące podmioty:

5. Stowarzyszenie Lokalna Grupa Działania „Perły Ponidzia”;
6. Powiat Kazimierski.

Do podmiotów wskazanych w pkt. 3–6 wysłane zostały pisma informujące o konsultacjach. Konsultacje odbyły się w terminie od dnia 17.12.2021 r. do dnia 23.01.2022 r. w następujących formach:

- 1) Zbieranie uwag i wniosków w formie papierowej oraz elektronicznej z wykorzystaniem formularza konsultacyjnego. Wypełnione czytelnie formularze można było dostarczyć:
 - a) drogą elektroniczną na adres e-mail: wpisując w tytule „Konsultacje społeczne – projekt Strategii Gminy”.
 - b) drogą korespondencyjną na adres Urzędu Miasta i Gminy Skalmierzu, ul. T. Kościuszki 1, 28-530 Skalmierz, z dopiskiem „Konsultacje społeczne – projekt Strategii Gminy”.
 - c) bezpośrednio do budynku Urzędu Miasta i Gminy w Skalmierzu w godz. pracy Urzędu.
- 2) Spotkania otwartego, umożliwiającego omówienie założeń dokumentu, a także przedstawienie uwag, opinii i propozycji. Spotkanie odbyło się w dniu 19.01.2022 r. o godz. 13:00.
- 3) Zbieranie uwag ustnych do protokołu w budynku Urzędu Miasta i Gminy w Skalmierzu, ul. T. Kościuszki 1, 28-530 Skalmierz, w godz. pracy Urzędu.

Informację o konsultacjach społecznych ww. projektu dokumentu, zamieszczono 7 dni kalendarzowych przed rozpoczęciem konsultacji, tj. 10.12.2021 r. w następujących formach:

- na stronie internetowej gminy (skalbmierz.eu) w formie publikacji Zarządzenia Nr Or.0050.366.2021 Burmistrza Miasta i Gminy Skalmierz sprawie przeprowadzenia konsultacji społecznych projektu dokumentu pn. Strategia Rozwoju Miasta i Gminy Skalmierz na lata 2022–2030;
- na stronie Urzędu Miasta i Gminy Skalmierz w Biuletynie Informacji Publicznej (www.skalbmierz.eobip.pl) w formie publikacji Zarządzenia Nr Or.0050.366.2021 Burmistrza Miasta i Gminy Skalmierz sprawie przeprowadzenia konsultacji społecznych projektu dokumentu pn. Strategia Rozwoju Miasta i Gminy Skalmierz na lata 2022–2030.
- w sposób zwyczajowo przyjęty – na tablicy ogłoszeń w Urzędzie Miasta i Gminy w Skalmierzu.

Formularz zgłaszania uwag oraz projekt dokumentu Strategia Rozwoju Miasta i Gminy Skalmierz na lata 2022–2030, dostępne były od 17.12.2021 r.:

- w wersji papierowej w budynku Urzędu Miasta i Gminy w Skalmierzu, ul. T. Kościuszki 1, 28-530 Skalmierz, w godzinach pracy Urzędu;
- wersji elektronicznej na oficjalnej stronie internetowej Miasta i Gminy Skalmierz (skalbmierz.eu) oraz na stronie podmiotowej gminy w Biuletynie Informacji Publicznej (www.skalbmierz.eobip.pl).

Jedną z form konsultacji społecznych ww. projektu dokumentu było otwarte spotkanie z interesariuszami, które odbyło się w dniu 19.01.2022 r. o godz. 13:00 w Miejsko-Gminnym Ośrodku Kultury w Skalmierzu. W spotkaniu uczestniczyło 9 osób. Podczas spotkania przedstawiono główne założenia programowe i wdrożeniowe dokumentu tj. wizja, misja, cele strategiczne wraz z odpowiadającymi im działaniami, a także zakres rzeczowy projektów strategicznych, które planowane są do realizacji przez samorząd gminy oraz te, które zgłoszone zostały przez różnych interesariuszy podczas otwartego naboru projektów. Przedstawione zostały również założenia przestrzenno-funkcjonalne, w tym model funkcjonalno-przestrzenny. Podczas spotkania nie wpłynęły żadne uwagi.

W trakcie konsultacji społecznych w wyznaczonym terminie nie wpłynęły żadne formularze uwag, natomiast wpłynęło 1 pismo z uwagami Dyrektora RZGW w Krakowie. Uwagi zostały uwzględnione w całości. Informacja o przebiegu konsultacji społecznych wraz ze szczegółowym zestawieniem uwag z uzasadnieniem uwzględnienia uwag zgłoszonych w trakcie konsultacji została opublikowana w dniu 10 marca 2022 r. na oficjalnej stronie internetowej Miasta i Gminy Skalmierz (skalmierz.eu) oraz na stronie podmiotowej gminy w Biuletynie Informacji Publicznej (www.skalmierz.eobip.pl).

Na podstawie art. 10f ust. 2–3 *Ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym* (Dz. U. z 2022 r. poz. 559) pismem z dnia 24.01.2022 r. Burmistrz Miasta i Gminy Skalmierz zawnioskował o zaopiniowanie projektu *Strategii Rozwoju Miasta i Gminy Skalmierz na lata 2022–2030*. Opinia miała dotyczyć *sposobu uwzględnienia ustaleń i rekomendacji w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej w województwie określonych w strategii rozwoju województwa*. Wydanie opinii powinno nastąpić w ciągu 30 dni od dnia doręczenia pisma wraz z projektem dokumentu. W terminie tym tj. 24 lutego 2022 roku do Urzędu Miasta i Gminy w Skalmierzu wpłynęła odpowiedź z opinią. Zarząd Województwa Świętokrzyskiego pozytywnie zaopiniował projekt dokumentu w zakresie sposobu uwzględniania w ww. projekcie dokumentu ustaleń i rekomendacji odnoszących się do kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej w województwie określonych w *Strategii Rozwoju Województwa Świętokrzyskiego 2030+* i *Planie Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Świętokrzyskiego*.

7. Mechanizmy włączenia mieszkańców w proces przygotowania, realizacji i oceny strategii – partycypacja społeczna

Partycypacja społeczna i działania aktywizacyjne zostały wpisane w proces rozwoju Miasta i Gminy Skalbmierz jako fundament działań na wszystkich jego etapach, tj. diagnozowanie, programowanie, wdrażanie, monitorowanie i ewaluacja. Takie podejście ma na celu podniesienie skuteczności i trwałości projektów strategicznych oraz gotowości i świadomości mieszkańców o partycypacyjnym współdecydowaniu o gminie.

Partycypacja i partnerstwo to współpraca i równorzędne traktowanie reprezentantów różnych środowisk i instytucji, przy zachowaniu ich suwerenności, z założeniem stałego dążenia do wzajemnego rozumienia się. Proces tworzenia Strategii, już od etapu analiz prowadzonych na potrzeby opracowania Diagnozy, uwzględniał włączanie mieszkańców i innych interesariuszy, a także charakteryzował się otwartością (umożliwiał uczestniczenie jak największej liczbie chętnych osób i organizacji w partnerstwie) i transparentnością (dialog, informowanie i konsultowanie decyzji oraz rozwiązań rozwojowych).

Na potrzeby prowadzonych analiz i opracowania Strategii, w dniach 19.05–11.06.2021 r. przeprowadzono badanie ankietowe. Zostało ono przeprowadzone wśród mieszkańców gminy, na potrzeby procesu diagnostycznego, w celu opracowania *Strategii Rozwoju Miasta i Gminy Skalbmierz na lata 2022–2030*. Ankieta była dostępna w wersji on-line oraz w wersji papierowej. Udział w badaniu wzięło 129 osób. Ankieta zawierała 4 pytania – Szczegółowy raport wyników ankiety stanowi *Załącznik nr 1* do Diagnozy. Wyniki ankiet wskazują na to, że mieszkańcy widzą problemy związane z niską aktywnością lokalną mieszkańców oraz stanem infrastruktury technicznej.

Oprócz jakościowych analiz prowadzonych za pomocą badań ankietowych, zorganizowanych zostało wiele spotkań:

- 20 lipca 2021 r. spotkania informacyjno-warsztatowe (podsumowanie diagnozy i rozpoczęcie kształtowania założeń rozwoju):
 - godz. 9.00 – członkowie zespołu Strategii Rozwoju Miasta i Gminy Skalbmierz (przedstawiciele Urzędu Miasta i Gminy w Skalbmierzu);
 - godz. 11.00 – przedstawiciele Rady Miejskiej, Sołtysi;
 - godz. 12.30 – przedsiębiorcy, przedstawiciele stowarzyszeń i organizacji NGO;

- 2 listopada 2021 r. – wewnętrzne spotkanie roboczo-konsultacyjne z władzami gminy. z przedstawicielami Urzędu Miasta i Gminy w Skalbmierzu (dyskusje na temat założeń i priorytetowych zadań do realizacji w ramach strategii, omówienie propozycji projektów);
- 19 stycznia 2022 r., godz. 13:00 – otwarte spotkanie konsultacyjne z mieszkańcami gminy, Radnymi Miejskimi, Sołtysami.

Oprócz oficjalnych spotkań z mieszkańcami i interesariuszami, na ostateczny kształt dokumentu składało się wiele rozmów telefonicznych i osobistych oraz korespondencji e-mailowej autorów niniejszego opracowania z przedstawicielami samorządu gminy i jego pracownikami.

Elementem partycypacji były również konsultacje społeczne:

- projektu *Diagnozy społecznej, gospodarczej i przestrzennej Gminy Skalbmierz* oraz wstępnych założeń do *Strategii Rozwoju Miasta i Gminy Skalbmierz na lata 2022–2030* (drzewo celów, zadania), przeprowadzone w dniach 26.11–03.12.2021 r.;
- projektu *Strategii rozwoju Miasta i Gminy Skalbmierz na lata 2022–2030*, przeprowadzone w dniach 17.12–23.01.2021 r.

Mieszkańcy zostali włączeni w proces konsultacji społecznych *Diagnozy sytuacji społecznej, gospodarczej i przestrzennej Miasta i Gminy Skalbmierz*, a następnie projektu dokumentu *Strategia Rozwoju Miasta i Gminy Skalbmierz na lata 2022–2030*. W obu przypadkach mieszkańcy informowani byli o konsultacjach, co najmniej 7 dni przed ich rozpoczęciem, poprzez ogłoszenia na stronie internetowej gminy, w Biuletynie Informacji Publicznej oraz na tablicy ogłoszeń Urzędu Miasta i Gminy Skalbmierz. W obu przypadkach uwagi i wnioski zbierane były w formie papierowej i elektronicznej, z wykorzystaniem formularza konsultacyjnego. Formularze konsultacyjne wraz z projektami dokumentów dostępne były w wersji papierowej w sekretariacie Urzędu Miasta i Gminy Skalbmierz oraz w wersji elektronicznej na oficjalnej stronie internetowej gminy i w Biuletynie Informacji Publicznej. Wypełnione czytelnie formularze można było dostarczyć:

- a) drogą elektroniczną na adres e-mail: sekretariat@skalbmierz.eu;
- b) drogą korespondencyjną na adres Urzędu Miasta i Gminy Skalbmierz, ul. T. Kościuszki 1, 28-530 Skalbmierz;
- c) bezpośrednio do sekretariatu lub dziennika podawczego w budynku Urzędu Miasta i Gminy Skalbmierz w godzinach pracy Urzędu.

W przypadku konsultacji samej Strategii, uwagi zbierane były również w formie uwag ustnych do protokołu, a także zorganizowane było otwarte spotkanie konsultacyjne w dniu 19.01.2022 r. o godz. 13:00. Niezwłocznie po przeprowadzeniu konsultacji społecznych projektu niniejszego dokumentu sporządzony został *Raport z konsultacji społecznych projektu Strategii Rozwoju Miasta i Gminy Skalmierz na lata 2022–2030*. W trakcie konsultacji społecznych w wyznaczonym terminie nie wpłynęły żadne formularze uwag, natomiast wpłynęło 1 pismo z uwagami Dyrektora RZGW w Krakowie. Uwaga została uwzględniona w całości. Raport wraz ze szczegółowym zestawieniem uwag z uzasadnieniem uwzględnienia zgłoszonych uwag w trakcie konsultacji został opublikowany w dniu 10 marca 2022 r. na oficjalnej stronie internetowej Miasta i Gminy Skalmierz (skalmierz.eu) oraz na stronie podmiotowej gminy w Biuletynie Informacji Publicznej (www.skalmierz.eobip.pl).

Włączenie mieszkańców jest istotne nie tylko na etapie analiz, opracowania Diagnozy i opracowania Strategii, ale też podczas wdrażania Strategii i jej oceny. Przy okazji realizacji projektów strategicznych, na etapie projektowym, organizowane będą spotkania z mieszkańcami, którzy będą informowani o etapach realizacji projektów strategicznych, dodatkowo publikowane do publicznej wiadomości będą raporty z monitoringu Strategii.

8. Podsumowanie strategicznej oceny oddziaływania na środowisko – wpływ zadań na środowisko

Stosownie do art. 57 ust. 1 pkt. 2, art. 58 ust. 1 pkt. 2 oraz na podstawie art. 48 ust. 1 i ust. 5-6 *Ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko* (Dz. U. z 2021 r. poz. 247 z późn. zm.) organ opracowujący projekt Strategii zwrócił się w dniu 17 grudnia 2021 r. do Świętokrzyskiego Państwowego Wojewódzkiego Inspektora Sanitarnego w Kielcach (PWIS) oraz Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Kielcach (RDOŚ) z wnioskiem o podjęcie decyzji umożliwiającej odstąpienie od obowiązku przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko dla projektu dokumentu pn. „Strategia rozwoju Miasta i Gminy Skalmierz na lata 2022–2030”.

W przypadku, gdy realizacja postanowień Strategii Rozwoju lub jej zmiana nie spowoduje znaczącego oddziaływania na środowisko można odstąpić od przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko (art. 48 ust. 1). Odstąpienie wymaga wcześniejszego uzgodnienia z właściwym organem ochrony środowiska oraz organem inspekcji sanitarnej. Odstąpienie od przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko wymaga uzasadnienia, którego zakres określony został w art. 49 ww. ustawy. Szczegółowe uzasadnienie pozwala na zidentyfikowanie ewentualnych zagrożeń oraz na ocenę, iż realizacja postanowień dokumentu nie spowoduje znaczącego oddziaływania na środowisko. Opracowanie uzasadnienia stanowi etap diagnozy wpływu opracowywanego dokumentu na prawnie chronione komponenty środowiska naturalnego i pozwala dostosować niezbędne do zastosowania narzędzia ich ochrony do skali poruszanej w nim problematyki.

Do wniosków do PWIS i RDOŚ załączono, zgodnie z art. 49 *Ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko* uzasadnienie odstąpienia od przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko dla projektu Strategii. W uzasadnieniu tym wskazano stopień, jakim dokument ustala ramy dla późniejszej realizacji przedsięwzięć w odniesieniu do usytuowania, rodzaju i skali tych przedsięwzięć, opisano powiązania z działaniami przewidzianymi w innych dokumentach, a także przydatność w uwzględnieniu aspektów środowiskowych, w szczególności w celu wspierania zrównoważonego rozwoju oraz we wdrażaniu prawa wspólnotowego w dziedzinie ochrony środowiska, wskazano również powiązania z problemami dotyczącymi ochrony środowiska. W uzasadnieniu znalazła się informacja o tym, że *Strategia Rozwoju Miasta i Gminy Skalmierz*

na lata 2022–2030 zawiera 5 projektów strategicznych, które mają na celu poprawę stanu środowiska naturalnego, zwiększenie komfortu i jakości życia mieszkańców gminy, wzrost bezpieczeństwa publicznego, poziomu wiedzy i przedsiębiorczości mieszkańców. Zadania, które wskazano do realizacji w ramach dokumentu będą przede wszystkim oddziaływać pozytywnie na ludzi i dobra materialne. Wyznaczone cele są zbieżne z potrzebami mieszkańców oraz wynikają ze zdiagnozowanych problemów występujących na terenie gminy. Osiągnięcie celów przyczyni się tym samym w sposób bezpośredni i pośredni do poprawy jakości życia mieszkańców.

W uzasadnieniu wskazano, że w projektach strategicznych określonych w Strategii, wskazano zakres, który na etapie tworzenia dokumentu jest jedynie koncepcją, z przewidywanymi ramami finansowymi i przybliżoną, najczęściej z dokładnością do miejscowości, lokalizacją. Projekty te są w fazie koncepcyjnej – dla większości nie ma konkretnych projektów budowlanych, planów, pozwoleń czy decyzji. Przed realizacją każdego projektu, przeprowadzone zostaną odpowiednie procedury, w tym środowiskowe. Gmina oraz wykonawcy zadbają o uzyskanie wszelkich pozwoleń koniecznych do rozpoczęcia prac oraz skonsultują ich rodzaj i zakres z odpowiednimi instytucjami.

W dniu 10 stycznia 2022 r. do Urzędu Miasta i Gminy w Skalmierzu wpłynęło pismo znak NZ.9022.5.159.2021 od Świętokrzyskiego Państwowego Wojewódzkiego Inspektora Sanitarnego w Kielcach, w którym stwierdzono, że dla projektu dokumentu pn. *Strategia Rozwoju Miasta i Gminy Skalmierz 2022–2030*, nie jest wymagane przeprowadzenie strategicznej oceny oddziaływania na środowisko. Przedmiotowy dokument dotyczy terenu jednej gminy, w związku z czym, zgodnie z art. 48 ust. 3 *Ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko* możliwe jest dla niego odstępianie od przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko. Zgodnie z uzasadnieniem decyzji przedstawionym w przedmiotowym piśmie „uznaje, iż w rozpatrywanym przypadku można odstąpić od przeprowadzenia postępowania w sprawie strategicznej oceny oddziaływania na środowisko, ze względu na to, iż realizacja przewidzianych działań nie spowoduje znaczącego oddziaływania na środowisko w zakresie zdrowia i życia ludzi”. W piśmie wyjaśniono, że „strategia dotyczy obszaru jednej gminy, nie przewiduje oddziaływań transgenicznych. Zakres i skala planowanych inwestycji nie powinna spowodować ryzyka skumulowania oddziaływań – jeżeli zadania będą rozłożone w czasie i prowadzone w różnych obszarach gminy, przy zachowaniu zasad bezpieczeństwa i minimalizacji uciążliwości prowadzenia inwestycji”.

W dniu 18.01.2022 r. do Urzędu Miasta i Gminy w Skalbmierzu wpłynęło pismo znak WOO-III.410.126.2021.DZ od Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Kielcach (dalej: Regionalny Dyrektor) dotyczące strategicznej oceny oddziaływania na środowisko dla projektu *Strategii Rozwoju Miasta i Gminy Skalbmierz 2022–2030*. Z pisma wynika, iż „po przeanalizowaniu przedstawionych materiałów, uzgadniam odstąpienie od przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko (w rozumieniu art. 3ust. 1pkt 14 cyt. Ustawy) dla w/w projektu, co jest równoznaczne m.in. z brakiem obowiązku sporządzenia prognozy dla tego opracowania. Jak wskazano w piśmie „Z analizy przedłożonej dokumentacji wynika, że projekt wyznacza ramy dla późniejszej realizacji przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko, ujętych w rozporządzeniu Rady Ministrów z dnia 10 września 2019 r. w sprawie przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko (Dz. U. poz. 1839). Powyższe dotyczy zadań z zakresu budowy sieci kanalizacyjnej oraz modernizacji istniejącej sieci drogowej w ramach projektu strategicznego 1 - „Rozwój i poprawa stanu infrastruktury komunalnej”. Wśród pozostałych zamierzeń zaplanowano m.in. uporządkowanie i zagospodarowanie terenu wokół zbiornika retencyjno-rekreacyjnego oraz budów ścieżki rowerowej w ramach projektu strategicznego nr 3 związanego z zagospodarowaniem czasu wolnego mieszkańców, budów świetlic wiejskich w trzech sołectwach, rozbudów i modernizacji. budynków OSP na terenie gminy, modernizacji istniejących placów zabaw i siłowni zewnętrznych, adaptację istniejących obiektów (np. świetlic) na potrzeby punktów przedszkolnych i żłobka, poprawy efektywności energetycznej obiektów publicznych i gospodarstw domowych (np. docieplenie ścian, indywidualne odnawialne źródła energii). Ponadto w projekcie zaplanowano działania nieinwestycyjne, jak np. działalność edukacyjną i promocyjną wsparcie doradztwa i szkoleń w zakresie przedsiębiorczości.

Część zaplanowanych inwestycji będzie wiązała się ze zróżnicowanym stopniem ingerencji w środowisko omawianego terenu, w tym np. emisji zanieczyszczeń do powietrza i hałasu. Jednakże w projekcie wskazano, że będą one realizowane z uwzględnieniem zasad ochrony środowiska, a przewidywane ingerencje w zasoby środowiskowe nie będą znaczące. Większość zadań i przewidywanych prac będzie realizowana głównie w obszarach już przekształconych i będzie skupiona na ułatwieniu egzystencji mieszkańców w terenach obecnie zabudowanych i zamieszkałych oraz przeznaczonych na funkcje gospodarcze i usługowe, a tym samym będzie nawiązywać do istniejącego zainwestowania. Z przedłożonego uzasadnienia wynika, iż oddziaływania spowodowane realizacją projektu Strategii nie będzie znacząco negatywnie oddziaływać na środowisko, a najbardziej intensywne uciążliwości z nimi związane wystąpią na etapie ich realizacji i będą dotyczyły podwyższonej emisji

zanieczyszczeń do powietrza i emisji hałasu związanego z pracą maszyn i urządzeń oraz zmiany struktury gleby w miejscu prowadzonych prac. Większość tych oddziaływań będzie krótkotrwała, odwracalna, a ich zakres wg analiz zawartych w uzasadnieniu będzie dotyczył terenu inwestycji i najbliższego otoczenia. Ponadto wskazano na prośrodowiskowy charakter niektórych zamierzeń np. związanych z termomodernizacją obiektów czy zorganizowanym odprowadzaniem ścieków. W przedłożonym uzasadnieniu stwierdzono także, że realizacja planowanych zamierzeń nie będzie wiązać się z ponadnormatywną emisją zanieczyszczeń.

Gmina Skalbmierz jest położona poza obszarowymi formami ochrony przyrody w myśl art. 6 pkt ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (tekst jedn. Dz. U. z 2021 r. poz. 1098 z późn. zm.), a planowane zadania nie ingerują w ustanowiony na terenie gminy użytek ekologiczny „Rosiejów” oraz pomnik przyrody.

Biorąc powyższe pod uwagę, nie przewiduje się znacząco negatywnego oddziaływania na środowisko w związku z realizacją omawianego dokumentu (dotyczącego terenu w granicach jednej gminy), w związku z czym zdaniem tut. organu nie wymaga on przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko, zatem uzgodniono jak na wstępie”

Niezależnie od powyższego Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska w Kielcach wniósł uwagę, iż „Projekt Strategii nie uwzględnia potrzeby ochrony gatunków ptaków i nietoperzy i procedur z tym związanych niezbędnych na etapie inwestycji z zakresu termomodernizacji, co wymaga uzupełnienia”, w związku z tym dodano stosowny zapis przy projekcie nr 2 *Poprawa efektywności energetycznej obiektów użyteczności publicznej oraz gospodarstw domowych na terenie Gminy Skalbmierz.*

Spis schematów

Schemat 1 Programowanie rozwoju.....	18
Schemat 2 Obszar działania LGD „Perły Ponidzia”	77
Schemat 3 Instytucjonalna struktura systemu wdrażania, monitorowania, ewaluacji i aktualizacji <i>Strategii Rozwoju Miasta i Gminy Skalmierz na lata 2022–2030</i>	82

Spis tabel

Tabela 1 Schemat analizy SWOT	10
Tabela 2 Analiza SWOT Gminy Skalmierz	10
Tabela 3 Drzewo problemów	16
Tabela 4 Drzewo celów	17
Tabela 5 Plan operacyjny	21
Tabela 6 Projekt strategiczny 1	28
Tabela 7 Projekt strategiczny 2	30
Tabela 8 Projekt strategiczny 3	32
Tabela 9 Projekt strategiczny 4	34
Tabela 10 Projekt strategiczny 5	36
Tabela 11 Możliwe źródła finansowania projektów strategicznych i zadań w ramach <i>Strategii Rozwoju Gminy Skalmierz na lata 2022–2030</i>	42
Tabela 12 Generalna, przewidywana kwota wydatków na realizację Strategii, w ramach poszczególnych celów strategicznych.....	47
Tabela 13 Wykaz powiązań celów Strategii Rozwoju z dokumentami strategicznymi i planistycznymi wyższego rzędu.....	48
Tabela 14 Wskaźniki mierzalności rozwoju Miasta i Gminy Skalmierz	84
Tabela 15 Wskaźniki produktu i rezultatu do osiągnięcia w wyniku realizacji Strategii	87
Tabela 16 Dokumenty na poziomie lokalnym – ocena aktualności i spójności w kontekście zapisów Strategii	91

Spis map

Mapa 1 Gmina Skalmierz – uwarunkowania: sieć osadnicza, sieć komunikacyjna, pokrycie terenu, sieć wodna, formy ochrony przyrody, wybrane elementy dziedzictwa kulturowego i historycznego	67
---	----

Mapa 2 Gmina Skalmierz – główne uwarunkowania przyrodnicze i gospodarcze rozwoju funkcji rolniczej.....	68
Mapa 3 Gmina Skalmierz – strefy polityki przestrzennej.....	69
Mapa 4 Fragment mapy Planu Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Świętokrzyskiego – System osadniczy (uwarunkowania)	70
Mapa 5 Fragment mapy Planu Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Świętokrzyskiego – Gospodarka wodna (uwarunkowania).....	71
Mapa 6 Fragment mapy Planu Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Świętokrzyskiego – Kierunki rozwoju funkcji turystyczno-rekreacyjnej oraz ochrony dziedzictwa kulturowego i krajobrazu	72
Mapa 7 Model struktury przestrzenno-funkcjonalnej Gminy Skalmierz.....	73
Mapa 8 Obszary strategicznej interwencji	75
Mapa 9 OSI Obszary zagrożone trwałą marginalizacją	76
Mapa 10 Obszar zdegradowany oraz obszar rewitalizacji na terenie Gminy Skalmierz	79